

**T.C. İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ**

**LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

**İCRA VE İFLÂS KANUNU KAPSAMINDAKİ TASARRUFUN İPTALİ**

**DAVASININ MUVAZAA İLE İLİŞKİSİ**

**YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**Erdem Aydın YILDIZ**

**1600002529**

**Anabilim Dalı: Özel Hukuk**

**Program: Özel Hukuk**

**Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Cüneyt BELLİCAN**

**EYLÜL 2025**

**T.C. İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ**

**LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

**İCRA VE İFLÂS KANUNU KAPSAMINDAKİ TASARRUFUN İPTALİ**

**DAVASININ MUVAZAA İLE İLİŞKİSİ**

**YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**Erdem Aydın YILDIZ**

**1600002529**

**Anabilim Dalı: Özel Hukuk**

**Program: Özel Hukuk**

**Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Cüneyt BELLİCAN**

**Jüri Üyeleri: Doç. Dr. Cemil SİMİL**

**Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Cahit GÜNEL**

**EYLÜL 2025**

## ÖNSÖZ

Tez çalışmamdaki katkıları ve desteğinden dolayı değerli tez danışmanım hocam Doç. Dr. Cüneyt BELLİCAN'a ve beni bugünlere getiren kıymetli aileme şükranlarımı sunmayı bir borç bilir, teşekkürlerimi sunarım.

**Eylül, 2025**

Erdem Aydın Yıldız

## İÇİNDEKİLER

|                                                                                                                                                                                     |            |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| <b>KISALTMALAR .....</b>                                                                                                                                                            | <b>vi</b>  |
| <b>ÖZET.....</b>                                                                                                                                                                    | <b>vii</b> |
| <b>ABSTRACT .....</b>                                                                                                                                                               | <b>ix</b>  |
| <b>GİRİŞ .....</b>                                                                                                                                                                  | <b>1</b>   |
| <b>BÖLÜM 1.....</b>                                                                                                                                                                 | <b>3</b>   |
| <b>1. TASARRUFUN İPTALİ DAVALARI.....</b>                                                                                                                                           | <b>3</b>   |
| <b>1.1. Genel Hatlarıyla Tasarrufun İptali Davası Kavramı, Kanundaki<br/>Düzenleniş Biçimi, Amacı ve Hukuki Niteliği .....</b>                                                      | <b>3</b>   |
| 1.1.1. Tasarrufun İptali Davası Kavramı ve Kanundaki Düzenleniş Şekli .....                                                                                                         | 3          |
| 1.1.2. Tasarrufun İptali Davasının Amacı .....                                                                                                                                      | 5          |
| 1.1.3. Tasarrufun İptali Davasının Hukuki Niteliği .....                                                                                                                            | 6          |
| <b>1.2. Tasarrufun İptali Davası Şartları, Tarafları, Görev, Yetki, Yargılama<br/>Usulü, Davanın Kabulü ve Reddi, Yargılama Giderleri ve Vekalet Ücreti,<br/>Kanun Yolları.....</b> | <b>7</b>   |
| 1.2.1. Tasarrufun İptali Davası Şartları .....                                                                                                                                      | 7          |
| 1.2.1.1. Alacaklının Kesin ya da Geçici Aciz Belgesine Sahip Olması .....                                                                                                           | 7          |
| 1.2.1.2. İptale Konu Tasarrufun, Takipteki Borcun Doğumunu İzleyen Bir<br>Tarihte Gerçekleştirilmiş Olması .....                                                                    | 11         |
| 1.2.1.3. Gerçek Bir Alacığın Bulunması Zorunluluğu .....                                                                                                                            | 12         |
| 1.2.2. Tasarrufun İptali Davasında Tarafların Hukuki Durumu.....                                                                                                                    | 14         |
| 1.2.2.1. Davacı Taraf.....                                                                                                                                                          | 14         |
| 1.2.2.1.1. Borçlu Aleyhine İcra Takibi Başlatan Alacaklı .....                                                                                                                      | 14         |
| 1.2.2.1.2. Borçluya İflas Davası Açılması Durumunda .....                                                                                                                           | 14         |
| 1.2.2.2. Davalı Taraf .....                                                                                                                                                         | 15         |
| 1.2.2.2.1. İcra Takibi Sebebiyle Açılmış Olan İptal Davası Kapsamında<br>Davalılar .....                                                                                            | 16         |
| 1.2.2.2.2. İflas Alacaklısı ya da İflas İdaresi Tarafından Açılan İptal Davası<br>Kapsamında Davalılar .....                                                                        | 16         |
| 1.2.2.2.3. Kötü Niyetle Hareket Eden Üçüncü Kişiye Yönelik İptal Davası<br>Kapsamında Davalılar .....                                                                               | 17         |
| 1.2.3. Tasarrufun İptali Davasında Görev .....                                                                                                                                      | 17         |
| 1.2.4. Tasarrufun İptali Davasında Yetki .....                                                                                                                                      | 19         |
| 1.2.5. Tasarrufun İptali Davasında Yargılama Usulü .....                                                                                                                            | 19         |
| 1.2.6. Tasarrufun İptali Davasında Süreler .....                                                                                                                                    | 21         |

|                                                                                                                                                                               |           |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| 1.2.7. İptal Davasının Sonuçları: Kabulü ve Reddi Durumunda Hukuki Sonuçlar .....                                                                                             | 21        |
| 1.2.7.1. İptal Davasının Kabulü ve Sonuçları .....                                                                                                                            | 21        |
| 1.2.7.2. İptal Davasının Reddi ve Konusuz Kalması .....                                                                                                                       | 24        |
| 1.2.8. İptal Davasında Kanun Yolları.....                                                                                                                                     | 25        |
| 1.2.9. Yargılama Gideri, Harcı, Vekalet Ücreti .....                                                                                                                          | 25        |
| 1.2.9.1. Tasarrufun İptali Davasında Harç .....                                                                                                                               | 25        |
| 1.2.9.2. Tasarrufun İptali Davasında Yargılama Gideri.....                                                                                                                    | 26        |
| 1.2.9.3. Tasarrufun İptali Davaları Vekalet Ücreti.....                                                                                                                       | 26        |
| <b>1.3. Tasarrufun İptali Davasında İptal Edilebilecek Tasarruflar .....</b>                                                                                                  | <b>28</b> |
| 1.3.1. Genel Hatlarıyla İptale Tâbi Tasarruflar .....                                                                                                                         | 28        |
| 1.3.1.1. İvazsız Tasarruflar ve Bağışlama .....                                                                                                                               | 29        |
| 1.3.1.1.1. Nitelik Açısından Tasarrufun İptal Koşulları ve İspatı .....                                                                                                       | 30        |
| 1.3.1.1.2. İvazlı Sayılan Fakat Kanun Gereği Bağışlama Kabul Edilen Tasarruflar .....                                                                                         | 31        |
| 1.3.1.1.3. Akdin Gerçekleştiği Esnada, Kendi Vermiş Olduğu Şeyin Değerine Göre Borçlunun İvaz Olarak Pek Aşağı Fiyat Kabul Etmiş Olduğu Akitler .....                         | 33        |
| 1.3.1.1.4. Borçlunun Kendisine ya da Üçüncü Kişi Lehine Kaydı Hayat Şartı ile İrat, İntifa Hakkı Tesis Ettiği Akitler ve Ölünceye Kadar Bakma Hakları.....                    | 35        |
| 1.3.1.2. Aciz Haldeyken Gerçekleştirilen Tasarrufların İptali .....                                                                                                           | 35        |
| 1.3.1.2.1. Borçlunun Teminat Göstermeyi Öncesinde Taahhüt Ettiği Haller Ayrık Olmak Üzere Borçlu Tarafından Mevcut Bir Borcu Güvence Altına Almak Üzere Yapılan Rehinler..... | 36        |
| 1.3.1.2.2. Para ya da Mûtaad Ödeme Vasıtalarından Başka Bir Şekilde Ödeme Gerçekleştirilmesi.....                                                                             | 37        |
| 1.3.1.2.3. Vadesi Gelmemiş Borç Bakımından Gerçekleştirilen Ödemeler .....                                                                                                    | 38        |
| 1.3.1.2.4. Kişisel Hakların Kuvvetlendirilmesi Amacıyla Tapuya Verilmiş Olan Şerhler .....                                                                                    | 39        |
| 1.3.1.3. Alacaklılara Zarar Verme Kastıyla Gerçekleştirilen Tasarrufların İptali .....                                                                                        | 39        |
| 1.3.1.3.1. Genel Olarak Açıklamalar.....                                                                                                                                      | 39        |
| 1.3.1.3.2. İİK m.280 Kapsamında Tasarrufun İptaline Karar Verilmesi İçin Gereken Şartlar.....                                                                                 | 40        |
| 1.3.1.3.3. Yakın Akraba Lehine Gerçekleştirilen Tasarruflar.....                                                                                                              | 43        |
| 1.3.1.3.4. Ticari İşletmenin ya da İş Yerindeki Malların Devrine İlişkin Tasarruflar .....                                                                                    | 43        |
| <b>BÖLÜM 2.....</b>                                                                                                                                                           | <b>45</b> |
| <b>2. MUVAZAA KAVRAMI VE MUVAZAA DAVASININ İPTAL DAVASI İLE KARŞILAŞTIRILMASI .....</b>                                                                                       | <b>45</b> |

## **2.1. Genel Hatlarıyla Muvazaa Kavramı, Türleri, Muvazaalı İşlemin**

### **Sonuçları ve Muvazaa Davasının Tasarrufun İptali Davası İle**

|                                                                                      |           |
|--------------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| <b>Karşılaştırılması .....</b>                                                       | <b>45</b> |
| 2.1.1. Muvazaa Kavramı, Muvazaanın Türleri .....                                     | 45        |
| 2.1.1.1. Muvazaa Kavramı, Tanımı, Hukuki Niteliği .....                              | 45        |
| 2.1.2. Muvazaanın Türleri .....                                                      | 47        |
| 2.1.2.1. Mutlak Muvazaa .....                                                        | 47        |
| 2.1.2.2. Nispi Muvazaa .....                                                         | 49        |
| 2.1.2.2.1. Nispi Muvazaanın Türleri .....                                            | 50        |
| 2.1.3. Muvazaanın Hüküm ve Sonuçları .....                                           | 52        |
| 2.1.3.1. Görünürdeki İşlemin Geçersizliği .....                                      | 52        |
| 2.1.3.2. Muvazaalı İşlemin Geçersizliğinin Sonuçları .....                           | 53        |
| 2.1.3.2.1. Genel Hatlarıyla Sonuçları .....                                          | 53        |
| 2.1.3.2.2. Geçersizliğin İleri Sürülemeyeceği Haller .....                           | 54        |
| 2.1.3.3. Gizli İşleme İlişkin Sonuçlar .....                                         | 56        |
| 2.1.3.3.1. Kısmi Muvazaa Halinde Gizli İşlemin Geçerliliği .....                     | 56        |
| 2.1.3.3.2. Gizli İşlemin Geçerli Olmaması .....                                      | 57        |
| 2.1.3.3.3. Şekle Bağlı Sözleşmelerde Gizli İşlem ve Görünürdeki İşlem İlişkisi ..... | 58        |
| 2.1.4. Muvazaaya Konu Edilecek İşlemler .....                                        | 59        |
| 2.1.4.1. Muvazaanın Mümkün Olmayacağı İşlemler .....                                 | 59        |
| 2.1.5. Muvazaanın İleri Sürülmesi ve İspatı .....                                    | 60        |
| 2.1.5.1. Taraflar Bakımından .....                                                   | 60        |
| 2.1.5.2. Üçüncü Kişi Bakımından .....                                                | 61        |
| 2.2.1. Tasarrufun İptali ile Muvazaa Davasının Karşılaştırılması .....               | 62        |
| 2.2.1.1 Kavram Yönünden Karşılaştırılması .....                                      | 62        |
| 2.2.1.2. Hukuki Nitelik Bakımından Karşılaştırılması .....                           | 63        |
| 2.2.1.3. Konu ve Hukuki İşlemler Yönünden Karşılaştırılması .....                    | 64        |
| 2.2.1.4. Dava Şartları Bakımından Karşılaştırılması .....                            | 64        |
| 2.2.1.5. Netice ve Hüküm Bakımından Karşılaştırılması .....                          | 65        |
| 2.2.1.6. Yargılama Usulleri Yönünden Karşılaştırılması .....                         | 65        |
| 2.2.1.6.1. Davanın Tarafları Yönünden .....                                          | 66        |
| 2.2.1.6.2 Görevli Mahkeme Yönünden .....                                             | 67        |
| 2.2.1.6.3. Yetki Bakımından .....                                                    | 68        |
| 2.2.1.6.4. Zamanaşımı ve Hak Düşürücü Süre Bakımından .....                          | 68        |
| 2.2.1.6.5. İspat Hukuku Bakımından Karşılaştırılması .....                           | 69        |

## **BÖLÜM 3..... 71**

### **3. MUVAZAA NEDENİNE DAYALI İPTAL DAVASINA İLİŞKİN**

#### **GÖRÜŞLER, UYGULANİŞ BİÇİMİ VE SORUNLAR ..... 71**

##### **3.1. Muvazaalı İşlemlerin İptal Davasına Konu Edilip Edilemeyeceği**

##### **Tartışması ..... 71**

|                                                                                       |           |
|---------------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| 3.1.1. Muvazaalı İşlemlerin İptal Davasına Konu Edilemeyeceği Yönündeki Görüşler..... | 71        |
| 3.1.2. Muvazaalı İşlemlerin İptal Davasına Konu Edilebileceği Görüşü.....             | 73        |
| 3.1.3. Yargıtay'ın Konuya Dair Uygulaması .....                                       | 74        |
| 3.1.4. Muvazaa Nedenine Dayalı İptal Davasında Tartışmaya Konu Edilen Usuller .....   | 77        |
| 3.1.4.1. Süre Yönünden.....                                                           | 77        |
| 3.1.4.2. Davanın Terditli Açılıp Açılmaması Hususu.....                               | 78        |
| 3.1.4.3. Yargılama Usulü Yönünden.....                                                | 80        |
| 3.1.4.4. Dava Şartları Yönünden Açıklamalar .....                                     | 84        |
| 3.1.4.5. Davanın Belirsiz Alacak Davası Şeklinde Açılıp Açılmaması Hususu .....       | 84        |
| 3.1.4.6. Delillerin Takdir Edilmesi .....                                             | 85        |
| <b>3.2. Muvazaa Davasının Sonucunun İİK m.283/1' e Kıyasen Uygulanması ..</b>         | <b>86</b> |
| <b>3.3. Bölüm Hakkında Genel Değerlendirme.....</b>                                   | <b>90</b> |
| <b>SONUÇ .....</b>                                                                    | <b>94</b> |
| <b>KAYNAKÇA .....</b>                                                                 | <b>98</b> |

## KISALTMALAR

|       |                                               |
|-------|-----------------------------------------------|
| ABD   | : Ankara Barosu Dergisi                       |
| AÜHFD | : Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi |
| AYM   | : Anayasa Mahkemesi                           |
| BK    | : Borçlar Kanunu                              |
| bkz.  | : bakınız                                     |
| E.    | : Esas                                        |
| HD    | : Hukuk Dairesi                               |
| HGK.  | : Hukuk Genel Kurulu                          |
| HMK.  | : Hukuk Muhakemeleri Kanunu                   |
| HUMK. | : Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu             |
| İBK.  | : İçtihadı Birleştirme Kararı                 |
| İİK   | : İcra İflas Kanunu                           |
| İUHFM | : İstanbul Üniversitesi Hukuk Mecmuası        |
| K.    | : Karar                                       |
| m.    | : Madde                                       |
| RG    | : Resmî Gazete                                |
| s.    | : sayfa                                       |
| S.    | : Sayı                                        |
| T.    | : Tarih                                       |
| TBK.  | : Türk Borçlar Kanunu                         |
| TMK.  | : 4721 sayılı Türk Medenî Kanunu              |
| vd.   | : Ve devamı                                   |
| YGBK  | : Yargıtay Büyük Genel Kurulu Kararı          |

**Enstitüsü :** Lisansüstü Eğitim Enstitüsü  
**Anabilim Dalı :** Özel Hukuk Anabilim Dalı  
**Programı :** Özel Hukuk  
**Tez Danışmanı :** Dr. Öğr. Üyesi Cüneyt BELLİCAN  
**Tez Türü ve Tarihi :** Yüksek Lisans Tezi EYLÜL 2025

## ÖZET

### İCRA VE İFLÂS KANUNU KAPSAMINDAKİ TASARRUFUN İPTALİ DAVASININ MUVAZAA İLE İLİŞKİSİ

**Erdem Aydın YILDIZ**

Borçlular bazı durumlarda borçlarını ödemek istemedikleri için sahip oldukları malvarlıklarını ellerinden çıkartacaklardır. Böylelikle borçlular alacaklıların kendilerine yöneltecekleri icra takiplerini etkisiz hale getirmek isteyeceklerdir. İşte İcra ve İflas Kanunu içerisinde, bu durumun yaşanmaması için alacaklılara, belirli şartlara sahip olmaları durumunda iptal davası açabilme imkânı verilmiştir.

Bu kapsamda iptal davası şahsi bir niteliğe sahip eda davasıdır. Borçlu ve üçüncü kişi arasında gerçekleşen tasarrufun iptal davası sonucunda tasarrufa konu edilmiş olan malvarlığı değeri, sanki borçlunun malvarlığında kalmaya devam etmiş gibi kabul edilerek alacaklının gerçekleştireceği cebri icra işlemlerinden etkilenecektir. İptal davasına konu edilebilir tasarruflar İİK m.278 ve 280 arasında düzenlenmiştir. İptal davası sonucunda alacaklının alacağına ulaşmasını engelleyen tasarruf hakkında alacaklıya, daha önceden hiç olmamışçasına borçlu ile üçüncü kişiye yönelik olarak alacağın miktarı ile sınırlanmak üzere bir talep hakkı verilir. Bununla beraber ilgili tasarrufa konu olan malvarlığı açısından hak ve alacağın mülkiyetinin değişmesi gibi bir durum da söz konusu olmayacaktır. Yani özetle alacaklıya tanınmış olan bu talep hakkı, iptal davasının şahsi nitelikte olmasından kaynaklanacaktır.

Tasarrufun iptal edilebilmesi için İcra ve İflas Kanunu kapsamında aranan şartlar haricinde Yargıtay bakımından da aranan şartlar mevcuttur. Aranan bu şartların sahip olduğu hukuki nitelik, doktrin içerisinde tartışma konusu yapılmıştır. Doktrin içerisinde yaşanan bu tartışma sebebiyle Yargıtay'ın iptal davası hakkında vermiş olduğu kararlar ve belirlediği içtihatlar zamanla değişiklik göstererek ihtiyaçlar doğrultusunda düzenlenmiştir. Tasarrufun iptali davası İİK m.284 kapsamında

davaya konu yapılacak olan tasarrufun gerçekleştiği tarihten beş yıl içerisinde açılmalıdır. İlaveten yine dava konusu yapılacak olan tasarruf hakkında dava açılabilmesi için kanunun öngörmüş olduğu belirli bir zaman dilimi içerisinde gerçekleşmelidir.

Muvazaa ise iki taraflı bir hukuki işlem kapsamında tarafların gerçekte olmasını istemedikleri bir işlemi başkalarını aldatma amacıyla farklı bir hukuki işlem olacak şekilde yapmaları veya herhangi bir şey yapmamaları olarak ifade edilebilecektir. Yani taraflar gerçek iradeleri ile bağdaşmayan bir hukuki işlem için farkında olarak ve anlaşarak beyan ve iradelerinde bilinçli bir uyumsuzluk oluşturmaktadırlar.

Her ne kadar muvazaa ile İİK kapsamında düzenlenen tasarrufun iptali davası konu olarak birbirlerine benzemelerine rağmen bu ikisi arasında çok fazla farklılıklar mevcuttur. Söz konusu bu farklar, zamanaşımı ve ispat açısından bahsedilebilecektir.

Muvazaalı işlemlerin son zamanlarda artmasıyla muvazaa sebebine dayalı tasarrufun iptali davaları da öğreti ve yargı kararları içerisindeki yerini almıştır. TBK. kapsamında ifade edilen muvazaa ve İİK kapsamındaki iptali davasının, muvazaa sebebiyle açılan iptal davası olarak ortaya çıkması özel bir niteliği ifade etmektedir. Çünkü muvazaa nedenine dayalı iptal davasının, güncel kanuni düzenlemeler içerisinde açıklandığı bir kanun maddesi olmamasına rağmen uygulamada söz konusu davaya ihtiyaç duyuluyor olması konunun önemini arttırmaktadır. İşte bu sebepten ötürü de hem doktrinde gerçekleşen tartışmalarda hem de Yargıtay'ın vermiş olduğu kararlarda ilgili konu sıklıkla ele alınmaktadır.

**Anahtar Kelimeler:** Tasarrufun İptali Davası, Muvazaa, İcra İflas Hukuku, Borçlar Hukuku, Tasarruf İşlemi, Karşılaştırma

**Institute :** Institute of Graduate Studies  
**Department :** Department of Private Law  
**Program :** Private Law  
**Thesis Advisor :** Asst. Prof. Cüneyt BELLİCAN  
**Thesis Type and Date :** Master Thesis SEPTEMBER 2025

## **ABSTRACT**

### **THE RELATIONSHIP OF THE CASE FOR THE CANCELLATION OF THE SAVINGS REGULATED UNDER THE EBL AND THE COLLAPSE**

**Erdem Aydın YILDIZ**

In some instances, debtors will dispose of their assets to avoid satisfying their debts. In this way, debtors will want to neutralise the enforcement proceedings against them by creditors. In order to prevent this situation, the Enforcement and Bankruptcy Code provides creditors with the right to file revocatory action if they meet certain conditions.

In this context revocatory action is a personal action for performance. As a result of the revocatory action between the debtor and the third party, the asset value subject to the disposition will be considered as if it continues to remain in the debtor's assets and will be affected by the enforcement proceedings to be carried out by the creditor.

The dispositions that may be subject to revocatory action are regulated under Articles 278 and 280 of the Enforcement and Bankruptcy Code. As a result of the revocatory action the creditor is granted a right of claim against the debtor and the third party, limited to the amount of the receivable, as if it had never happened before. In addition, there will not be any change in the ownership of the right and receivable in terms of the assets subject to the relevant disposition. In short, this right of claim granted to the creditor shall arise from the personal nature of the revocatory action.

In order for the disposals to be cancelled, in addition to the conditions required under the Enforcement and Bankruptcy Code, there are also conditions required by the Court of Cassation. The legal nature of these conditions has been a subject of debate within the doctrine. Due to this debate within the doctrine, the decisions of the Court

of Cassation on revocatory action and the jurisprudence determined by the Court of Cassation have changed over time and have been regulated in line with the needs. The revocatory action must be filed within five years from the date of the realisation of the disposition to be subject to the action within the scope of Article 284 of the Enforcement and Bankruptcy Code. In addition, in order to file a lawsuit about the disposition to be subject to the lawsuit, it must be realised within a certain period of time stipulated by the law.

Simulation, on the other hand, can be expressed as a bilateral legal transaction in which the parties make a transaction that they do not want to be in reality within the scope of a bilateral legal transaction in a way that will be a different legal transaction in order to deceive others or not to do anything.

Simulation, on the other hand, can be expressed as a bilateral legal transaction in which the parties make a transaction that they do not want to be in reality within the scope of a bilateral legal transaction in a way that will be a different legal transaction in order to deceive others or not to do anything. In other words, the parties create a conscious incompatibility in their declarations and wills by realising and agreeing for a legal transaction that is incompatible with their real wills.

Although simulation and the revocatory action regulated under the Enforcement and Bankruptcy Code are similar in subject matter, there are many differences between these two. These differences may be mentioned in terms of statute of limitation and proof.

With the recent increase in the number of simulation transactions, action for rescission based on simulation has taken its place in the doctrine and judicial decisions. The revocatory action, which is regulated within the scope of the Turkish Code of Obligations and the Enforcement and Bankruptcy Code as a action for rescission based on simulation, expresses a special quality. Because, although there is no article of law explaining the action for rescission based on simulation, within the current legal regulations, the need for the said action in practice increases the importance of the issue. For this reason, the relevant issue is frequently addressed both in the discussions in the doctrine and in the decisions of the Court of Cassation.

**Keywords:** Revocatory Action, Simulation, Enforcement and Bankruptcy Code, Law of Obligations, Legal Acts, Compare

## GİRİŞ

Hukuki ilişkiler kapsamında yapılan sözleşmenin tarafları, hayatın değişen ticari ve sosyal koşulları sebebiyle sahip oldukları malvarlıkları bakımından doğru ve güvenilir bilgilere sahip olamadan, sözleşmenin diğer tarafının güncel ekonomik halini tespit edemeden hukuki ilişkiler gerçekleştirirler. Bu hukuki ilişkilerden kaynaklanan sözleşmeye ilişkin olarak borçlanan kişilerin, ifa yükümlülüğünü gerçekleştirmemesi nedeniyle de alacaklılar bakımından takip hukukuna başvurulacaktır. Fakat alacaklı tarafından borçluya yöneltilmiş olan bu takiplerin bazı hallerde borçluya etki etmediği söylenebilecektir. Çünkü borçlular, alacaklıların sahip olduğu alacağı tahsil etmesini engellemek veya birden fazla alacaklı var ise o alacaklılardan bazılarına ayrıcalık tanımaya ilişkin yollara başvururlar. Yani borçlular, sahip oldukları mal ve hakları açısından haciz ya da iflas tehlikesi ile karşı karşıya kalmaları durumunda alacaklılardan mal kaçırabilmektedirler. İşte tüm bu nedenlerden ötürü borçlunun kötü niyetli bir şekilde hareket ettiği bu durumlar karşısında alacaklıların alacağını elde etmesi hakkının korunması gerekmektedir. İşte hukuk sistemimiz içerisinde bu hususa dair, İİK kapsamında m.277-284 aralığında düzenlenen iptal davası ve TBK m.19 bünyesinde yer alan muvazaa kavramına istinaden açılan muvazaa davasıyla koruma sağlanmaktadır.

İİK kapsamında alacaklıya iptal davası açılması hakkının tanınmasındaki amaç ise borçluların gerçekleştirmiş oldukları tasarruflarla alacaklıya zarar verme kastını engellemek ve alacaklının sahip olduğu alacağını borçlunun geriye kalan malları bakımından cebri icra yoluna giderek karşılamasını sağlamak olduğu söylenebilecektir. Ancak borçlular yine bu hususlara engel olabilmek maksadıyla muvazaalı işlemler gerçekleştirmektedirler. Muvazaa, ilgili işlemin iki tarafından birinin gerçekte yapmayı arzulamamasına rağmen üçüncü şahısları aldatma maksadıyla iradeleriyle uyuşmayacak şekilde hukuki işlem tesis edilmesi olarak ifade edilebilecektir. Muvazaalı işlemde tarafların gerçek iradeleri ile istedikleriyle, dışarıya yansıtmış oldukları iradeleri arasındaki uyumsuzluk kastidir.

Eğer borçlunun gerçekleştirmiş olduğu işlem muvazaalı ise alacaklı TBK m.19 kapsamında o işlemin hükümsüzlüğünün tespiti amacıyla muvazaa davası açabilecektir. Açılmış olan bu dava ile muvazaalı işleme konu edilmiş olan malvarlığı değerinin borçlunun malvarlığında yer aldığı tespit edilecektir.

Tasarrufun iptali davaları ve muvazaa davaları benzer amaçlarla davacı tarafından açılan dava çeşitleridir. İptal davaları İİK m.277-284 arasında düzenlenirken muvazaa kavramı ise TBK m.19 kapsamında yer almıştır. Ayrıca icra dosyasına ilişkin olarak açılan muvazaa davaları da Yargıtay'ın kararları da göz önüne alındığında iptal davası ile benzerlikler bulundurmaktadır. Her ne kadar iptal davası ile muvazaa davaları arasında birtakım benzerlikler bulunuyor olsa dahi aslında bu iki dava kendi içerisinde çeşitli farklılıklar içermektedir. Muvazaa davası açılması durumunda kanunda yer alan genel hükümlere dayanılarak açılabilirken ispat açısından kendi içerisinde kolaylıklar barındırmaktadır. Ancak tasarrufun iptali davasında ise hem yargılama hem ispat hem de zamanaşımı açısından muvazaa davaları ile kıyaslandığında daha zor bir niteliğe sahip olduğu söylenebilecektir. Ayrıca Yargıtay alacaklıları koruma maksadıyla muvazaa nedenine dayalı iptal davası açılabilirliği ve dava sonucunda hükümlerin İİK m.283 bendine göre kıyasen uygulanacağı yönünde içtihat oluşturmuş olup bu konu öğreti ve doktrinde iptal davası ve muvazaa kavramı arasındaki ilişki bakımından çeşitli sorunları ve tartışmaları gündeme getirmiştir.

Üç bölüm içeren tez çalışmamızın birinci bölümünde İİK kapsamında düzenlenmiş olan iptal davası içerdiği bütün hususlarıyla birlikte genel hatlarıyla ele alınmaya çalışılmıştır. İkinci bölümde ise muvazaa kavramı ile muvazaanın türü ve çeşitlerinin açıklanmasının ardından muvazaalı işlemin sonuçlarıyla beraber muvazaa davası ile iptal davası arasında bütün hususlar bakımından genel karşılaştırma yapılmıştır. Üçüncü bölümde ise iptal davası ve muvazaa kavramı arasındaki ilişkinin en belirgin karşılığı olan Yargıtay'ın içtihat oluşturduğu muvazaa nedenine dayalı iptal davasına ilişkin görüşler, yargılama usulü bakımından mevcut problemler ve tartışmalar ile muvazaa nedenine dayalı iptal davasının sonucunun İİK m.283 hükümlerine kıyasen uygulanması hususu ele alınmıştır. Son bölümde ise ilgili konular hakkında tüm eleştiri ve görüşler hakkında genel değerlendirme yapıp çalışma neticesinde çıkarılan sonuçlar açıklanmıştır.

## BÖLÜM 1

### 1. TASARRUFUN İPTALİ DAVALARI

#### 1.1. Genel Hatlarıyla Tasarrufun İptali Davası Kavramı, Kanundaki Düzenleniş Biçimi, Amacı ve Hukuki Niteliği

##### 1.1.1. Tasarrufun İptali Davası Kavramı ve Kanundaki Düzenleniş Şekli

Haciz yoluyla yapılan icra takibinde haciz konulmasından, iflas yolu ile yapılan icra takiplerinde de iflas kararının verilmesinden önce borçluların, malvarlıkları ve sahip olduğu haklar üzerinde herhangi bir sınırlama olmaksızın tasarruf etme yetkisi bulunmaktadır. İşte bu sebepten ötürü borçlular, malvarlıkları üzerine haciz konulması ya da iflas kararı verilmesi ihtimaline yönelik olarak alacaklılardan mal kaçırmak maksadıyla ya da daha farklı amaçlarla şüpheli tasarruf işlemlerinde bulunurlar. Bu sebeple alacağını tahsil edemeyen alacaklıların korunması amacıyla oluşturulan ve İcra İflas Hukuku’muzda yer alan tasarrufun iptali davası gündeme gelir.<sup>1</sup>

Tasarruf işlemleri kişinin malvarlığına yönelik aktifini azaltıcı ve buna ilişkin hakları, karşı tarafa temlik eden ve bu hakları sınırlayıcı veya ortadan kaldıracı etkiye sahip hukuki işlemler<sup>2</sup> olarak tanımlanırken bu işlemlerin mevcut hak üzerinde doğrudan olacak şekilde bir etkisi olduğu görülecektir. Tasarruf işlemlerine ilişkin bu tanımın ardından İİK m.277 incelendiğinde iptal davası, aciz belgesine sahip olan alacaklılarla beraber, iflas dairesinin ve alacaklılar toplantısının ardından kendisine dava açma hakkı tanınan alacaklıların açabileceği düzenlenmiştir.<sup>3</sup> İlaveten maddenin

---

<sup>1</sup>AKŞENER Haşmet Sırrı, İcra İflas Hukukunda Tasarrufun İptali Davaları, Legal Yayıncılık, İstanbul,2007, s.25(İptal Davaları); COŞKUN Mahmut, Tasarrufun İptali ve İstihkak Davaları, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2022, s.21; ERTEKİN Erol/ KARATAŞ İzzet, İstihkak ve Tasarrufun İptali Davaları, Yetkin Yayınları, Ankara, 1995, s.573; PEKCANİTEZ Hakan/ATALAY Oğuz/ÖZEKES Muhammet /SUNGURTEKİN ÖZKAN Meral, İcra ve İflas Hukuku, 6.Bası, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul,2019, s.551.

<sup>2</sup>EREN Fikret, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 22. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2017, s.173(Borçlar Genel); OĞUZMAN M. Kemal/ BARLAS Nami, Medeni Hukuk, 15.Bası, Vedat Yayıncılık, İstanbul,2008, s.160; DURAL Mustafa/ SARI Suat, Türk Özel Hukuku, Filiz Kitapevi, C.1, İstanbul, 2006, s.173.

<sup>3</sup>İİK m.277 uyarınca: ‘ ‘ İptal davasından maksat 278, 279 ve 280 inci maddelerde yazılı tasarrufların butlanına hükmettirmektir. Bu davayı aşağıdaki şahıslar açabilirler: 1 – Elinde muvakkat yahut kati

başlangıcında yine İİK m.278, m.279, m.280 kapsamında düzenlenen borçlunun yaptığı tasarruf işlemlerinin butlanına karar verileceği ifade edilerek, tasarrufun iptali davasının amacı açıklanmıştır. Ancak önemle belirtilmelidir ki m.277’de ifade edilen tasarruf ve butlan kavramlarının kapsamı hakkında da açıklamalarda bulunulması gerekmektedir.

İlgili maddede yer alan tasarruf kavramı, sadece maddi hukuk kapsamındaki tasarrufi işlemleri ifade etmediği gibi bu kavram daha geniş bir anlam taşımaktadır.<sup>4</sup> Yani tasarruf kavramı, borçlunun alacaklılar aleyhine gerçekleştirdiği malvarlığını azaltan tüm hukuki fiiller olacak şekilde ifade edilebilecektir.<sup>5</sup> Bu kapsamda İcra İflas Kanunu’na kaynak olan Almanca metin incelendiğinde de tasarruf yerine hukuki fiil kavramının yer aldığı görülecektir.<sup>6</sup> Söz konusu hukuki fiil kavramını tanımlayacak olursak insan iradesinden ya da insan hareketlerinden oluşan, hukuk düzeni tarafından bir sonuç ortaya çıkaran bir kavram olarak tanımlanabilecektir.<sup>7</sup> İlâveten sırf kasten değil de ihmâlen yapılmış veya yapılmayarak karşı tarafın hak kaybına sebebiyet veren işlemlerde tasarrufun iptaline konu olabilecektir. Bunlara örnek verilecek olursa borçlunun haksız ödeme emri için itirazda bulunmaması, zamanaşımı defini öne sürmemesi, davadan feragat etmesi vb. işlemler hukuki fiil kapsamında değerlendirilerek iptal davası konusu olabilecektir.<sup>8</sup>

---

*aciz vesikası bulunan her alacaklı, 2 – İflas idaresi yahut 245 inci maddede ve 255 inci maddenin 3’üncü fıkrasında yazılı hallerde alacaklıların kendileri’’*

<sup>4</sup>KURU Baki, İcra ve İflas Hukuku El Kitabı, 2. Baskı, Adalet Yayınevi, İstanbul, 2013, s.1398 (El Kitabı); ; UMAR Bilge, Türk İcra-İflas Hukukunda İptal Davası, İstanbul, 1963, s.54.(İptal Davası)

<sup>5</sup>KURU, El Kitabı, s.1398; UMAR, İptal Davası, s.54-55; ERDÖNMEZ Güray, Alacaklılara Zarar Verme Kastıyla Yapılan Tasarrufların İptali, 2.Bası, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2017, s.100; YILDIRIM M. Kâmil, İcra ve İflâs Hukukunda İptal Davaları, Alfa Yayınevi, İstanbul, 1995,s.141. (İptal Davaları)

<sup>6</sup>EROĞLU Orhan, Tasarrufun İptali Davalarının Muvazaa Davaları ile Karşılaştırması, Çankaya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı, Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2013, s.17 (www.tez.yok.gov.tr) (E.T.09/04/2023); ÜSTÜNDAĞ Saim, İflas Hukuku (İflas-Konkordato-İptal Davası), 6.Baskı, Fakülteler Matbaası, İstanbul, 2002, s.294 (İflas-Konkordato-İptal Davası); UMAR, İptal Davası, s.54

<sup>7</sup>İNAN Ali Naim, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Ankara, 1979, s.56; UMAR, İptal Davası, s.54; KURU Baki, İcra ve İflas Hukuku, 3.Baskı, C.4, Alfa Basım Yayınevi, İstanbul, 1997, s.3410.(İcra ve İflas)

<sup>8</sup>KAPLAN İbrahim, Borçlar Hukuku Dersleri (Genel Hükümler), İmaj Yayınevi, Ankara, 2012, s.40; COŞKUN, s.26-27. ERDÖNMEZ, s.8; Yargıtay 17. HD. T. 24.06.2014 E. 2013/17392 K. 2014/9848 ‘‘... tarafından yapılan 2010/7325 ve 2010/4330 sayılı takip dosyalarına borçlu tarafından itiraz edilmediği, zamanaşımı definde bulunulmadığı, icra takibinin başlatılmasından itibaren bazı dönemlerde altı aylık sürenin geçmesine rağmen icranın geri bırakılması talebinde bulunulmadığı gözönüne alındığında İİK’nun 280/1 maddesindeki borçlunun alacaklılarına zarar verme kastıyla yaptığı tüm işlemler kapsamında yer alan davranışlar olup tasarrufun iptaline konu olabileceği, borçlu şirketin icra takiplerinde zamanaşımı definde bulunmaması, davacı alacaklının da davalı borçlu

İİK m.277 hakkında Yargıtay'ın görüşünü de incelediğimizde sadece maddi hukuk kapsamındaki tasarrufi işlemler haricinde genel anlam itibariyle alacaklının aleyhine hukuki neticeler doğuracak olan eylemler ile birlikte somut olay kapsamında borçluya yönelik 3.kişiler tarafından gerçekleştirilen icra takibi nedeniyle alacaklının haciz sırasında geriye düşmesine neden olan takip işlemleri de iptal davasının içeriğinde yer almaktadır.<sup>9</sup>

İİK m.277'nin açıklanmasının ardından devamında gelen m.278, m.279, m.280 incelendiğinde tasarrufun iptali davasının konusunu oluşturan hususlar belirtilmiştir. Bunlar ivazsız tasarruflar, borçlunun aciz hale düşmesi sonucu gerçekleşen tasarruflar ile alacaklılara zarar verme amacıyla gerçekleştirilen tasarruflardır. Bu tür işlemlere ilişkin daha somut örnekler vermek gerekirse; tapuya şerh edilmiş satış vaadi sözleşmeleri, satışı gerçekleştirilmiş taşınmazlar, devri yapılmış miras payları, alacak temlikleri, ölünceye kadar bakma sözleşmeleri, mirasın reddine ilişkin olarak borçlu tarafından gerçekleştirilen işlemler, borçlunun kendisine geçecek olan miras paylarından feragat ederek bu payları kardeşlerine devretmesi, adi ortaklığın feshi amacıyla yapılan sözleşmeler ve kişisel hakların güçlendirilmesi amacıyla tapuya verilen şerhler gibi işlemler iptal davasının konusu olabilecek niteliktedir.<sup>10</sup>

### 1.1.2. Tasarrufun İptali Davasının Amacı

Günümüz koşullarındaki hukuki işlemlere bakıldığında alacaklı olanların mevcut olan alacak haklarının tam anlamıyla güvence altına alınamıyor oluşu ve

---

*şirketten alacağını almasını zorlaştırdığı anlaşılmakla alacaklılarına zarar verme amacıyla borçlunun kasten yaptığı, ihmali işlemlerde iptal davasına konu olabileceğinden borçlu şirketin haksız icra talebine ve ödeme emrine itiraz etmemesi, takibe konu borcu kabul etmesi, zaman aşımı definde bulunmaması hukuki bir fiil sayılıp ve iptal davasına konu olabileceğinden davacının bu yöndeki talebinin kabulü gerektiğinden...*' ([www.legalbank.net](http://www.legalbank.net)) (E.T 10.09.2025)

<sup>9</sup>Yargıtay 17.HD. T.20.06.2013 E.2013/8604-K.2013/9398 'İptal edilebilen tasarruflar, sadece malvarlığındaki bir hakka doğrudan etki yaparak, o hakkı başkasına nakleden veya sınırlayan, külfet yükleyen veya değiştiren veya sona erdiren hukuki işlemler olarak tanımlanan tasarruf işlemlerinden ibaret bulunmadığı gibi, tasarruf işlemlerinin ancak bir bölümü olarak dahil olduğu hukuki bir sonuç doğurmak üzere yapılan irade beyanları olarak tanımlanan hukuki işlemlerden de ibaret değildir. Bu madde gereğince borçlunun iptale tabi tasarrufları hukuki işlem kavramından daha geniş olan, onu da içeren ve kendisine hukuki düzenince hukuki sonuç bağlanmış olan hukuki fiillerdir. Bu anlamda borçlu aleyhine yapılan takipte doğurduğu sonuçlar göz önüne alındığında iptale tabi bir tasarruftur. Açıklanan nedenler dikkate alınarak davalı 3. kişi tarafından yapılan takibin tasarruf işlemi olduğunun kabulü ile tasarrufun iptali şartlarının bulunup bulunmadığının değerlendirilmesi için işin esasına girilerek değerlendirilmesi gerekirken yazılı olduğu şekilde davanın reddine karar verilmiş olması doğru görülmemiştir. ' ([www.legalbank.net](http://www.legalbank.net)) (E.T. 09/04/2023)

<sup>10</sup>EROĞLU, s.19-20; COŞKUN, s.27-28.

borçluların sahip oldukları nispi hak sebebiyle, hakları güvence altında olmayan alacaklılara borcunu ödememesi sorunu karşımıza çıkmaktadır.<sup>11</sup> İşte sözünü etmiş olduğumuz bu durumda alacaklının güvence altında bulunmayan alacağını elde edebilmesi için çeşitli imkânlar bulunduğu gibi bu imkânlardan birisi de alacaklının borçluya yönelik olacak şekilde cebri icraya başvurusu olacaktır. Ancak yapılan cebri icra işlemi sonucunda alacaklı alacağının tamamını tahsil edememe ihtimali de bulunmaktadır. Zira borçlu sahip olduğu malvarlığı değerlerini alacaklıdan mal kaçırmak maksadıyla yaptıkları tasarruf işlemiyle üçüncü kişiye devredecektir. İşte alacaklının hukuki bakımdan elindeki seçeneklerinin tükenmesi halinde devreye tasarrufun iptali davası girecektir.<sup>12</sup> İİK m.277 incelendiğinde iptal davasının maksadının ivazsız tasarrufların, alacaklıya zarar verme maksadıyla yapılan tasarrufların, borçlunun aciz hale düşmesinin ardından sonra yapılan tasarrufların butlanına hükmetmek olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca ilgili madde içerisinde geçen butlan kavramını, ilgili tasarrufların maddi hukuk kapsamından batıl olarak kabul edilmesi yönünde yani TBK. m.27 kapsamında düşünmemek gerekeceği gibi söz konusu butlan kavramı yerine iptal kavramının kullanılmasının doğru olacağını düşünmek gerekecektir.<sup>13</sup>

### **1.1.3. Tasarrufun İptali Davasının Hukuki Niteliği**

İptal davasının güncel kanuni düzenlemeler kapsamındaki hukuki niteliğini açıklayabilmemiz için dava konusu olan hakkın hukuki niteliğine bakılması gerekecektir. Bu kapsamda dava konusu olan herhangi bir hakkın ayni hak veya şahsi hak içerisine giriyor olması o davanın hukuki niteliğini belirleyici bir rol

---

<sup>11</sup>UMAR, İptal Davası, s.1.

<sup>12</sup>KURU, El Kitabı, s.1396; UMAR, İptal Davası, s.2; UYAR Talih, İcra ve İflas Hukukuna İlişkin Hukuki Mütalaalar, Bilge Yayınevi, Ankara, 2014, s.379.

<sup>13</sup>MUŞUL Timuçin, İcra ve İflas Hukukunda Tasarrufun İptali Davaları, 2.Baskı, Adalet Yayınları, İstanbul, 2017, s.22 (İptal Davaları); ÇETİNEL Tunahan, Alacaklılara Zarar Verme Kastıyla Yapılan Tasarruflar Bağlamında Tasarrufun İptali ve Muvazaa Davaları, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Özel Hukuk Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya,2020, s.23; TAZE Mehmet, Tasarrufun İptali Davası, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2007, s.6 (www.tez.yok.gov.tr) (E.T 11/04/2023); KURU, El Kitabı, s.1433; UYAR Talih, Tasarrufun İptali Davaları İİK m.277-284, Ankara Barosu, Ankara, 2017 s.12 (İptal Davaları); BÖRÜ Levent, İcra ve İflâs Hukukunda Zarar Verme Kastından Dolayı İptal Davası, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.58, S.3,2009, s.524; ERDÖNMEZ, s.8.

üstlenecektir.<sup>14</sup>İptal davasını bu kapsamda değerlendirmiş olduğumuzda davanın nispi nitelikte yani herkese karşı ileri sürülemeyen şahsi nitelikte bir dava olduğu görülecektir.<sup>15</sup> Çünkü sözünü etmiş olduğumuz iptal hakkı alacaklı tarafından sadece borçluya ve borçlu ile beraber hukuki işlem gerçekleştirmiş olan üçüncü kişiye ve kötü niyetli devir olması halinde diğer üçüncü kişiler bakımından öne sürülebilecektir. Yargıtay'da bu konuda iptal davalarının şahsi nitelikli davalar olduğu yönünde kararlar vermiş olup bu konuda ortak görüş sağlanmıştır.<sup>16</sup>Ayrıca iptal davasında davacı, alacağı doğrultusunda borçlunun üçüncü kişiyle yaptığı tasarrufun iptaliyle bu tasarruf konusunun, yeniden alacaklının takip sahası içerisine dahil ediliyor olması<sup>17</sup> da bu davanın eda davası olarak nitelendirilmesi gerektiğini göstermektedir.<sup>18</sup>

## **1.2. Tasarrufun İptali Davası Şartları, Tarafları, Görev, Yetki, Yargılama Usulü, Davanın Kabulü ve Reddi, Yargılama Giderleri ve Vekalet Ücreti, Kanun Yolları**

### **1.2.1. Tasarrufun İptali Davası Şartları**

#### **1.2.1.1. Alacaklının Kesin ya da Geçici Aciz Belgesine Sahip Olması**

İİK'nin m.277 kapsamında yer alan düzenlemeyi incelediğimizde tasarrufun iptali davasının görülebilmesinin şartı olarak alacaklının zarara uğraması ile alacaklının borç ödemedен aciz belgesini elinde bulunduruyor olması gerektiği anlaşılabilecektir.<sup>19</sup> Bu kapsamda borç ödemedен aciz belgesine sahip olmak, madde

<sup>14</sup>TANRIVER Süha, Medeni Usul Hukuku, C.1, Yetkin Yayınevi, Ankara, 2016, s.617; KURU, İcra ve İflas, s.3409; UMAR, İptal Davası, s.19-20.

<sup>15</sup>ÜSTÜNDAĞ, İflas-Konkordato-İptal Davası, s.300; KURU, El Kitabı, s.1397; TAZE, s.37; PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZEKES/SUNGURTEKİN ÖZKAN, İcra ve İflas Hukuku, s.552; UMAR, İptal Davası, s.19-20.

<sup>16</sup>Yargıtay 12.HD. T. 29.11.2011 E. 2011/8816- K.2011/25094 'İİK'nun 277 ve müteakip maddelerine göre alınmış tasarrufun iptaline ilişkin kararın amacı, yalnızca borçlunun tasarrufuna konu ettiği maldan alacaklının alacağını tahsil olanağını sağlamaktan ibaret olup, konusu aynı değil, sırf şahsi hakka mütealliktir.... ''(www.kazanci.com.tr) (E.T. 01/09/2025)

<sup>17</sup>UMAR, İptal Davası s.20; UYAR Talih, Tasarrufun İptali Davaları İİK m.277-284, Ankara Barosu, Ankara, 2017, s.12. (İptal Davaları)

<sup>18</sup>AKŞENER, s.483; PEKCANITEZ/ ATALAY/ÖZEKES/ SUNGURTEKİN ÖZKAN, s.552; BÖRÜ, s.485; UYAR, İptal Davaları, s.12.

<sup>19</sup>PEKCANITEZ/ ATALAY/ ÖZEKES/ SUNGURTEKİN ÖZKAN, s.559; BÖRÜ, s.497; KURU, El Kitabı, s.1416; UYAR, İptal Davaları, s.32.

özelinde özel bir dava şartı olarak yer almaktadır.<sup>20</sup> Söz konusu aciz belgesiyle hem dava şartı yerine getirilmekte hem de alacaklı zarara uğramış olduğunun ispatını da gerçekleştirebilmektedir. Ayrıca ilgili dava şartı kanunda yer alan bütün iptal sebepleri bakımından uygulanacaktır.<sup>21</sup>

Kesin borç ödemedi aciz belgesinin verilmesi iki seçenekte gerçekleşmektedir. Bunlardan ilki, borçluya haciz işleminin gerçekleştirilmesi sonucu borçlunun haczedilen bütün mallarının satışa çıkması sonucu alacaklının alacağı karşılanmaması halinde bu durumu belgelemek amacıyla ilgili icra müdürlüğünce verilebilecektir. İkinci seçenek ise borçluya hacze gidildiğinde haczedilecek herhangi bir malvarlığının olmadığını belgelemek amacıyla düzenlenen haciz tutanağı şeklinde verilecektir.<sup>22</sup> Geçici aciz belgesi ise borçluya yapılan haciz esnasında borçlunun malvarlığı tutarının alacak miktarına yeterli gelmeyeceğinin anlaşılması sonucunda verilen haciz tutanağı olarak ifade edilecektir.<sup>23</sup> Geçici aciz belgesinin niteliğinin geçici olarak kabul edilmesinin sebebi ise, mahcuz malların satışı esnasında tahmin edilen değerin üzerinden satılıp alacağı karşılama olasılığının her zaman bulunuyor olmasıdır.<sup>24</sup> Geçici aciz belgesiyle iptal davası açılabilmesi ve yargılamanın yürütülebilmesi için ilgili haczin devam ediyor olması gerekmektedir. Eğer zamanında satış istenmediği için ilgili haciz düşerse geçici aciz belgesi niteliğinde kabul edilen haciz tutanağının geçerliliği kalmayacağından ötürü bu belgeye dayanılarak iptal davası açılamaz. Eğer açılmış bir dava mevcut ise davanın usulden reddine ilişkin karar verilmelidir.<sup>25</sup>

Haciz tutanaklarının aciz belgesi niteliğinde değerlendirilip iptal davasına konu edilebilmeleri için borçlunun haczedilmiş mallarından başka haczedilebilecek nitelikte

---

<sup>20</sup>AKİL Cenk, Yargıtay Kararları Işığında Tasarrufun İptali Davası Bağlamında Aciz Belgesi, Ankara Barosu Dergisi, S.3, 2014, s.163; HALMAN ÇETİN Emine, Tasarrufun İptali Muvazaa İnançlı İşlem ve Nam-ı Müstear, 1.Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2016, s.10; COŞKUN, s.183.

<sup>21</sup>YILDIRIM M.Kamil, Tasarrufun İptali Davasının İşlevi Bakımından Aciz Vesikası ile İlişkisi Hakkında Düşünceler, C.2, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Bilge Umar'a Armağan, İzmir,2010, s.974.

<sup>22</sup>UYAR, İptal Davaları, s.34; ERDÖNMEZ, s.71.

<sup>23</sup>UYAR, s.33; ERDÖNMEZ, s.64; YILDIRIM, s.974.

<sup>24</sup>MUŞUL Timuçin, İcra ve İflas Hukuku, 2.Baskı, Legal Yayıncılık, İstanbul, 2005, s.649-650; ETİLİ Tülin, Yasalar İçtihatlar ve Doktrin ile Birlikte Aciz Vesikasının İflâs Hukukundaki Yeri Hakkında Bir Araştırma, Adalet Dergisi, 1984, S.3, s.608; KURU, İcra ve İflas, s.1544; AKŞENER Haşmet Sırrı, Tasarrufun İptali Davalarında Aciz Belgesi, Legal Hukuk Dergisi, Ocak 2003, s.55.(Aciz Belgesi)

<sup>25</sup>ÖZTEK, s.23; MUŞUL, İcra ve İflas Hukuku, s.649-650; AKŞENER, Aciz Belgesi, s.55.

hiçbir malının olmadığı yazılı bir şekilde haciz tutanağına geçirilmesi gerekmektedir. Ayrıca yine ilgili tutanak içerisinde haczedilmiş malların takdir edilecek olan değerinin alacağı karşılamayacağı hususu da tutanak içerisinde yer almalıdır. Sözü edilen bu iki unsurdan birinin içermeyecek olan aciz belgesine dayanılarak iptal davası açılmayacaktır.<sup>26</sup>İhtiyati haciz veya geçici haciz tutanağı, kesin haciz halini almadıkça borç ödmeden aciz belgesi niteliğinde değerlendirilemeyecektir. Alacaklı ihtiyati haciz kararını mahkemeden almasının ardından eğer yedi gün içerisinde borçluya ilişkin icra takibi gerçekleştirmez veya dava açmaz ise söz konusu ihtiyati haciz geçerliliğini yitirecektir.

Aciz belgesinin mahkemeye sunulması konusunda öğretide ve Yargıtay'da mevcut bulunan görüşler hakkında bilgi vermemiz gerekirse, öncelikle ilk görüş olarak bölümün başında da ifade edildiği üzere aciz belgesinin İİK m.277 uyarınca özel dava şartı olarak kabul gördüğü söylenecektir.<sup>27</sup> Bu kapsamda aciz belgesi ya da aciz belgesi niteliğindeki tutanaklar iptal davası açılırken mahkemeye sunulmalıdır. Anlaşılmaktadır ki kural olarak aciz belgesinin dava açılırken mevcut olması gerekir fakat farklı bir görüş olarak Yargıtay'a göre borç ödmeden aciz belgesi veya bu belge kapsamında değerlendirilecek haciz tutanakları davanın açılmasının ardından yargılamanın sonlanmasına kadar sunulabilecektir.<sup>28</sup> Bu sebeple de aciz belgesinin sunulması, tamamlanabilir dava şartı olarak kabul gören görüşün varlığı da mevcuttur.<sup>29</sup> Konu ile alakalı bir diğer görüş ise davanın açılması anında aciz belgesi olmayan alacaklıya mahkeme tarafından kesin süre tanınarak bu eksikliği gidermesi istenilmelidir.<sup>30</sup> Alacaklı tarafından bu eksikliğin giderilmesinin ardından söz konusu aciz halinin davanın açıldığı anda mevcut olup olmadığı konusunda bir araştırma gerçekleştirmelidir. Eğer söz konusu eksiklik alacaklı tarafından süresinde tamamlanmaması halinde açılan dava usulden reddedilmelidir. Fakat davanın usulden

<sup>26</sup>KURU, El Kitabı, s.1417; UYAR, İptal Davaları s.34; MUŞUL, İptali Davaları, s.243.

<sup>27</sup>ATALI Murat/ ERMENEK İbrahim/ ERDOĞAN Ersin, İcra ve İflas Hukuku, 2. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2019, s.739; PEKCANİTEZ/ATALAY/ÖZEKES/SUNGURTEKİN ÖZKAN, İcra ve İflas Hukuku, s.559; UMAR, İptal Davası, s.36.

<sup>28</sup>Yargıtay 4.HD. T. 27.11.2024 E. 2024/2813- K. 2024/11649 “Tasarrufun iptali davaları; elinde geçici (İİK.m.105) veya kat'i (İİK.m.143) aciz belgesi bulunan alacaklılar tarafından açılabilir. Bu husus davanın görülebilme koşulu olmakla birlikte aciz belgesinin dava açılmadan, dava açıldıktan sonra veya temyiz aşamasında ve hatta hükmün Yargıtay'ca onanmasından (veya bozulmasından) sonra bile sunulma olanağı vardır.” ([www.legalbank.net](http://www.legalbank.net)) (E.T. 01/09/2025)

<sup>29</sup>UYAR, İptal Davaları, s.50; KURU, El Kitabı, s.1418.

<sup>30</sup>AKİL, s.172; MUŞUL, İptal Davaları, s.239.

reddedilmesi halinde aciz belgesinin sonradan edinilmesi durumunda aynı tasarruf için yeniden iptal davası açılabilecektir.<sup>31</sup>

Bazı durumlarda iptal davası açılabilmesi için borç ödemedi aciz belgesinin varlığı gerekmemektedir. Bu durumları izah etmek gerekirse ilk olarak borçlunun iflas etmesi söylenebilecektir. Borçlunun iflası etmesi durumunda iptal davası açılması, iflas idaresine geçecektir.<sup>32</sup> İlgili durum haricinde ikinci olarak yine iflas halinde ikinci alacaklılar toplantısı esnasında dava açma hakkı alacaklılara devredilebilecektir.<sup>33</sup> Üçüncü hal olarak ise istihkak davasının davalısı olarak yer alan alacaklının karşı dava olarak açmış olduğu iptal davası söylenebilecektir. Zira söz konusu husus İİK m.97/17 kapsamında kanunda yer almaktadır.

Aciz belgesinin dava şartı kabul edilmesine bağlı olarak belirtilmelidir ki alacaklının bu belgeyi sunabilmesi için borçluya kesin haciz işlemi uygulamış olması başka bir deyişle borçlu bakımından başlatılmış olan icra takibinin de kesinleşmesi gerekmektedir.<sup>34</sup> Bu açıdan da açılan iptal davasının dinlenilebilmesi için İİK m.277 hükmünde dolaylı olarak icra takibinin kesinleşmiş olması hususu da aranır.<sup>35</sup> Doktrinde ilgili husus bakımından İİK m.277 vd. uyarınca bu konuya dair bir düzenleme bulunmamasından ötürü icra takibinin kesinleşmesi<sup>36</sup>, Yargıtay tarafınca özel dava şartı olarak kabul görmüştür.<sup>37</sup>

<sup>31</sup>AKIL, s.173; KURU, El Kitabı, s.1419.

<sup>32</sup>UYAR, İptal Davaları, s.52; ERDÖNMEZ, s.55; KURU, El Kitabı, s.1421.

<sup>33</sup>BÖRÜ, s.503; UMAR, İptal Davası, s.54.

<sup>34</sup>GÜNEREN Ali, İcra ve İflas Hukukunda İstihkak ve Tasarrufun İptali Davaları, Feryal Matbaacılık, Ankara, 2004, s.403; COŞKUN, s.124

<sup>35</sup>MUŞUL, İptal Davaları, s.732; ERDÖNMEZ, s.55.

<sup>36</sup>ALBAYRAK Hakan, Tasarrufun İptali Davalarında Yargıtay Tarafından Kabul Edilen Özel Dava Şartları, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.64 S.4, 2015, s.938. (Özel Dava Şartları)

<sup>37</sup>Yargıtay 4. HD. T. 29.02.2016 E. 2022/3880- K. 2025/4507 “...Tasarrufun iptali davalarında diğer dava koşullarının yanında, borçlu hakkında kesinleşmiş bir takibin varlığı ön koşuldur. Eskişehir 4. İcra Müdürlüğünün 2017/10166 Esas sayılı dosyasında davacı alacaklı tarafından dava dışı Odak Gıda Ltd.Şti hakkında takip yapılmış, 02.07.2017 tarihli haciz sırasında davalı dosya borcuna icra kefi olmuştur. Dosya borcu ödenmemiş ancak bu dosyadan davalı aleyhine bir takip başlatılıp kesinleştirilmemiştir. Bu halde davacının Eskişehir 4. İcra Müdürlüğünün 2017/10166 Esas sayılı alacakları ile ilgili talebi yönünden davanın ön koşul yokluğundan reddine karar verilmesi gerekirken ...” ([www.legalbank.net](http://www.legalbank.net)) (E.T. 01/09/2025)

### 1.2.1.2. İptale Konu Tasarrufun, Takipteki Borcun Doğumunu İzleyen Bir Tarihte Gerçekleştirilmiş Olması

İptal davası için gereken şartlardan birisi de ilgili alacağın iptali istenen tasarruftan önce, ortaya çıkması olacaktır. Bu hususun dava şartı olarak kabul edilmesi hakkında Yargıtay'da ve doktrinde çeşitli görüşler mevcuttur.

Yargıtay 13. Hukuk Dairesi, tasarrufun iptali yönünde karar verilmesi için ilgili tasarrufun, borcun doğumundan önce veya sonra yapılması arasında herhangi bir fark görmemekte olup iptal davası için gereken diğer koşulların bulunması halinde ilgili tasarrufun iptal davasına konu edilebileceği yönünde karar vermiştir.<sup>38</sup> Yargıtay 17 Hukuk Dairesi ise iptale konu edilen tasarrufun mutlaka borcun doğumunun ardından yapılmış olması gerektiği ve bunun özel bir dava şartı olarak kabul görmesi gerektiği yönünde karar vermiştir.<sup>39</sup> Yine konu hakkında özel dairenin mevcut uygulamasına göre borcun tarihi, borç ilişkisinin niteliğine göre değişiklik göstermiş olduğuna dair kararları mevcuttur. Örnek vermek gerekirse fatura kaynaklı alacakta, ilgili tasarruf faturanın düzenlenme tarihinden sonra gerçekleştirilmelidir.<sup>40</sup> Bir diğer örnekte ise banka kredi sözleşmelerinde ilgili tasarrufun sözleşmenin düzenlenme tarihinden sonra gerçekleştirilmesi durumunda iptal davasına konu edilebileceğine dair kararlar verilmiştir.<sup>41</sup> Konu ile alakalı doktrinde mevcut bulunan görüşlerden de kısaca bahsetmek gerekirse ağırlıklı olarak söz konusu tasarruf, borcun doğumundan sonra

<sup>38</sup>Yargıtay 13.HD. T. 25.06.1979 E. 1978/3011- K. 1979/3730, ([www.lexpera.com.tr](http://www.lexpera.com.tr)) (E. T. 01/09/2023)

<sup>39</sup>Yargıtay 17.HD. T. 15.04.2019 E. 2016/5143- K. 2019/4724 ''...İİK'nın 277 ve devamı maddelerine dayanılarak açılmış tasarrufun iptali istemine ilişkin davaların dinlenebilmesi için borcun, iptali istenen tasarruftan önce doğması dava önkoşulu olup mahkemece res'en araştırılması gerektiğine, somut olayda iptale konu taşınmazların satışının 30/05/2012-01/06/2012-06/07/2012 tarihli olmasına karşın, icra takibi 17/09/2012 tarihli kredi sözleşmesine dayanmasa da 17/09/2012 düzenleme tarihini içeren bonolara dayalı olmasına, böylece borcun tasarruf tarihinden önce doğduğunun iddia ve ispat edilememesine göre davacı vekilinin sair temyiz itirazlarının reddine karar vermek gerekmiştir. '' ([www.legalbank.net](http://www.legalbank.net)) (E. T. 01/09/2023)

<sup>40</sup>Yargıtay 17.HD. T. 04.04.2011 E. 2010/7105- K. 2011/3027 ''Somut olayda davacının takibinde dayanak olarak sunulan faturaların tarihlerine göre davacı alacağının dava konusu tasarruftan daha sonra doğduğu anlaşılmaktadır. Faturaların en eskisi 12.02.2007 tarihli olup iptali istenen tasarruf 25.09.2006 tarihli'dir. Hal böyle olunca dava şartının yokluğu nedeni ile davanın reddine karar verilmesi gerekirken... '' ([www.legalbank.net](http://www.legalbank.net)) (E. T. 01/09/2023)

<sup>41</sup>Yargıtay 17.HD. T. 05.03.2013 E. 2012/4980- K. 2013/2718 ''... O halde mahkemece, dosyada mevcut takip konusu kredi sözleşmelerinin düzelleme tarihi olmadığından (§) bank A.Ş'den anılan kredi sözleşmelerinin yapıldığı tarihler sorularak sözleşme tarihi iptali istenen tasarruflardan önce ise davanın esası incelenerek yukarıdaki açıklamalar doğrultusunda İİK 280/1 madde gereğince davanın kabulüne, kredi sözleşmeleri iptali istenen tasarruftan sonra düzenlenmiş ise AAÜT'nin 7.maddesi de göz önünde bulundurularak davanın ön şart yokluğundan reddine karar verilmesi gerekirken... '' ([www.legalbank.net](http://www.legalbank.net)) (E. T. 01/09/2023)

gerçekleşiyorsa iptal davasına konu edilebilecektir.<sup>42</sup> Yine konu ile alakalı bir diğer görüşten daha bahsetmek gerekirse iptal davasına konu edilmiş olan tasarrufun, borcun doğumunun ardından gerçekleşmesi gibi bir zorunluluk olmadığı, çünkü bu husus hakkında kanun içerisinde herhangi bir düzenlemenin yer almadığı, bu durumun kabul edilmemesi halinde ise borçlanma işleminden evvel malvarlığını devretmiş kötü niyetli borçluların korunacağı ifade edilmiştir.<sup>43</sup>

Son olarak Yargıtay tarafından ilgili alacağın, iptali istenen tasarruftan evvel doğması zorunluluğu, dava şartı gibi kabul görse de bu hususun usul hukuku yönünden dava şartı olarak kabul edilip edilemeyeceğine ilişkin açıklamalarda bulunmamız gerekecektir. Zira Yargıtay tarafından kabul görmüş olan bu dava şartı HMK m.114 kapsamında yer alan dava şartları içerisinde olmadığı gibi HMK m.114/2 atfı ile herhangi bir özel kanun içerisinde yer almadığından usul bakımından dava şartı olarak kabul görmeyecektir. Ayrıca yine Yargıtay tarafından kabul görmüş bu dava şartına ilişkin olarak söylenmelidir ki İİK m.277 vd. kapsamında bir düzenleme olmadığı için maddi hukuk yönünden de bir dava şartı nitelendirmesi yapılamayacaktır.<sup>44</sup>

### 1.2.1.3. Gerçek Bir Alacağın Bulunması Zorunluluğu

Tasarrufun iptali davasının açılabilmesi için Yargıtay’ca belirlenen özel dava şartlarından birisi alacaklının gerçek bir alacağı bulunması zorunluluğu olacaktır.<sup>45</sup> Fakat belirtilmelidir ki iptal davasına ilişkin yargılama esnasında taraflar arasında gerçek bir alacak ilişkisinin mevcut olup olmaması, mahkeme tarafından kendiliğinden inceleme konusu yapılmamaktadır. Alacaklının alacağının gerçek bir alacak olmaması hususu, iptal davası içerisinde mecburi dava arkadaşı sıfatına sahip

<sup>42</sup>MUŞUL, İptal Davaları, s.123; KURU, El Kitabı, s.1413; BÖRÜ, s.497; ERTEKİN/ KARATAŞ, s.74; GÜNEREN, s.1069.

<sup>43</sup>ERDÖNMEZ, s.90; BERKİN, s.508; YILDIRIM, İptal Davaları,s.288-289.

<sup>44</sup>ALBAYRAK Hakan, Tasarrufun İptali Davalarında Yargıtay Tarafından Kabul Edilen Özel Dava Şartları, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.64 S.4, 2015, s.966 (Özel Dava Şartları)

<sup>45</sup>Yargıtay 4. HD. T. 28.11.2022 E. 2022/12444- K. 2022/15674 ‘ ‘ İcra ve İflas Kanununun 277 ve izleyen maddelerinde düzenlenen tasarrufun iptali davalarında amaç, borçlunun haciz ya da iflasından önce yaptığı ve aslında geçerli olan bazı tasarrufların geçersiz ya da "iyiniyet kurallarına aykırılık" nedeniyle alacaklıya karşı sonuçsuz kalmasını ve dolayısıyla o mal üzerinden cebri icraya devamla alacağın tahsilini sağlamaktır. Bu özelliği nedeniyle iptal davasının dinlenebilmesi için, öncelikle davacının borçludaki alacağının gerçek olması, tasarrufta bulunan kişinin de gerçekten borçlu olması gerekir. Bu nedenle iptal davasında davalı 3.kişi aciz belgesine bağlanan alacağın gerçekte olmadığını savunabilir ve ispat edebilir..” ([www.legalbank.net](http://www.legalbank.net)) (E. T. 01/09/2025)

borçlu ile üçüncü şahıs tarafından öne sürülebilecektir.<sup>46</sup> Üçüncü bir kişinin bu yönde bir iddiada bulunması hâlinde, mahkemece alacaklının borçluya karşı gerçek bir alacağının bulunup bulunmadığı ya da işlemin muvazaalı olup olmadığı gibi hususların incelenmesi gerekmektedir.<sup>47</sup> Yine belirtilmesi gereken bir husus olarak gerçek bir alacağın bulunması zorunluluğu Yargıtay tarafından verilmiş olan kararlar içerisinde birden farklı şekilde ifade edilmiştir. Bunlara örnek vermemiz gerekirse Yargıtay'ın bazı kararları içerisinde bu zorunluluk, bazen dava şartı<sup>48</sup> olarak bazen dinlenebilirlik koşulu<sup>49</sup> olarak bazen de ön koşul<sup>50</sup> olacak şekilde ifade edilmiştir.

Gerçek bir alacağın mevcut olması gerekliliği konusunda iki farklı görüşün öne çıktığı gözlemlenmektedir. Bunlardan ilki gerçek bir alacağın varlığının dava şartı olarak kabul görmesi olacaktır.<sup>51</sup> İkinci görüşten bahsetmemiz gerekirse gerçek bir alacağın bulunması şartının, taraflarca gerçekleştirilen taraf sıfatına dair itiraz olarak kabul görmesi üzerine olacaktır.<sup>52</sup> Sözü ettiğimiz görüşün yargılama esnasında gündeme gelmesi halinde, mahkeme tarafından resen bir inceleme

<sup>46</sup>ALBAYRAK, Özel Dava Şartları, s.941; KURU, El Kitabı, s.1419.

<sup>47</sup>Yargıtay HGK. T. 19.02.2025, E.2023/1157 K. 2025/72 ' 'Zira dava şartlarından birisi de tasarrufta bulunan kişinin borçlu olması gereğidir. Eğer tasarrufta bulunan alacaklıya gerçek bir borcu olmadığı iddia ediliyorsa, bu durumda tasarruf sahibinin öncelikle borçlu sıfatı çözümlenmelidir. Bu nedenledir ki üçüncü kişi olan davalının borcun gerçek olmadığı iddiası ve muvazaanın varlığı yönündeki savunmasının mahkemece öncelikle araştırılmasında zorunluluk vardırççç. ' ' (www.legalbank.net) (E.T. 01/09/2025); UMAR, İptal Davası, s.41; KURU, El Kitabı, s.1420; KOSTAKOĞLU Cengiz, Takip Hukukunda İptal Davaları, Adalet Dergisi, S.6,1989, s.1044. (İptal Davaları); ÜSTÜNDAĞ, İflas-Konkordato-İptal Davası, s.283.

<sup>48</sup>GÜNEREN, Tasarruf, s.386.

<sup>49</sup>Yargıtay 15. HD., T. 18.6.1996, 3294/3421: "... iptal davasının dinlenebilirlik şartlarından birisi de tasarrufta bulunan kişinin borçlu durumda olması, başka bir deyişle alacaklıya karşı gerçek bir borcun varlığıdır. Eğer gerçek bir borç yoksa, dolayısıyla alacak da söz konusu olmayacağından, iptal davasının dinlenmesi mümkün olmaz. Her ne kadar İİK'nın 278/3-1 maddesi uyarınca karı-koca olan borçlu ile üçüncü kişi arasındaki bağışlama niteliğindeki tasarruf iptale tâbi ise de, yasanın anılan bu hükmünün, icra takibinde taraf olmayan üçüncü kişinin, "takipte alacaklı ile borçlunun birleşerek muvazaa yaptıkları" iddiasını incelemeye engel teşkil ettiği düşünülemez. " [www.legalbank.net](http://www.legalbank.net) (Erişim Tarihi: 04.09.2023).

<sup>50</sup>Yargıtay 17. HD., T. 25.06.2019, E. 2016/17506, K. 2019/7853: "Bu tür davaların dinlenebilmesi için, davacının borçludaki alacağının gerçek olması, borçlu hakkındaki icra takibinin kesinleşmiş olması, iptali istenen tasarrufun takip konusu borçtan sonra yapılmış olması ve borçlu hakkında alınmış kesin veya geçici aciz belgesinin (İİK'nın 277 md) bulunması gerekir. Bu ön koşulların bulunması halinde ise İİK'nın 278, 279 ve 280.maddelerinde yazılı iptal şartlarının bulunup bulunmadığı araştırılmalıdır. " ( [www.legalbak.net](http://www.legalbak.net)) (E.T. 04.09.2023)

<sup>51</sup>UYAR Talih, Tasarrufun İptali Davalarında Davacının Borçluda Gerçek Bir Alacağı Bulunması Koşulunun Uygulamada Yarattığı Sorunlar, İstanbul Barosu Dergisi, C. 89, S.2,2015, s. 352.

<sup>52</sup>ALBAYRAK, Özel Dava Şartları, s.943; ÜSTÜNDAĞ Saim, Medeni Yargılama Hukuku, 7.Baskı, Filiz Kitapevi, İstanbul,2000, s.308.

gerçekleştirilmeyecek fakat bu husus dosya içeriğinden tespit edilebiliyorsa ya da davalılarca dermeyan edilebilirse inceleme konusu yapılabilecektir.<sup>53</sup>

## **1.2.2. Tasarrufun İptali Davasında Tarafların Hukuki Durumu**

### **1.2.2.1. Davacı Taraf**

Tasarrufun iptali davalarında kimlerin davacı sıfatına sahip olabilecekleri İİK m.277 kapsamında düzenlenmiştir. Bu madde incelendiğinde borçlusuna takip başlatan ve bu takip sonucunda alacağını tahsil edemeyen, dolayısıyla geçici ya da kesin aciz vesikası edinmiş olan alacaklının davacı sıfatını taşıyabileceği anlaşılmaktadır. Ayrıca davacı olabilecek diğer kişiler ise, iflas idaresi ya da İİK m.245 ve İİK m.255/3'te belirtilen durumlarda alacaklılar olarak kabul edilmiştir. Bu haller haricinde aciz belgesi yerine geçebilecek belgelere sahip alacaklı yine iptal davasını açabilecektir.

#### **1.2.2.1.1. Borçlu Aleyhine İcra Takibi Başlatan Alacaklı**

Alacaklı tarafından borçluya yönelik haciz yoluyla takip başlatılmışsa ve buna rağmen alacaklı, elde edememiş olduğu alacağın miktarını geçici veya kesin aciz vesikası ile ispat edebilecektir.<sup>54</sup> Her iki aciz vesikası için söylenmelidir ki, iptal davasının açılabilmesi için aciz vesikasının varlığı HMK m.114'e göre dava şartı olarak kabul edilmiştir. Ayrıca yargılama esnasında bu husus, hâkim tarafından resen dikkate alınacak olup bu şartın olmaması durumu davanın taraflarınca yargılamanın her bölümünde öne sürülebilecektir.

#### **1.2.2.1.2. Borçluya İflas Davası Açılması Durumunda**

Borçluya ilişkin olarak iflas ettiğine dair bir karar verilmesinden önce üçüncü kişiyle gerçekleştirilen tasarruf işleminin iptalini talep edebilme hakkı iflasın açılmasıyla beraber iflas masasına geçecektir. İİK m.226/1'e göre, iflas masasının kanuni temsilcisi iflas idaresi olarak belirlenmiştir. Bu nedenle, iflas yoluyla başlatılan takiplere ilişkin olarak tasarrufun iptali davasını açma yetkisi de İİK m.187 ve İİK

<sup>53</sup>GÜRTÜRK Damla, İvazsız Tasarruflardan Dolayı İptal Davası (İİK m.278), İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Ana Bilim Dalı, Basımlı Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2020, s.120.

<sup>54</sup>PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZEKES /SUNGURTEKİN ÖZKAN, s.559.

m.277'ye dayanarak iflas idaresine aittir. Fakat dava takip yetkisi iflas idaresinde bulunmasına karşın, iflas alacaklıları, tasarrufun iptali davasının iflas idaresince sürdürülmesinin kendilerine herhangi fayda sağlamadığını düşündüklerinde, bu hakkın devri İİK m.245/1 uyarınca bir alacaklıya yapılabilir.<sup>55</sup> Bu halde dava neticesinden yargılama masraflarını çıkarılmasının ardından takip yetkisini devralan alacaklıya alacağı teslim edilir ve sonra geriye kalan tutarda iflas masasına bırakılacaktır. Dava takip yetkisinin iflas alacaklısına devredilmesi durumu, ikinci alacaklılar toplantısında ya da olağanüstü alacaklılar toplantısında bu konuda karar verilmesiyle gerçekleşecektir. İflas masasına alacağı kayıtlı olan bütün iflas alacaklılarının yer aldığı toplantıda dava takip yetkisini devralmasına karar verilen iflas alacaklısına yetki belgesi verilecektir. Söz konusu bu belgeyle iflas alacaklısı iptal davası açabilecektir.<sup>56</sup> Konu ile alakalı Yargıtay bir kararında söz konusu yetki belgesi olmadan açılmış olan iptal davasının dinlenmemesi gerektiği yönünde görüşe sahiptir.<sup>57</sup>

#### 1.2.2.2. Davalı Taraf

İptal davasında yer alacak davalılar, İİK m.282'de belirtilmiştir. Buna göre, iptal davası yargılamasında davalı sıfatına sahip olan kişiler, borçlu, borçlu ile hukuki işlem yapan kişiler, borçlunun ödeme yaptığı kişiler, bu kişilerin mirasçıları ve kötü niyetli üçüncü şahıslardır. Mirasçı sıfatıyla davalı olabilecek kişiler ise, mirası reddetmedikleri takdirde iptal davası kapsamında davalı olabilirler.<sup>58</sup> İlaveten mirasçının devlet olduğu durumda da devlet aleyhine de iptal davası açılabilecektir.<sup>59</sup>

İptal davası kapsamında eğer birden fazla davalı bulunuyor ise o kişiler bakımından zorunlu dava arkadaşlığı mevcuttur. Davalılardan herhangi birinin ölmesi durumunda ise mahkemece, ölen kişinin mirasçılarının resen tespit ettirilip davaya

<sup>55</sup>YILDIRIM, İptal Davaları, s.257; KAPLAN, s.88.

<sup>56</sup>MUŞUL, İptal Davaları, s.259.

<sup>57</sup>Yargıtay 17.HD., T. 09.06.2020, E. 2018/4363, K.2020/3266, ([www.legalbank.net](http://www.legalbank.net)) (E.T 10.09.2025); Yargıtay 4. HD. T. 01.06.2021 E. 2021/1182 K. 2021/2189, ([www.legalbank.net](http://www.legalbank.net)) (E.T 10.09.2025)

<sup>58</sup>BAKIRCI Halil Ahmet, Güncel Yargıtay Kararları Işığında Tasarrufun İptali ve Muvazaa Davaları,2.Baskı Seçkin Yayınları, Ankara, 2023,s.175; Yargıtay 15.HD. T.16.12.1991 E. 1991/543-K. 1991/6015 ‘ ‘ İptal davaları borçlu ile borçlu hukuki muamelede bulunulan üçüncü kişi ya da kişiler aleyhine açması gerekir. Böyle olunca ölen borçlunun mirası reddetmeyen mirasçılarının davada hasım olarak gösterilmesi... ’ ’ ([www.legalbank.net](http://www.legalbank.net)) (E.T. 03/07/2023)

<sup>59</sup>AKŞENER, s.29-31.

dahil edilmesi gerekmektedir. Ayrıca Yargıtay'ın konu hakkındaki bir kararında davalı taraf içerisinde, borçlunun yer almayan oluşu bozma sebebi olarak ifade edilmiştir.<sup>60</sup>

#### **1.2.2.2.1. İcra Takibi Sebebiyle Açılmış Olan İptal Davası Kapsamında Davalılar**

Başlatılan icra takibine ilişkin olacak şekilde gerçekleştirilen haciz yolu ile takipte, alacaklının borçluya yönelik aciz vesikası alması sebebiyle açmış olduğu iptal davası kapsamında davalı taraf incelendiğinde, iptali talep edilen ilgili tasarrufun taraflarının bulunduğu görülecektir. Başka bir ifadeyle iptal davası borçlu ile ilgili tasarruf işleminden lehine pay çıkaran üçüncü kişiye yönelik olarak açılacaktır. İlgili halde mevcut bulunan zorunlu dava arkadaşlığının şekli olarak neticesi, ilgili taraflar bağımsız olacak şekilde usul işlemleri gerçekleştirebileceklerdir.<sup>61</sup>

#### **1.2.2.2.2. İflas Alacaklısı ya da İflas İdaresi Tarafından Açılan İptal Davası Kapsamında Davalılar**

İİK kapsamında borçlu, iflas kararı verilmesinin ardından müflis sıfatını alacaktır. Yine bu doğrultuda İİK m.184 uyarınca müflisin ülke içerisinde yer alan haczedilebilecek nitelikte olan bütün malları, iflas masasını oluşturacak ve ilgili alacaklılar bu masa kapsamında alacaklarını da tahsil edebileceklerdir. Açılmış olan ve yargılaması devam eden iptal davasında borçlunun iflasına karar verilmesi durumunda, davadaki husumet, borçlunun müflis sıfatını almasından ötürü yönlendirilemeyeceğinden, davalı tarafta bu aşamadan sonra yalnızca üçüncü kişi

---

<sup>60</sup>Yargıtay 4.HD. T. 07.06.2021 E.2021/14797 K.2021/2496 ''Dava İİK m.277 vd. dayalı tasarrufun iptali istemine ilişkindir. İİK m.282 hükmü gereğince bu tür davalarda, davalı olarak borçlu ve borçlu ile hukuki muamelede bulunan kişiler arasında mecburi dava arkadaşlığı vardır. Somut olayda borçlu konumundaki ...Mühendislik ve Taahhüt A.Ş. davada taraf gösterilmemiştir. Taraf teşkili davanın görülebilmek koşullarından olup, re'sen nazara alınması gerekir. Ayrıca taraf teşkili sağlanmadığı sürece işin esasına girme olanağı da yoktur. Açıklanan nedenle takip borçlusu...Mühendislik ve Taahhüt A.Ş.'na dava dilekçesi tebliğ edilmeli, şayet şirket ticaret sicilinden terkin edilmiş ise ihtiyası gerekip gerekmediği değerlendirilerek oluşacak sonuca göre taraf teşkili sağlandıktan sonra ...Mühendis ve Taahhüt A.Ş. yahut yasal temsilcisinin cevabı alınıp göstereceği deliller toplanmalıdır. Mahkemenin bu yönleri göz ardı ederek verdiği karar doğru görülmemiştir.'' ([www.kazanci.com.tr](http://www.kazanci.com.tr)) (E. T. 03/07/2023)

<sup>61</sup>PEKCANITEZ/ ATALAY/ ÖZEKES/ SUNGURTEKİN ÖZKAN, s.558.

olacaktır.<sup>62</sup> Eğer dördüncü kişinin de varlığı durumunda bu kişi kötü niyetliyse iptal davası onun bakımından da açılacaktır.<sup>63</sup>

#### **1.2.2.2.3. Kötü Niyetle Hareket Eden Üçüncü Kişiye Yönelik İptal Davası Kapsamında Davalılar**

Daha önceki bölümlerde belirttiğimiz gibi, İİK m.282 uyarınca iptal davası kötü niyetli üçüncü kişilere karşı açılacaktır, bu durumda iyi niyetli üçüncü kişilerin sahip oldukları haklarda herhangi bir değişiklik meydana gelmeyecektir. Bu madde kapsamında sözü edilen üçüncü kişi, borçlu ile iptali istenen tasarrufu gerçekleştiren kişi değildir. İfade edilmek istenen husus, yararına tasarruf işlemi gerçekleştirilen üçüncü kişinin, diğer bir kişi yani dördüncü kişi ile bir tasarruf gerçekleştirmesi olacaktır.<sup>64</sup> O halde iptal davasının, üçüncü kişi ve yararına tasarruf gerçekleştiren dördüncü kişiye karşı yöneltilebilmesi için dördüncü kişinin kötü niyetli olması gerekecektir.<sup>65</sup> Sözü edilen kötü niyetin anlamı ise, dördüncü kişinin dava konusu tasarrufta bulunulan mala ilişkin olmak üzere mal kaçırma amacı ile devir işleminin gerçekleştirildiğinin bilinmesi ya da bilinebilecek vaziyette olunmasıdır.<sup>66</sup> Konu hakkında Yargıtay'ın benimsemiş olduğu görüş ise borçlu, üçüncü şahıs ile kötü niyetli dördüncü kişi bakımından ihtiyari dava arkadaşlığının var olduğu şeklindedir.<sup>67</sup>

#### **1.2.3. Tasarrufun İptali Davasında Görev**

İptal davasındaki görevli mahkemelere ilişkin açıklamalar yapmamız gerekirse öncelikle HMK m.114'ü incelemek gerekecektir. Buna göre herhangi bir yargılama esnasında, yargılamanın yapılmış olduğu mahkemenin görevli olması dava şartı olarak nitelendirilmiştir. Bu kapsamda yargılamanın yapıldığı mahkemenin görevli olması kamu düzenine bağlı olup, ilgili dava sadece görevli mahkemede incelenebilecektir.

---

<sup>62</sup>KURU, El Kitabı, s.1423.

<sup>63</sup>KURU, El Kitabı, s.1423.

<sup>64</sup>SARISÖZEN Serhat, Tasarrufun İptali Davasının İpotek Alacaklısı ve Dördüncü Kişiye Etkisi, TBB Dergisi, Y. 29, S. 125, Temmuz-Ağustos 2016, s.240.

<sup>65</sup>KURU, El Kitabı, s.1424; PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZEKES /SUNGURTEKİN/ ÖZKAN, s.560.

<sup>66</sup>SARISÖZEN, s.239.

<sup>67</sup>Yargıtay 17. HD T. 21.10.2010 E. 2010/2974- K. 2010/8597 “...iptal davalarında borçlu ile üçüncü kişi arasında zorunlu dava arkadaşlığı olup, üçüncü kişiden satın alan dördüncü ve beşinci kişiler arasında zorunlu dava arkadaşlığı bulunmayıp bunlar arasındaki ilişki ihtiyari dava arkadaşlığı niteliğinde olması nedeniyle sadece beşinci kişi konumundaki davalının yetki itirazında bulunması halinde bu davalı yönünden dosyanın tefrik edilerek yetkili mahkemeye gönderilmesi gerekirken...” ([www.kazanci.com.tr](http://www.kazanci.com.tr)) (E.T. 06/06/2023)

Bu şarta uyulmaması durumunda ise ilgili dava, dava şartına uyulmamış olduğundan ötürü usulden reddedilecektir.<sup>68</sup>

İptal davasına ilişkin kanuni düzenlemeleri açıklamak gerekirse özel bir hüküm olmadığı görülecektir. İşte bu sebepten ötürü iptal davasında görevli mahkeme, genel hükümlere göre tespit edilebilecektir. Genel hükümlerden yola çıkarsak, iptal davalarının alacağı tahsil etmek amacıyla açılan yani bir başka deyişle malvarlığına ilişkin davalardan olduğu ortadadır. HMK m.2'ye göre, malvarlığına ilişkin davalarda genel olarak görevli mahkeme asliye hukuk mahkemesi olarak belirlenmiştir. Bu kural, iflas ve haciz işlemleri açısından da geçerli olup, iptal davaları için de görevli mahkeme asliye hukuk mahkemesidir.<sup>69</sup>İptal davalarında, eğer tahsili gerçekleştirilmek istenen alacak ticari ilişkiden ya da işçilik alacağına istinaden ötürü ortaya çıkmış olsa bile asliye hukuk mahkemesinde görülecektir.<sup>70</sup> İptal davası, iflasta eğer sıra cetveline itiraz davası biçiminde açıldıysa ilgili davaya iflasa karar verecek olan yerde bulunan ticaret mahkemesince bakılacağı gibi iptal davasının yargılamasında da görevli mahkeme ticaret mahkemesidir.<sup>71</sup> Son olarak bir diğer durumdan bahsetmek gerekirse istihkak davalarına karşı olacak şekilde açılmış olan iptal davalarının görüleceği görevli mahkeme, Yargıtay'ın benimsemiş olduğu görüşe göre ilgili dava karşı dava olacak şekilde açıldıysa ya da tasarrufun iptalinin defi olarak öne sürülmesi gerekiyorsa icra mahkemesi olacaktır.<sup>72</sup>

---

<sup>68</sup>PEKCANITEZ Hakan/ ATALAY Oğuz/ ÖZEKES Muhammet, Medenî Usul Hukuku, 5.Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul,2017, s.198( Medeni Usul)

<sup>69</sup>PEKCANITEZ/ ATALAY/ ÖZEKES/ SUNGURTEKİN ÖZKAN, s.558; BAKIRCI, s.198; GÜNAY, s.70-71; COŞKUN, s.666.

<sup>70</sup>ATALI / ERMENEK/ ERDOĞAN, s.738; Yargıtay HGK. T. 10.02.2016 E. 2014/17-2389 – K. 2016/129 “...Özellikle vurgulandığı gibi tasarrufun iptali davasında ya da somut olayda olduğu gibi TBK’nın 19. maddesi gereğince ve İİK’nın kıyasen uygulanması istemli olarak açılan davalarda alacaklı ile borçlu taraflar arasındaki ticari nitelikteki alım satım ya da banka alacağını oluşturan ticari ya da genel kredi sözleşmeleri görevin belirlenmesinde dikkate alınamayacaktır. Ne tasarrufun iptali davası ne de TBK m. 19 gereğince İİK’nın 283. Maddesinin kıyasen uygulanması istemli muvazaa davası TTK’nın 4. maddesinde belirtilen mutlak ya da nispi ticari dava niteliğine haiz olduğundan 6100 sayılı HMK’nin 2. maddesi gereğince genel görevli Asliye Hukuk Mahkemesi’nin görev alanında kalmaktadır...” (www.legalbank.net) (E.T. 10/07/2023); KURU, El Kitabı, s.1427.

<sup>71</sup>UYAR, İptal Davaları, s.165; YILDIRIM, İptal Davaları, s.231; KURU, El Kitabı, s. 1427

<sup>72</sup>Yargıtay 8.HD. T.02.06.2020 E.2020/1020- K. 2020/2791 “...Ancak, üçüncü kişi hacze dayalı istihkak davası açmışsa davalı takip alacaklısı geçici veya kesin aciz belgesi sunmak zorunda olmaksızın bu davaya karşılık tasarrufun iptali davası açabilir. Bu durumda karşı dava olarak açılan tasarrufun iptali istihkak davasına bakan icra mahkemesinde incelenerek karara bağlanır.” (www.kazanci.com.tr) (E.T. 10.07.2023)

#### 1.2.4. Tasarrufun İptali Davasında Yetki

İptal davalarında yetki unsurunu inceleyecek olursak tıpkı görevde olduğu gibi kanunumuzda özel bir düzenlemenin yer almadığı görülecektir. Bu nedenle, HMK m.6'daki genel yetki kuralı uyarınca, iptal davasında yetkili mahkeme, davalı gerçek ya da tüzel kişinin dava açıldığı andaki yerleşim yeri mahkemesi olacaktır. Ayrıca, iptal davasında, davalı borçlu ve üçüncü kişinin ortak yerleşim yeri mahkemesi de yetkili mahkeme olarak kabul edilen diğer genel yetki kuralını oluşturmaktadır.<sup>73</sup> Fakat yetkili mahkeme, bu belirtmiş olduğumuz duruma istinaden borçlu ile üçüncü kişinin yerleşim yerinin farklı olması durumunda HMK m.7'ye göre davalılardan birinin davanın açıldığı tarihteki yerleşim yeri mahkemesi olacaktır.<sup>74</sup> İptal davasının hukuki niteliğine bakıldığında şahsi bir dava olduğu anlaşılabacaktır. İşte bu nedenden ötürü HMK m.12 'de düzenlenen kesin yetki kurallarından olan taşınmazın aynına ilişkin olarak görülen davalarda normal şartlarda taşınmazın bulunduğu yer mahkemesi yetkiliyken, sözünü ettiğimiz bu kesin yetki kuralı iptal davası bakımından uygulanmayacaktır.<sup>75</sup> Son olarak iptal davalarında yetkili mahkemeye ilişkin olan önemli bir istisnadan daha bahsetmek gerekirse sözü edilen bu istisna istihkak davasına yönelik açılmış olan karşı davanın varlığında ortaya çıkacaktır. Buna göre yetkili mahkeme istihkak davasının yargılamasının görüldüğü yerdeki icra mahkemesi olacaktır.<sup>76</sup>

#### 1.2.5. Tasarrufun İptali Davasında Yargılama Usulü

İptal davası kapsamında uygulanacak yargılama usulünün ne olduğunu anlayabilmemiz için İİK m.281/1 kapsamında yer alan düzenlemeyi incelememiz gerekecektir. Buna göre düzenlemede yapılan yargılamanın basit yargılama usulüne

<sup>73</sup>ATALI/ ERMENEK/ ERDOĞAN, s.738; MUŞUL, İptal Davaları, s.155; KURU, El Kitabı, s.1426

<sup>74</sup>ATALI/ ERMENEK/ ERDOĞAN, s.738; MUŞUL, İptal Davaları, s.155; KURU, El Kitabı, s.1426.

<sup>75</sup>ATALI/ ERMENEK/ ERDOĞAN, s.738; AKŞENER, s.213; Yargıtay 5.HD. T. 06.12.2021 E. 2021/13576 – K. 2021/14446 ‘‘...İptal davaları aynı hakka değil kişisel hakka dayanan davalardan olduğundan davanın konusu taşınmaz bile olsa HMK'nın 12.maddesinin uygulanma imkânı yoktur...’’ ([www.legalbank.net](http://www.legalbank.net)) (E.T. 11/07/2023)

<sup>76</sup>KURU, El Kitabı, s.1426; HALMAN ÇETİN, s.23; Yargıtay 17.HD. T. 21.02.2012 E. 2011/11216 – K. 2012/1947 ‘‘...Dava, 3. kişinin İİK'nın 96 ve devamı maddelerine dayalı olarak açtığı istihkak davası ile alacaklının karşılık olarak İİK'nın 97/17 ve 277-280 maddeleri gereğince açtığı tasarrufun iptaline ilişkindir. İİK'nın 97/17. maddesi gereğince açılan tasarrufun iptali davaları ancak istihkak davasına karşılık olarak açılabilir. Bu nedenle usulüne uygun olarak açılmış bir istihkak davası olması halinde karşılık olarak açılan iptal davası dinlenebilir özelliğe sahiptir....’’ ( [www.legalbank.net](http://www.legalbank.net)) (E.T. 03/09/2025)

tâbi olmasıyla beraber hükme bağlanacağı belirtilirken yargılamaya ilişkin ilgili uyuşmazlıklar bakımından mahkemenin tüm durum ve şartları dikkate alarak delilleri serbestçe takdir edeceği ifade edilmiştir. Bu kapsamda iptal davasında basit yargılama usulünün geçerli olmasının önemli neticelerinden birisi de iptal davalarında iddianın genişletilmesi ve değiştirilmesi yasağı davacı bakımından dava dilekçesinin dosyaya sunulmasından itibaren başlayacak olup davalı bakımından ise cevap dilekçesinin dosyaya sunulma anından itibaren başlayacaktır.

İptal davaları HMK m.1023 içerisinde yer alan, adli tatil içerisinde görülebilecek davalardan olmadığı için adli tatil esnasında yargılama olmayacak olup ayrıca davaya ilişkin süreler adli tatil esnasında sona ererse mevcut süre adli tatil bitimi sonrası bir hafta uzatılmış olarak kabul edilecektir.<sup>77</sup> Ayrıca uyuşmazlıkların serbestçe takdir edilebilmesi hususu öğretide tartışmalar barındırmaktadır.<sup>78</sup> Mevcut olan bir görüşe göre hâkim söz konusu uyuşmazlıkları genel yargılama usulüne göre çözmeliyken<sup>79</sup> diğer görüşte ise İİK m.281/1 hâkime, hükümlere sıkı sıkıya bağlı kalmama fırsatı tanımış olduğundan ötürü<sup>80</sup>, hâkim hem ispata ilişkin hukuki değerlendirmeyi serbestçe yapabilecek hem de iptal davasına konu olabilecek tasarrufun, iptal nedenleri arasında olup olmadığını takdir edebilecektir. İfade edilen son bir diğer görüşe göre hâkime tanınmış olan serbestlik ispat bakımından tanınmış olup örnek verilmesi gerekirse senetle ispat kuralının olduğu bir durumda, tarafların tanık beyanına dayanması ve hâkimin bunu kabul edip değerlendirebilecek olması söylenebilecektir.<sup>81</sup> Davacının talep etmesi durumunda, dava konusu olan mallar hakkında ihtiyati tedbir ya da ihtiyati haciz konulmasına hükmedilecektir. Bu karara dair teminat istenilip istenilmeyeceği konusundaki takdirde yine hâkimde olacaktır.<sup>82</sup> Fakat İİK 283/2 maddesi kapsamında ilgili davanın konusu üçüncü kişinin tasarrufta

<sup>77</sup>UYAR, İptal Davaları, s.147; EROĞLU, s.209.

<sup>78</sup>UYAR, İptal Davaları,140.

<sup>79</sup>UMAR, İptal Davası, s.96.

<sup>80</sup>KURU, El Kitabı, s.1430; UYAR, İptal Davaları, s.140; GÜNEREN, s.1095, AKŞENER, s.408.

<sup>81</sup>PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZEKES /SUNGURTEKİN ÖZKAN, s.560- 561; EROĞLU, s.123; UYAR, İptal Davaları, s.189; ANSAY Sabri Şakir, Hukuk ve İcra İflas Usulleri, 5.Baskı, İstiklal Matbaası, Ankara,1960, s.330.

<sup>82</sup>Yargıtay 17. HD. T. 19.04.2016 E.2016/1547- K.2016/5013 “Mahkemece 15.2.2013 tarihli tensip kararı ile dava konusu taşınmazın davalılar adına kayıtlı olması halinde tapu kaydına takdiren teminatsız olarak İİK’nın 281/2 maddesi gereğince ihtiyati haciz konulmasına karar verilmiş, taşınmazın Hazine adına kayıtlı olması nedeniyle ihtiyati haciz konulmadığından mahkemece 26.2.2013 tarihli ara karar, dava konusu taşınmazın 6831 Sayılı Kanunun 2/B kapsamında kalan yerlerden olması nedeniyle taşınmaz üzerindeki davalıların sahip oldukları tescil talep etme hakları üzerine İİK’nın 281/2 madde gereğince takdiren teminatsız olarak ihtiyati haciz konulmasına karar verilmiş...” ([www.kazanci.com.tr](http://www.kazanci.com.tr)) (E.T. 13/07/2023)

bulunduğu mallara yönelik ise ve aynı zamanda iptal davası dördüncü kişiye karşı da yöneltilebiliyorsa İİK m.281/2 kapsamında teminat gösterilmesi zorunlu bir hâl olacaktır.İptal davasının konusuz kalırsa, hâkimce esas hakkında karar verilmesine yer olmadığına hükmedilmelidir. İlgili durumda, yargılama giderleri taraflar arasında paylaşılacak veya dava konusu olan tasarrufun sahibi olan davalı borçluya yükletilecektir. Ayrıca, iptal davası devam ederken, icra mahkemesinin icra takibini iptal etmesi veya teminat yatırılması sebebiyle ihtiyati haczin kaldırılmasına karar verilmesi durumunda da esas hakkında karar verilmesine yer olmadığına hükmedilecektir. Bu tür durumlarda, yargılama gideri ve vekâlet ücreti de verilen karara göre taraflar arasında paylaşılacaktır.

#### **1.2.6. Tasarrufun İptali Davasında Süreler**

İptal davalarındaki süreler, hak düşürücü özelliğe sahiptir. Bu bağlamda, İİK m.284'te belirtildiği üzere, iptal davası, tasarrufun yapıldığı andan başlayarak beş yıl içinde açılmalıdır. İlgili hak düşürücü süre, hâkimce resen göz önünde bulundurulacağı gibi, taraflar da her zaman süreye itiraz etme hakkına sahiptir. Ayrıca, hak düşürücü sürede zamanaşımında olduğu gibi herhangi bir durma, kesilme veya benzeri durumların uygulanması mümkün değildir. Çünkü, hak düşürücü süre sona erdiğinde, ilgili hak ortadan kalkmaktadır.<sup>83</sup>Ayrıca ifade edilmelidir ki İİK m.278 uyarınca düzenlenen ivazsız tasarrufların butlanına ilişkin maddede yer alan 2 senelik süre ile İİK m.279 uyarınca düzenlenen acizden ötürü butlanına ilişkin maddede yer alan 1 senelik süre hak düşürücü ya da zamanaşımı süresi olmayıp ilgili tasarrufların davaya konu edilebilirliğini belirlemektedir.

#### **1.2.7. İptal Davasının Sonuçları: Kabulü ve Reddi Durumunda Hukuki Sonuçlar**

##### **1.2.7.1. İptal Davasının Kabulü ve Sonuçları**

Mahkemece iptal davasının kabulüne hükmedilmesiyle, ilgili tasarrufun, alacaklının alacağının miktarı doğrultusunda iptaline hükmedilmesi yeterli

---

<sup>83</sup>YILDIRIM, İptal Davaları, s.281.

olacaktır.<sup>84</sup> Söz konusu bu kararlar davacı alacaklı, ilgili tasarrufa konu edilen mal borçlunun mülkiyetindeymişçesine bu malı haczetme hakkına sahip olacaktır.<sup>85</sup> Bu duruma ilaveten alacaklı eğer ilgili taşınır veya taşınmaz malı haczedip sattırırsa, bu satıştan elde edilen gelirden davacı alacaklının alacağı karşılanacak olup, kalan tutar borçluya verilmeyip üçüncü kişiye teslim edilecektir.

İptal davası çerçevesinde, borçlu ile üçüncü kişi arasında şekli dava arkadaşlığı söz konusudur. Bundan ötürü davalılardan herhangi birisi kendisi bakımından açılan davayı kabul edebilecektir. Fakat söz konusu davaya kabul eden kişi borçluysa, davanın kabul edilmesi üçüncü kişiyi etkilemeyecek olup ona karşı davaya devam edilecektir.<sup>86</sup> Bu duruma ilaveten davayı kabul eden kişi üçüncü kişiye ilgili tasarrufun iptaline karar verilecektir. Zira ilgili tasarrufun iptali davasının açılmasının maksadı davacı alacaklının alacağını, dava konusu malın değerinden karşılamasını sağlamak olacaktır.<sup>87</sup> Dava esnasında ya da dava öncesinde dava konusu malı üçüncü kişinin diğer bir kişiye devretmesi durumunda davacı tarafından iptal davası ya diğer kişiye yöneltilecek ya da bu kişiden nakden bir tazminat talep edilecektir.<sup>88</sup> İlaveten bahsetmiş olduğumuz bu durumlar içerisinde davacı tarafından davanın diğer bir kişi yani malı devralan dördüncü kişiye yöneltilmesi durumunda, dördüncü kişinin kötü niyetli olduğunun ispatlanması gerekecektir. Eğer üçüncü kişi ile malı devralan kişi arasında bir yakınlık ya da ortaklık bulunuyorsa veyahut ilgili dava konusu olan taşınmaz üstünde bir tedbir bulunuyor ise dördüncü kişinin iyi niyetli olmadığı kabul edilecektir.<sup>89</sup> Aradaki kötü niyet doğrultusunda üçüncü kişi ve malı devralan arasında gerçekleşen tasarrufun iptaline ya da davanın reddine hükmedilecektir. Fakat red kararı, üçüncü kişi aleyhine, borçlunun gerçekleştirdiği tasarrufla ilgili olan davanın yargılamasını etkilemeyecektir. Zira üçüncü kişi aleyhine açılmış olan iptal davası bedele dönüşecektir. Yani alacaklının tercihinə göre açılmış olan dava üçüncü kişiye yönelik olacak şekilde tazminat davasına evrilebilecektir.<sup>90</sup> Ancak ilgili mal kendisine

<sup>84</sup>KURU, İcra ve İflas, s.3557; TAZE, s.150; YILDIRIM, İptal Davaları, s.273; ERTEKİN/ KARATAŞ, s.246.

<sup>85</sup>KURU, İcra ve İflas, s.3559; BÖRÜ, s.524; GÜNEREN, s.1159; AKŞENER, s.419; UYAR, İptal Davaları, s.294.

<sup>86</sup>KURU, İcra ve İflas, s.3555; EROĞLU, s.99.

<sup>87</sup>KURU, İcra ve İflas, s.3555; MUŞUL Timuçin, İcra ve İflas Hukuku, 2.Baskı, Legal Yayıncılık, İstanbul, 2005, s.1209. (İcra ve İflas Hukuku)

<sup>88</sup>MUŞUL, İcra ve İflas Hukuku s.1209; AKŞENER, s.494; BÖRÜ, s.524.

<sup>89</sup>ANSAY, s.337; KURU, İcra ve İflas, s.3555; MUŞUL, İcra ve İflas Hukuku, s.1209.

<sup>90</sup>ANSAY, s.337; KURU, İcra ve İflas, s.3555; MUŞUL, İcra ve İflas Hukuku, s.1209.

devredilen dördüncü kişinin iyi niyetli olması durumunda, ona herhangi bir şekilde husumet yöneltilemeyeceği gibi mahkeme tarafından üçüncü kişi bakımından davacının alacağından daha fazla bir miktar olmamak kaydıyla elinden çıkarmış olduğu malın değeri tutarında tazminat ödemesine hükmedecektir.<sup>91</sup>Dava konusu mal taşınmazsa, iptal davasının açılmasıyla beraber tapu kaydının tashihi yönünde karar verilmeden evvel ilgili taşınmazın haciz ve satışı talep edilebilecektir. İİK m.283/1 hükmüne rağmen, yapılan yargılama sonucu mahkeme, ilgili tapu sicilinin iptal edilerek taşınmazın borçlu adına yeniden tescil edilmesine hükmetmiş ve verilen hüküm kesinleşip taşınmaz borçlu adına tescil edilmişse, ancak üçüncü kişi alacaklarını karşıladıysa, bu tescil yolsuz kabul edilecektir. Bu durumda, üçüncü kişi, borçlu aleyhine tapu iptal ve tescil davası açma hakkına sahip olacaktır.<sup>92</sup>

İflas halinde iptal davasının sonuçlarına ilişkin olarak iflas durumunda açılmış olan tasarrufun iptali davasını iflas masasının açması durumunda, tasarrufa konu edilmiş olan malda iflas masasına dahil olacaktır. Açılmış olan iptal davasının kabul edilmesiyle, söz konusu bu malın satışının gerçekleştirilmesinin ardından satıştan elde edilmiş olan meblağ tüm alacaklılar arasında bölüştürülür. Fakat alacaklılardan herhangi biri söz konusu iptal davasını İİK m.245 kapsamında almış olduğu yetkiye dayanarak açmış ise, ilgili malın satışından elde edilen meblağdan masrafların düşülmesinin ardından kalan tutar, davacı alacaklıya verilecek olup eğer bu işlemten sonra da herhangi bir meblağ kalmış olursa bu tutarda iflas masasına bırakılacaktır.<sup>93</sup> Ayrıca yine iflas durumundaki iptal davasının konusunu oluşturan tasarruf konusu mal, üçüncü kişi tarafından elden çıkarılması durumunda, iptal davası tazminat davasına evrilecektir. Bu davanın kabul edilmesi durumunda ise malın elden

---

<sup>91</sup>AKŞENER, , s.492; Yargıtay 4.HD. T. 06.07.2021 E. 2021/1912 – K. 2021/4223 ‘‘...İİK’nın 282. maddesi gereğince iptal davaları borçlu ve borçlu ile hukuki muamelede bulunan veya borçlu tarafından kendilerine ödeme yapılan kimseler ile bunların mirasçıları aleyhine açılır. Ayrıca, kötü niyetli üçüncü şahıslar hakkında da iptal davası açılabilir. İİK’nın 283/II maddesine göre de iptal davası, üçüncü şahsın elinden çıkarmış olduğu mallar yerine geçen değere taalluk ediyorsa, bu değerler nispetinde üçüncü şahıs nakden tazmine (davacının alacağından fazla olmamak üzere) mahkûm edilmesi gerekir. Bu ihtimalde 3. kişinin sorumlu olduğu miktar, elden çıkarılan malın o tarihteki gerçek değeridir. Bir başka anlatımla dava ve tasarrufa konu malı elinde bulunduran şahsın kötü niyetli olduğunun kanıtlanamaması halinde dava tümünden reddedilmeyip borçlu ile tasarrufta bulunan şahıs tasarrufa konu malı elinden çıkardıkları tarihteki gerçek değeri oranında ve alacak miktarı ile sınırlı olarak tazminata mahkûm edilmeleri gerekir.’’ ([www.legalbank.net](http://www.legalbank.net)) (E.T. 27/07/2023)

<sup>92</sup>PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZEKES /SUNGURTEKİN/ ÖZKAN, s.551; AKŞENER, s.492; MUŞUL, İcra ve İflas Hukuku, s.1210.

<sup>93</sup>BAKIRCI, s.312; AKŞENER, s.427; BÖRÜ, s.524.

çıkartılmış olduğu zamandaki gerçek değeri, bilirkişi marifetiyle tespitiyle üçüncü kişiden tahsil edilerek davacı olan iflas idaresine ödenmesine hükmedilecektir.<sup>94</sup>

#### **1.2.7.2. İptal Davasının Reddi ve Konusuz Kalması**

İptal davasının reddine yönelik verilecek olan kararlar kendi içerisinde üçe ayrılmaktadır bunlar sırasıyla davanın usulden reddi, davanın feragat nedeni ile reddi ve davanın esastan reddedilmesi şeklinde olacaktır.

İlk olarak iptal davasının usulden reddedilmesi hususuna değinecek olursak, bilindiği üzere açılmış olan iptal davasının mahkemece esasının incelenmesi aşamasına geçilebilmesi için iptal davası için özel dava şartı olan aciz belgesinin dava açılırken sunulmuş olması gereklidir. Ancak ilgili aciz belgesi sunulmamışsa ve yargılama esnasında da dosya içerisine yine sunulmadıysa iptal mahkeme tarafından davanın usulden reddine hükmedilecektir. Davanın usulden reddine karar verilmesinin ardından ilgili aciz belgesinin elde edilmesi durumunda ise davacı tarafından yeniden iptal davası açılabilecektir.<sup>95</sup> İkinci olarak iptal davasının feragat nedeni ile reddinden bahsedecek olursak, bilindiği üzere davadan feragat HMK'ya göre göre davanın taraflarından herhangi birinin davanın talep sonucundan vazgeçmesi anlamını taşır. Feragat sonucunda mahkemece davanın reddi yönünde hüküm kurulacak ve bu hüküm bütün taraflar için kesin nitelikte olacaktır.<sup>96</sup> Üçüncü durum olarak iptal davasının esastan reddine ilişkin açıklamalarda bulunmak gerekirse, usule ilişkin herhangi bir eksikliğin bulunmamasının ardından yargılamanın esasına girilmesiyle mahkemece ilgili tasarrufun iptale tabi olmadığına ilişkin bir kanaat benimsenirse, açılmış olan davanın esastan reddine ilişkin hüküm kurulacaktır.<sup>97</sup> Son olarak açılan iptal davasının konusuz kalması durumundan bahsedilecek olursa, açılan davaya ilişkin yargılama devam ederken, davacı alacaklının alacağı ve bu alacağa bağlı olan faizin ödenmesi, taşınır malın davacıya teslimi, taşınmazın tahliyesi vb. hususlardan ötürü davanın konusuz kalmasından bahsedilebilecektir.

<sup>94</sup>GÜNEREN, s.1212; KURU, İcra ve İflas, s.3832; AKŞENER, s.485.

<sup>95</sup>GÜNEREN, s.1212; KURU, İcra ve İflas, s.3832; ALBAYRAK, Özel Dava Şartları, s.936; COŞKUN, s.529.

<sup>96</sup>KURU Baki/ ARSLAN Ramazan/YILMAZ Ejder, Medeni Usul Hukuku, Yetkin Yayınları, Ankara,2004, s.431. (Medeni Usul); COŞKUN, s.530.

<sup>97</sup>GÜNEREN, s.1191; KURU, İcra ve İflas, s.3832; AKŞENER, s.485; ALBAYRAK, Özel Dava Şartları, s.935.

### 1.2.8. İptal Davasında Kanun Yolları

İptal davalarında hüküm kurulmasının ardından başvurulacak olan kanun yollarına ilişkin olmak üzere İİK kapsamında ya da HMK'nın içerisinde herhangi bir özel düzenleme yer almamaktadır. Bundan ötürü hem istinaf hem de temyize başvuru süreçleri için HMK m.341-373 arasında düzenlenen kanun yolları ile ilgili olan hükümler uygulanacaktır.<sup>98</sup> Söz konusu kanun yollarına başvuruda bulunmak için taraflara iki haftalık süre tanınmış olup yine istinaf ve temyize başvuruda bulunabilmek için kanunda yer alan istinaf ve temyiz dava değeri sınırlarına da ulaşılmış olması gerekmektedir. Farklı bir durum olarak icra mahkemesinde karşı dava olarak açılmış iptal davasında, karar verilmesinin ardından temyiz için tefhimden veya tebliğ tarihinden itibaren on günlük süre bulunmaktaydı.<sup>99</sup> Ancak 8.Yargı Paketi ile yapılan değişiklikle beraber İİK.'da yer alan istinaf yoluna başvurma süresi, gerekçeli kararın tebliği anından iki hafta içerisinde olacak şekilde değiştirilmiş ve Resmi Gazete'de (RG) yayımlanmıştır.<sup>100</sup>

### 1.2.9. Yargılama Gideri, Harcı, Vekalet Ücreti

#### 1.2.9.1. Tasarrufun İptali Davasında Harç

İptal davasında uygulanacak olan harçlardan bahsedecek olursak HMK m.323 kapsamında yer alan düzenlemeyle beraber yapılan hacze dayalı olarak açılmış olan iptal davasında, dava değeriyle ilgili olarak nispi harç hesaplaması gerçekleştirilirken, aciz belgesinde yazılı olan borç miktarı ve tasarrufa konu edilebilecek malvarlığı miktarı esas alınmalıdır.<sup>101</sup> Borç miktarı ve malvarlığı değerinden hangisi daha az miktarda ise yargılama harcının hesaplaması onun üzerinden gerçekleştirilecektir. İflas halindeki tasarrufun iptali davasında harçlar ise tasarrufa konu olmuş olan malvarlığı değerine göre belirlenecek olup, hacizdeki iptal davası kapsamında uygulanan borç

<sup>98</sup>EROĞLU, s.104; ÇETİNEL, s.165.

<sup>99</sup> EROĞLU, s.104.

<sup>100</sup>Resmî Gazete, “Ceza Muhakmesi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” 12.03.2024, S: 32487 ([www.resmigazete.gov.tr](http://www.resmigazete.gov.tr)) (E.T. 29/07/2024)

<sup>101</sup>PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZEKES/SUNGURTEKİN ÖZKAN, İcra ve İflas Hukuku, s.561; EROĞLU, s.102.

miktarı ve malvarlığı değerinden az olana göre belirlenmesi hususu iflastaki iptal davalarında söz konusu olmayacaktır.<sup>102</sup>

Harçlar hakkında mahkemece yargılama sonuna kadar resen bir karar verilmesi gerekmektedir. Genel hükümlere göre mahkemece söz konusu harç yargılama sonunda, hakkında aleyhine hüküm kurulacak olan taraf üzerine bırakılacağı gibi davanın konusuz kalması halinde ise davanın açılış tarihinde mevcut olan haklılık durumuna göre ilgili harçlar taraflar arasında bu oranlara göre paylaştırılmalıdır.<sup>103</sup> Tasarrufun iptali davasının konusuz kalması durumunda ise İİK m.281/3 kapsamında ilgili harçlar duruma göre mahkemece taraflar arasında paylaştırılacaktır.

#### **1.2.9.2. Tasarrufun İptali Davasında Yargılama Gideri**

Yargılama giderleri, tıpkı harçlar gibi, HMK m.323 ve devamı maddelerde düzenlenmiştir. Yargılama giderlerinde uygulanacak herhangi bir özel hüküm olmadığından ötürü iptal davasında da genel hükümlere ilişkin düzenlemeler kabul edilecektir. Buradan yola çıkılarak iptal davasında da esasa ilişkin hükme göre kim haksız durumda ise yargılama giderlerinden o sorumlu olarak kabul edilecektir. Eğer davanın kısmen kabulü ya da reddi gibi bir durum söz konusuysa, davanın taraflarının haklı çıkma durumuna göre yargılama giderleri de bu orana göre taraflara yükletilecektir. Yargılama giderleri hakkında tıpkı harçlarda da olduğu gibi mahkemece resen karar verilmiş olması gerekmektedir. İptal davasının konusuz kalması durumunda da tıpkı harçlarda da olduğu gibi İİK m.281/3 kapsamında yargılama giderlerine ilişkin sorumluluk, hakimce taraflar arasında bölüştürülecektir.<sup>104</sup>

#### **1.2.9.3. Tasarrufun İptali Davaları Vekalet Ücreti**

İptal davalarında uygulanacak olan vekalet ücreti ise dava değeri üzerinden belirlenecek olan nispi vekalet ücreti olacaktır. Söz konusu bu vekalet ücreti

---

<sup>102</sup>UYAR, İptal Davaları s.181.

<sup>103</sup>ÇETİNEL, s.164-165.

<sup>104</sup>UYAR, İcra İflas Hukukunda İptal, s.181; ÇETİNEL, s.164-165; HMK m.332 uyarınca: “Yargılama giderlerine, mahkemece resen hükmedilir. Yargılama gideri, tutarı, hangi tarafa ve hangi oranda yükletildiği ve dökümü hüküm altında gösterilir. Hükümden sonraki yargılama giderlerini hangi tarafın ödeyeceği, miktarı ve dökümü ile bu giderlerin hangi tarafa yükletileceği, mahkemece ilamın altına yazılır.”

hesaplanırken dava konusu tasarruf miktarı ve ilgili aciz vesikası arasında bir fark bulunuyorsa bu ikisi arasında meblağı az olanın üzerinden hesaplama gerçekleştirilecek olup avukatlık asgari ücret tarifesi de göz önünde bulundurulacaktır.<sup>105</sup>Söz konusu davanın reddedilmesi durumunda ise davalı tarafın lehine olmak üzere vekalet ücretine hükmedilecektir. İflasta iptal davasının kabulüne karar verildiğinde, iptal edilen tasarrufla ilgili olarak nispi karar ve ilam harcı tahsil edilecektir. İlgili harç, yargılama konusu olan malın değerine göre belirlenir ve mahkeme tarafından davanın kabulü sonucunda ilgili karara ek olarak tahsil edilir. Ayrıca, avukatlık asgari ücret tarifesi üzerinden hesaplanan nispi vekalet ücreti de taraflara ödenmesi gereken bir diğer yargılama gideridir. Bu ücret, davanın sonucuna bağlı olarak mahkeme tarafından belirlenen miktarda avukata ödenecektir.<sup>106</sup>Vekalet ücretine ilişkin bazı detay hususlardan da bahsetmek gerekirse iptal davasının usulden reddedilmesi durumunda AAÜT m.7/2 kapsamında vekalet ücreti maktu olarak hükmedilecektir.<sup>107</sup>Yine iptal davası kapsamında yargılamanın ön inceleme aşamasının tamamlanmasının ardından feragat, kabul, sulh, konusuz kalma durumları ile yargılamanın sona ermesi halinde nispi vekalet ücretine tam oranda olacak şekilde hükmedilmesi gerekecektir.<sup>108</sup>Davacı tarafından açılmış olan iptal davasında davanın kabul edilmesi durumunda davalılar bakımından zorunlu dava arkadaşlığının mevcut olduğu durumda mahkemece borçlu ile tasarrufu gerçekleştiren üçüncü kişi yönünden

---

<sup>105</sup>UYAR, İcra İflas Hukukunda İptal s.186-187; Yargıtay 17. HD. E. 2019/2125 – K. 2020/5226 “...Tasarrufun iptali davalarında vekalet ücreti takip konusu alacak miktarı ile dava konusu şeyin değerinden hangisi az ise o değer üzerinden nispi vekalet ücretine hükmedilmesi gerekir.” ([www.legalbank.net](http://www.legalbank.net)) (E.T. 31/07/2023)

<sup>106</sup>ERTEKİN / KARATAŞ, s.36 vd.

<sup>107</sup>Yargıtay 4.HD. T.23.11.2021 E. 2021/14985- K. 2021/7592 “...Somut olayda dava konusu taşınmazlar 21.09.2007 tarihinde borçlu tarafından annesi ...’e satılmıştır, dava ise 10.02.2014 tarihinde açıldığından beş yıllık süre geçmiş olması nedeni ile taşınmaz satışı ile ilgili talebin ön koşul yokluğundan reddi ile vekil ile temsil edilen davalılar yararına karar tarihinde yürürlükte olan AAÜT'nin 7/2. maddesi gereğince maktu vekalet ücretine hükmedilmesi gerekirken hatalı değerlendirme ile yazılı şekilde kabul kararı verilmesi usul ve yasaya aykırı olmuştur.” ([www.legalbank.net](http://www.legalbank.net)) (E.T. 31/07/2023)

<sup>108</sup>Yargıtay 17.HD. T. 20.09.2018 E. 2017/2845- K. 2018/8032 “... Öte yandan karar tarihindeki Avukatlık Asgari Ücret Tarifesinin 6. maddesi gereğince davanın konusuz kalması ön inceleme tutanağı imzalanmadan önce gerçekleşmesi halinde tarife hükümleriyle belirlenen ücretin yarısına, sonra gerçekleşmesi halinde tamamına hükmedilir. Ayrıca tasarrufun iptali davalarında vekâlet ücreti takip konusu alacak miktarı ile dava konusu şeyin değerinden hangisi az ise o değer üzerinden nispi vekalet ücretine hükmedilmesi gerekir. Somut olayda, davalılar arasında tanışıklık bulunduğu gibi taşınmazlarını tapudaki satış bedelleri ile gerçek değerleri arasında bedel farkı bulunduğundan tasarrufun İİK'nın 279 ve 280 maddelerine göre iptali gerektiği dolayısı ile davalıların haksız oldukları anlaşıldığından, davacı yararına hükmedilmesinde isabetsizlik bulunmamakla beraber, ön inceleme oturumundan sonra dava konusuz kaldığından dava değerinden düşük olana takip konusu alacak miktarı üzerinden nispi vekalet ücretine hükmedilmesi gerekirken yazılı şekilde karar verilmesi usul ve yasaya aykırıdır.” ([www.legalnet.com.tr](http://www.legalnet.com.tr)) (E. T. 31/07/2023)

tek Son olarak, iptal davası sonucunda mahkemece hükmedilen vekalet ücreti, söz konusu kararın kesinleşmesi beklenmeden de icra takibine konu edilerek talep edilebilir. Bu durum, mahkemenin verdiği kararın kesinleşmesinin ardından yürürlüğe girecek olan yargılama giderlerinin ve vekalet ücretlerinin tahsil edilebilmesi için icra yoluyla yerine getirilmesine olanak tanır.<sup>109</sup>

### 1.3. Tasarrufun İptali Davasında İptal Edilebilecek Tasarruflar

#### 1.3.1. Genel Hatlarıyla İptale Tâbi Tasarruflar

Borçlunun aciz hale düşmesi veya iflas etmesi hallerinden önce gerçekleştirmiş olduğu tasarruf işlemleri bazı şartların gerçekleşmiş olması durumunda İİK m.277 kapsamında iptal edilebilecektir. İlgili iptal davasının yargılama sürecinin gerçekleştirilebilmesi için gereken şartlardan bahsedecek olursak; davanın süresinde açılması, borçlunun aleyhine olacak şekilde açılmış olan icra takibinin kesinleşmiş olması, borçlu için alınmış olan aciz vesikasının varlığı, alacaklının takibe koymuş olduğu alacağının gerçek olması, ilgili tasarrufun, takip konusu borcun ortaya çıkmasının ardından gerçekleşmesi şeklinde sıralanabilecektir. Söz konusu şartların varlığı halinde sonraki aşama olarak dava açılan mahkeme, İİK içerisinde sıralanan m.278, m.279, m.280 kapsamında düzenlenmiş olan iptal sebeplerinin gerçekleşip gerçekleşmediğini inceleme konusu yapacaktır.<sup>110</sup>

<sup>109</sup>Yargıtay 12.HD. T.21/11/2013 E.2013/28574- K. 2013/36879 ''... Bu nedenle söz konusu ilam, bu haliyle aynı değil şahsi niteliktedir. İlamın fer 'isi niteliğindeki vekalet ücreti ve yargılama gideri alacağı gibi alacaklar da asıl karara tabi olmakla, yukarıda yazılı HMK'nın 367/2. maddesi kapsamında kalmadığından dayanak ilamın infazı için kesinleşme şartı aranmaz. Mahkemece borçlu tarafın bu yöndeki şikayetin reddi gerekirken, yazılı şekilde kabulüne karar verilmesi isabetsizdir.'' ([www.legalnet.com.tr](http://www.legalnet.com.tr)) (E.T. 31/07/2023)

<sup>110</sup>Yargıtay 17.HD. T. 15.02.2017 E.2014/23134- K.2017/1496 ''...Bu tür davaların dinlenebilmesi için, davacının borçludaki alacağının gerçek olması, borçlu hakkındaki icra takibinin kesinleşmiş olması, iptali istenen tasarrufun takip konusu borçtan sonra yapılmış olması ve borçlu hakkında alınmış kesin veya geçici aciz belgesinin (İİKnın 277 md) bulunması gerektiği, bu ön koşulların bulunması halinde ise İİK'nın 278, 279 ve 280. maddelerinde yazılı iptal şartlarının bulunup bulunmadığının araştırılması gerektiği, özellikle İİK'nın 278.maddesinde akdin yapıldığı sırada kendi verdiği şeyin değerine göre borçlunun ivaz olarak pek aşağı bir fiyat kabul ettiği ve yasanın bağışlama hükmünde olarak iptale tâbi tuttuğu tasarrufların iptali gerektiğinden mahkemece ivazlar arasında fark bulunup bulunmadığının incelenmesi, satılan taşınmaz üzerinde, ipotek ve haciz kayıtları varsa, alıcı taşınmazı bu kayıtlarla yükümlü olarak satın almış olacağından, satışın bunların tamamı üzerinden yapıldığının kabulü gerektiği, bu nedenle oransızlığın belirlenmesinde tapu kaydındaki ipotek ve haciz miktarının da göz önünde tutulması gerektiği, aynı maddede sayılan akrabalık derecesi vs. araştırılması gerektiği, keza İİK'nın 280.maddesinde malvarlığı borçlarına yetmeyen bir borçlunun alacaklılarına zarar vermek kastıyla yaptığı tüm işlemler, borçlunun içinde bulunduğu mali durumu ve zarar verme kastının işlemin diğer tarafınca bilindiği veya bilinmesini gerektiren açık emarelerin bulunduğu hallerde

### 1.3.1.1. İvazsız Tasarruflar ve Bağışlama

İİK m.278, ivazsız tasarrufları ve bağışlamaları düzenleyen bir hüküm olup, genellikle borçlunun mal kaçırma amacı güderek gerçekleştirdiği işlemlerle ilgilidir. Bu maddenin getirdiği düzenleme gereği, alışılmış hediyeler dışındaki tüm bağışlar ve ivazsız tasarruflar, borçlunun hacizden kaçma amacıyla gerçekleştirdiği işlemler olarak kabul edilerek geçersiz sayılacaktır. İflas veya aciz durumu söz konusu olduğunda, bu tür işlemler, haczin veya aciz vesikasının düzenlendiği tarihten, en eski alacağın kabul edildiği ana kadar olan bir süre içinde yapılmışsa, batıl olarak kabul edilir. İlgili kanun hükmünün düzenlenme nedeninden bahsedecek olursak, malvarlığını karşılıksız olacak bir şekilde arttıran kişinin hakkını korumaktansa, malvarlığını bir karşılık vererek arttırma çabasına giren kişinin hakkının korunmasının daha değerli olmasından ötürüdür.<sup>111</sup>

İİK m.278 içerisinde geçen bazı kavramlara ilişkin kısa tanımlamalar yapacak olursak ivazsız tasarruflar ile ifade edilmek istenen husus, herhangi bir karşılık olmadan diğer kişileri zenginleştiren ve tek taraflı olarak gerçekleşen hukuki işlem olduğudur.<sup>112</sup> İİK m.278 içerisinde geçen bir diğer kavram olan bağışlamadan da bahsedecek olursak bu kavram TBK kapsamında düzenlenmiş olup TBK m.285/1 hükmü incelendiğinde bağışlama sözleşmesi bağışlayanın sağ olan kişiler bakımından netice oluşturmak üzere, malvarlığından bağışladığı kişilere karşılıksız olacak şekilde bir kazandırma gerçekleştireceği sözleşme olarak ifade edilmiştir. Madde kapsamında bağışlamanın; bağışlayanın kendi malvarlığı üzerinden gerçekleştireceği kazandırıcı işlem, sözleşmenin varlığı, sağ olan kişiler arasında işlemin gerçekleşmesi, bağışlama sebebiyle kazandırıcı işlemin gerçekleşmesi şeklinde unsurları olduğu söylenebilecektir.<sup>113</sup> Bağışlamanın unsurları arasında olan bağışlayanın bağışlama yaptığı kişiye gerçekleştirdiği kazandırmayı zenginleştirme amacıyla yapması yani

---

*tasarrufun iptal edileceği hususu düzenlendiğinden yapılan işlemde mal kaçırma kastı irdelenmeli, öte yandan İİK'nun 279.maddesinde de iptal nedenleri sayılmış olup bu maddede yazılan iptal nedenlerinin gerçekleşip gerçekleşmediği de takdir olunmalıdır. ” (www.legalbank.net) (E.T. 08/08/2023)*

<sup>111</sup>KARSLI Abdürrahim, İcra ve İflas Hukuku, 3.Baskı., Alternatif Yayıncılık, İstanbul, 2014,s.542; KURU Baki/ ARSLAN Ramazan/ YILMAZ Ejder, İcra ve İflas Hukuku, 28. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2014, s.531(İcra ve İflas Hukuku); ERTEKİN Erol/KARATAŞ İzzet, Tasarrufun İptali Davaları,2.Baskı, Yetkin Yayınevi, Ankara, 1998 s.134 (2.Baskı).

<sup>112</sup>HALMAN ÇETİN, s.24; UMAR, İptal Davası, s.65; UYAR, İptal Davaları, s.63; GÜNEREN Ali, İcra ve İflas Hukukunda Tasarrufun İptali Davaları, Adalet Yayınevi, Ankara,2008, s.330. (Tasarruf)

<sup>113</sup>YAVUZ Cevdet, Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler, 5.Baskı, Beta Yayınları, İstanbul, 1997, s.225-227. (Borçlar Özel)

''*causa donandi*'' ilkesi çok önemli bir yere sahip olup bağışlamayı yapanın ifa sebebi yani ''*causa solvendi*'' ile hareket etmiyor olması şarttır.<sup>114</sup>

#### 1.3.1.1.1. Nitelik Açısından Tasarrufun İptal Koşulları ve İspatı

Borçlu ile üçüncü kişi arasında yapılan bağışlama ve ivazsız tasarruf işlemlerinin, İİK m.278 uyarınca iptal edilebilmesi için borçlunun zarar verme amacının üçüncü kişi tarafından bilinmesi gerekmez. Bu husus kapsamında ivazsız tasarruf ya da bağışlama işlemi lehine gerçekleşen üçüncü kişinin iyi niyetli olması halinde de durum değişmeyecek ilgili tasarruf iptale konu edilebilecektir.<sup>115</sup> Aynı şekilde İİK m.278/1 kapsamı uyarınca tasarrufun hangi amaçla yapıldığının ya da tasarrufun gerçekleştirildiği tarih esnasında borçlunun aciz halde olmasının veya olmamasının tasarrufun iptali yönünde karar verilmesinde herhangi bir etkisi olmamaktadır.<sup>116</sup>

İİK m.278'e ilişkin daha detaylı açıklamalarda bulunmak gerekirse, bu nedenli açılmış olan iptal davalarında düzenlemeler kapsamında davacı alacaklının lehine olacak şekilde kesin kanuni karine öngörüldüğü söylenecektir. Bu kapsamda ilgili tasarrufun iptaline ilişkin hüküm verilmesi için davacı alacaklının borçlu ve üçüncü kişinin ivazsız tasarruf veya bağışlama olarak kabul edilebilecek bir tasarrufu gerçekleştirmiş olduğunu ispat etmesi gerekecektir. Söz konusu iptal edilecek olan tasarrufun ivazsız olup olmadığına ilişkin hususun ispatı konusunda İİK m.278 içerisinde bir hüküm yer almamaktadır. Bu sebeple doktrinde birden farklı görüş mevcuttur. O görüşleri sırasıyla izah edecek olursak, yapılan tasarrufun ivazsız tasarruf olup olmadığının davacı tarafından ispat edilmesi, kendi içerisinde zorluklar barındırmakta olup ispatın davalı borçlu tarafından gerçekleştirilmesi gerektiği

<sup>114</sup>YAVUZ, Borçlar Özel, s.225; GÜMÜŞ Mustafa Alper, 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'na Göre Borçlar Hukuku Özel Hükümler, 3.Baskı, C.1, Vedat Kitapçılık, İstanbul,2013, s.204.

<sup>115</sup>BELGESAY Mustafa Reşit, İcra ve İflas Hukuku Şerhi, 2.Baskı, Şaka Matbaası, İstanbul, 1949, s.266.(İcra İflas Hukuku Şerhi); GÜNAY, Tasarrufun İptali, s.153; BAKIRCI, s.232; ATALI/ERMENEK/ ERDOĞAN, s.734.

<sup>116</sup>UMAR, İptal Davası, s.64; GÜNAY, Tasarrufun İptali, s.153.

şeklinde olan ilk görüştür.<sup>117</sup> İkinci görüş ise ilgili tasarrufun ivazsız bir tasarruf olduğunu iddia edenin alacaklı taraf olması gerektiği yönündedir.<sup>118</sup>

İİK m.278/1 içerisinde yer alan mutata hediye iptale konu olan bağışlamalardan ve ivazsız tasarruflardan ayrı tutulduğu görülecektir. Bu sebeple mütata hediye, iptal davasına konu yapılamayacaktır.<sup>119</sup> Maddeden de anlaşılacağı üzere ilgili hediyelerin iptal davasına konu yapılmasını engelleyebilmek için mütata nitelikte olduğunun ispatı gerekecektir.<sup>120</sup> Söz konusu hediye mütata olarak kabul edilebilmesi için de borçlunun üçüncü kişiye vermiş olduğu hediye değerinin borçlunun gelir durumuyla orantılı olmasıyla beraber bu hediye örf ve adetlere de uygun olması gerekmektedir.<sup>121</sup> İlgili hediye mütata olmasına yönelik mahkeme tarafından da değerlendirme yapılacağından davanın taraflarının mevcut ekonomik gelirleri, hediye değeri vb. hususlar göz önünde tutulacaktır.<sup>122</sup> Mütata hediyelere kısaca örnek verilirse doğum günü hediyesi, düğün hediyesi vb. şeklinde sıralanabilecektir. Fakat borçlunun hediyesi, alacaklılarının alacağını ödemesi hususuna etki edecek nitelikte bir hediye ise de bu hediye mütata hediye olarak değerlendirilmeyecektir.<sup>123</sup>

#### **1.3.1.1.2. İvazlı Sayılan Fakat Kanun Gereği Bağışlama Kabul Edilen Tasarruflar**

İİK m.278/3'e göre bazı tasarruflar, iptal davasına konu edilebilmesi hususunda bağışlama gibi kabul görmüştür. Böylelikle ilgili tasarrufların, bağışlama

<sup>117</sup>UYAR, İptal Davaları s.116-117, UMAR, İptal Davası s.66.

<sup>118</sup>ŞİMŞEK Edip, İcra ve İflas Kanunu Açıklamalar ve İçtihatlar, 1.Baskı, Aydın Yayınları, Ankara, 1989, s.116-117.

<sup>119</sup>İİK m.278 uyarınca: “ Mutata hediye müstesna olmak üzere, hacizden veya haczedilecek mal bulunmaması nedeniyle acizden yahut iflasın açılmasından haczin veya aciz vesikası verilmesinin nedeni olan yahut masaya kabul olunan alacaklardan en eskisinin tesis edilmiş olduğu tarihe kadar geriye doğru olan müddet içinde yapılan bütün bağışlamalar ve ivazsız tasarruflar batıldır.”

<sup>120</sup>BERKİN Necmettin M., İflas Hukuku Dersleri, 1.Baskı, Hamle Matbaası, İstanbul, 1966, s.455 (İflas Hukuku Dersleri)

<sup>121</sup>AKŞENER, s.728-729; YILDIRIM, İptal Davaları, s.177-178; MUŞUL, İcra ve İflas Hukuku, s.1199; KURU, El Kitabı, s.1200.

<sup>122</sup>KURU Baki/ AYDIN Burak, İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı, 4. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2020, s.490; UMAR, İptal Davası, s.66.

<sup>123</sup>BELGESAY, İcra İflas Kanunu Şerhi, s.266.

niteliğinde değerlendirilmeleri hususunda tersinin ispat edilebilmesi mümkün olmayıp, kesin karine olarak değerlendirilmesi yoluna gidilmiştir.<sup>124</sup>

### ***Kanunda Sayılan Kişilerle Yapılan Tasarruf İşlemleri***

İİK 278/3'e göre: "Aşağıda yer alan tasarruflar bağışlama gibidir. 1. Karı ve koca ile usul ve fîru, neseben veya sıhren üçüncü dereceye kadar (bu dereceler dahil) hısımlar, evlat edinenle evlatlık arasında yapılan ivazlı tasarruflar" şeklindedir. Maddede yer alan kişilerin, borçlu ile tasarruf işlemi gerçekleştirmesi durumunda, iptal davasındaki mal kaçırma maksadı, kötü niyet vb. hususların ispatı gerekmeksizin gerçekleştirdikleri tasarruf işlemi bağışlama olarak kabul edilecektir.<sup>125</sup> Özetle bu maddede yer alan ifadeler, borçlular açısından usuli güvence içermediğinden kesin kanuni karine olarak kabul görmüştür.<sup>126</sup> Ancak söz konusu düzenlemenin kesin kanuni karine olarak kabul görmesi, kişilerin anayasal haklarına zarar verdiğiinden ötürü Anayasa Mahkemesi'ne (AYM) yapılan başvurularla, maddede yer alan ibarelerin hepsi sırasıyla iptal edilmiştir.

İlk olarak AYM'nin 11.07.2018 tarihli ve 2018/9 E. 2018/84 K. sayılı kararı ile İİK m.278/3'ün 1. fıkrasında yer alan "neseben veya" ibaresi, mülkiyet hakkına aykırı olduğu gerekçesiyle iptal edilmiştir. Daha sonra "karı ve koca" arasında gerçekleştirilen tasarruflarla ilgili olarak İİK m.278/3'ün 1. ve 2. bentlerindeki "karı ve koca ile" ibaresinin, Anayasa'nın 2, 10, 13, 35, ve 36. maddelerine aykırı olduğu iddiasıyla AYM'ye başvuruda bulunmuştur. Yapılan başvuru sonucunda, AYM 16.12.2021 tarihli ve 2021/52 E. – 2021/97 K. sayılı kararı ile İİK m.278 düzenlemesinde bulunan "karı ve koca ile" ibaresinin iptaline karar vermiştir. Ardından "...usul ve..." ve "...sıhren üçüncü dereceye kadar (bu dereceler dahil) hısımlar" ibaresine istinaden yapılan başvuruda AYM 26.01.2022 tarihli ve 2021/9 E. – 2022/4 K. sayılı kararı ile İİK m.278 düzenlemesinde bulunan "...usul ve..." ve "...sıhren üçüncü dereceye kadar (bu dereceler dahil) hısımlar" ibaresinin iptaline

<sup>124</sup>MUŞUL, İcra ve İflas, s. 1201; UYAR, İptal Davaları, s.64; GÜNEREN, s.113; KURU/ AYDIN, s.491.

<sup>125</sup>Yargıtay 17.HD. T. 09.12.2019 E. 2017/5402 K.2019/11635' "... Davalıların karı-koca olduklarının anlaşılması ve bu halde tasarrufun iyi veya kötü niyetli yapılmasının bir öneminin bulunmaması, dava konusu taşınmaz, borcun doğumundan sonra davalı eşe devredildiğinden yapılan işlemin İİK 278/3-1 maddesi gereğince bağış niteliğinde olduğundan anılan maddenin 1.fıkrası gereğince iptale tabi bulunmasına..." ([www.lexpera.com.tr](http://www.lexpera.com.tr)) (E.T. 14/08/2023)

<sup>126</sup>KURU/ ARSLAN/ YILMAZ, Medeni Usul, s.359.

ve son olarak ‘‘evlat edinenle evlatlık’’ibaresi de yapılan başvuru neticesinde AYM 09.05.2024 tarihli ve 2023/200 E. – 2024/103 K. sayılı kararı ile iptal edilmiştir. İptaline karar verilen bütün ibareler kararın RG’de yayımlandığı tarihten itibaren 9 ay sonra yürürlüğe girmiştir.<sup>127</sup>

İlgili ibarelerin iptal edilmesinde AYM’ye göre asıl gerekçe, bu ibarelerin anayasanın 13,35,36. maddelerini ihlal etmesidir. Bu bağlamda m.35 kapsamında düzenlenen mülkiyet hakkı AYM tarafından, kişilerin diğerlerinin hakkına zarar vermeyecek şekilde ve kanunların belirlediği sınırlar dışarısına çıkmamak şartıyla sahip oldukları şeyleri istedikleri şekilde kullanma, semerelerinden faydalanma ve bu şeyler hakkında tasarruf etme hakkı şeklinde ifade edilmiştir.<sup>128</sup> İlâveten m.35 içerisinde mülkiyet hakkının kullanımının kamu yararı sebebiyle sınırlandırılacağı ifade edilmiştir. Ancak iptal edilen ibareler, kamu yararı ve kişisel çıkarlar arasındaki dengeyi bozarak mülkiyet hakkı ve hak arama özgürlüğünü orantısız bir şekilde kısıtlamıştır. Bu kapsamda mülkiyet hakkı ve hak arama özgürlüğü için Anayasa m.13’te düzenlenen temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması hususu göz önünde tutulmalıdır. Bu maddeye göre de mülkiyet hakkı sınırlandırılacak ise, Anayasada bulunan sebepler ile ölçülülük ilkesine aykırı olmayacak şekilde olmalıdır. İlâveten yine Anayasa m.36 kapsamında adil yargılanma hakkı düzenlenmiş olup, iddia ve savunma hakkının kısıtlanması ya da eksik kullandırılıyor olmasına sebebiyet veren bütün bu ibareler Anayasaya aykırı olarak kabul edilmiş ve iptal edilmiştir.<sup>129</sup>

#### **1.3.1.1.3. Akdin Gerçekleştiği Esnada, Kendi Vermiş Olduğu Şeyin Değerine Göre Borçlunun İvaz Olarak Pek Aşağı Fiyat Kabul Etmiş Olduğu Akitler**

İİK m.278/3’ün ikinci bendine bakıldığında, bir akdin yapıldığı anda borçlunun verdiği karşılık ile kabul ettiği değer arasındaki büyük farklar, o akdin bağışlama sayılmasına ve iptal davasına konu edilmesine neden olabilir. Başka bir deyişle,

---

<sup>127</sup> Resmî Gazete, “Anayasa Mahkemesi’nin T. 11.07.2018 E. 2018/9- K. 2018/84. Sayılı Kararı”, 15.11.2018. S: 30596 ([www.resmigazete.gov.tr](http://www.resmigazete.gov.tr)) (E.T. 15/08/2023); Resmî Gazete, “Anayasa Mahkemesi’nin T. 16.12.2021, E. 2021/52- K. 2021/97. Sayılı Kararı” 22.03.2022, S: 31786 ([www.resmigazete.gov.tr](http://www.resmigazete.gov.tr)) (E.T. 15/08/2023); Resmî Gazete, “Anayasa Mahkemesi’nin T. 26.01.2022, E. 2021/9- K. 2022/4. Sayılı Kararı” 12.04.2022, S: 31807 ([www.resmigazete.gov.tr](http://www.resmigazete.gov.tr)) (E.T. 29/07/2025); Resmî Gazete, “Anayasa Mahkemesi’nin T. 09.05.2024, E. 2023/200- K. 2024/103. Sayılı Kararı” 22.10.2024, S: 32700 ([www.resmigazete.gov.tr](http://www.resmigazete.gov.tr)) (E.T. 29/07/2025)

<sup>128</sup> AYM. T. 17.01.2008 E. 2004/25- K. 2008/42 ([www.legalbank.net](http://www.legalbank.net)) (E.T. 15/08/2023)

<sup>129</sup> GÜRTÜRK, s.156.

borçlunun malını elinden çıkarırken karşılığında kabul ettiği değerin, o malın o günkü piyasa değeriyle karşılaştırıldığında ciddi bir oransızlık varsa, bu durumda yapılan işlem İİK m.278/3 uyarınca geçersiz sayılacaktır. Yani, akitler arasında belirgin bir dengesizlik varsa, bu tür işlemler iptal edilmek üzere yargı önüne gelebilir.<sup>130</sup>

Karşılaştırılan ivazlar bakımından nispetsizlik önemli bir derecede olmalı ve tarafların olağan bir dikkatle anlayabilecekleri bir seviyede mevcut olmalıdır.<sup>131</sup> Ancak ivazlar arasında söz konusu nispetsizliğin davalı tarafça bilinmesi gibi bir şart aranmayacaktır.<sup>132</sup> Söz konusu tasarrufların alacaklı tarafından iptal davasına konu edilmesinin ardından, ilgili tasarruf için borçlunun çok aşağı fiyatı kabul etmiş olduğunun kanıtlanması yeterlidir. Yargıtay'ın görüşüne göre pek aşağı bedelin varlığı için, taşınmaz satış anındaki gerçek değerle satış bedeli arasında en az misli bir fark gerekmektedir.<sup>133</sup> Söz konusu fark %30, %50 vb. baremlerdeyse o zaman pek aşağı bir bedelin varlığından söz edilemeyecektir. Kanun maddesinde de satış bedeli özellikle pek aşağı bir bedel olarak vurgulanmıştır.<sup>134</sup> İlgili tasarrufa konu edilen mal için üçüncü kişinin borçluya ödediği tutarın tespiti için, tasarruf anında resmi kayıtlarda bulunan tutarın dikkate alınması gerekir. Fakat resmi kayıtlar harici ortada ek bir bedel ödenmiş olduğuna yönelik bir iddia bulunuyorsa, davalı tarafından konu hakkında sunulan delillerin, ek ödemenin ispatı amacıyla mahkemece değerlendirmeye alınması gereklidir. Yargıtay kararları bakımından tasarrufa konu edilen mal için üçüncü kişinin borçluya ödediği tutarın tespiti yapılırken banka

<sup>130</sup>İPEKÇİ Nizam, İcra ve İflas Kanunu Tatbikatı, Adli Yayınevi, Ankara, 2001, s.818; MUŞUL, İcra ve İflas s.1200; AKŞENER, s.101; ERTEKİN/KARATAŞ, s.139; GÜNAY, s.155.

<sup>131</sup>YILDIRIM, İptal Davaları, s.184; UMAR, İptal Davası, s.67.

<sup>132</sup>İPEKÇİ, s.819; UMAR, İptal Davası, s.67; ANSAY, s.328; GÜNEREN, s.1121.

<sup>133</sup>ERTEKİN/ KARATAŞ, s.186; Yargıtay 17.HD. T. 30.04.2019 E. 2016/7571 K.2019/5317 ''...İİK'nun 278/3-2 bendine göre "Aktin yapıldığı sırada kendi verdiği şeyin değerine göre borçlunun ivaz olarak pek aşağı bir fiyat kabul ettiği akitlerin batıl olacağı belirtildiği halde mahkemece dava konusu taşınmazın satış tarihindeki değeri belirlenerek böyle bir değerlendirmenin yapılmadığı anlaşılmaktadır. yapılacak iş, konusunda uzman bilirkişiler aracılığı ile dava konusu taşınmazın 19.10.2007 tarihindeki değeri belirlenerek, davalı ...'in çektiği konut kredisi ve ödemeler de dikkate alınarak ivazlan arasında bir mislini aşan bir bedele farkı olup olmadığı tesbit edilerek, oluşacak sonuca göre karar vermekten ibarettir." ([www.lexpera.com.tr](http://www.lexpera.com.tr)) (E.T. 01/09/2025)

<sup>134</sup>UYAR, İptal Davaları, s.63; Yargıtay 17. HD T.27.03.2017, E.2014/20298, K.2017/3245 ''Mahkemece, İcra İflas Kanunu'nun 278/ III-2 maddesi uyarınca akdin yapıldığı sırada kendi verdiği şeyin değerine göre borçlunun ivaz olarak pek aşağı bir fiyat kabul ettiği akitlerin bağışlama hükmünde olduğu, davalı borçlu ... tarafından diğer davalı ...'a satılan taşınmazın tapuda gösterilen satış bedeli 75.000,00 TL, bilirkişiler tarafından tasarruf tarihi itibarı ile belirlenen gerçek değeri ise 262.925,00 TL olup arada bir mislini aşan fahiş bir fark bulunduğu belirtilerek davanın kabulü ile..." ([www.legalbank.net](http://www.legalbank.net)) (E.T. 15/08/2023)

havalesi, PTT havalesi, hesap ekstresi vb. resmi yazılı kayıtların dikkate alınması görüşünü benimsemiştir.<sup>135</sup>

#### **1.3.1.1.4. Borçlunun Kendisine ya da Üçüncü Kişi Lehine Kaydı Hayat Şartı ile İrat, İntifa Hakkı Tesis Ettiği Akitler ve Ölünceye Kadar Bakma Hakları**

İİK m.278/3'ün üçüncü fıkrası gereğince, borçlunun kendisi veya üçüncü kişi lehine hayat şartıyla irat ve intifa hakkı kurduğu akitler ve ölünceye kadar bakma sözleşmeleri, bağışlama olarak kabul edilecektir ve iptal davasına konu edilebilecektir. Bu düzenlemeye göre, söz konusu akitler varsayımsal olarak bağışlama sayıldığından, borçlu ile üçüncü kişilerin iyi niyetli olup olmadıkları, iptal davasının açılabilirliğine etki etmeyecektir.<sup>136</sup> Ancak her iki sözleşme türünde de borçlu, malvarlığının tamamını veya belirli bölümü için alacaklıların alacağını tahsil etmesini engelleme maksadıyla hareket etmişse ve ölünceye kadar bakma sözleşmesinde gerçekte bağışlama niyeti varsa, alacaklılar İİK m.278/3 uyarınca iptal davası açma hakkına sahip olacaklardır.<sup>137</sup>

#### **1.3.1.2. Aciz Haldeyken Gerçekleştirilen Tasarrufların İptali**

İİK m.279 kapsamında, aciz durumda olan bir borçlunun gerçekleştirdiği tasarrufların iptal davasına konu edilebilmesi düzenlenmiştir. Bu maddeye göre, aşağıdaki tasarruflar, borçlunun borcunu ödemediği ve haciz, aciz durumu veya iflasın açılmasından evvelki bir yıl içerisinde gerçekleştirilmişse batıl sayılacaktır:

- Borçlunun, önceden teminat gösterme taahhüdünde bulunmadığı durumlarda yaptığı rehin işlemleri
- Para veya alışılmadık ödeme araçlarıyla yapılan ödemeler

<sup>135</sup>Yargıtay HGK. T. 20.11.2018 E. 2018/17-141-K. 2018/1747 ''Ülkemizde, genellikle taşınmaz satışlarında, tapuda düzenlenen resmi sözleşmede, satış bedeli olan gerçek değer yerine, emlak vergisine esas alınan daha düşük değer gösterilmektedir. Satış bedeli ile gerçek satış değeri arasında aşırı fark varsa, alıcı ödemenin gerçek değer üzerinden yapıldığını ancak, resmi nitelik taşıyan örneğin, bankadaki hesap hareketini gösterir hesap ekstresi, banka havalesi, PTT havalesi gibi bir belge ile de kanıtlayabilir...'' ([www.lexpera.com.tr](http://www.lexpera.com.tr)) (E.T. 15/08/2023)

<sup>136</sup>SERTKAYA DANIŞ Rahşan, Tasarrufun İptali Davası, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Hukuk Anabilim Dalı, Yayımlanmış Doktora Tezi, İstanbul,2022 s.243; UMAR, İptal Davası, s.68; YILDIRIM, İptal Davaları, s.185; GÜNEREN, s.1133.

<sup>137</sup>GÜNEREN, s.1133; UYAR, İptal Davaları s.84; PEHLİVANLI M.Gündüz, Açıklamalı İcra ve İflas Hukuku, Turhan Kitapevi, Ankara, 1998, s.1868.

- Vadesi gelmemiş borçlar için yapılan ödemeler
- Kişisel hakların güçlendirilmesi amacıyla tapuya yapılan şerhler

İfade edilmelidir ki madde içerisinde acizden söz edilse de bu bölümden anlaşılması gereken borca batıklık durumunun varlığı olacaktır.<sup>138</sup> İlaven İİK m.279'un uygulanmasında borçlunun kastının olup olmamasının, üçüncü kişinin borçlunun kastını bilip bilmemesinin, borçlunun iyi niyetli olmasının vb. durumlar maddenin uygulanışında herhangi bir değişiklik yaratmayacaktır.<sup>139</sup> Fakat madde devamında üçüncü kişiyi kurtarıcı bir ifadenin yer aldığı görülecektir. Buna göre üçüncü kişi ilgili işlemin gerçekleştirildiği esnada, borçlunun borca batık halde bulunmasından haberi olmadığını, bu konuda gerekli özeni göstermiş olmasına rağmen bilgiyi öğrenemediğini kanıtladığı takdirde iptal davasının kendi lehine neticelenmesini sağlayabilecektir.<sup>140</sup> Ayrıca dava konusu olmuş olan ilgili tasarrufların iptali için hacizden, acizden, iflasın açılmasından evvelki bir sene içerisinde gerçekleşmesi gerekmektedir.

#### **1.3.1.2.1. Borçlunun Teminat Göstermeyi Öncesinde Taahhüt Ettiği Haller Ayrık Olmak Üzere Borçlu Tarafından Mevcut Bir Borcu Güvence Altına Almak Üzere Yapılan Rehinler**

İİK m.279 1.bendi incelendiğinde borçlunun teminatı daha önceden göstermeyi taahhüt ettiği haller haricinde yine borçlunun mevcut borcu temin etmek maksatlı yaptığı rehinler iptal davasına konu edilebilecektir. Borcunu ödemeyen borçluya ilişkin olarak, rehin işlemiyle ilgili iptal davası açılabilmesi için, bu tasarrufun hacizden, mal bulunmaması nedeniyle acizden ya da iflasın açılmasından evvelki bir yıl içerisinde gerçekleşmelidir. Bu durumda, davanın açılabilmesi için sürenin başlangıç tarihi olarak, rehin işleminin yapıldığı tarih esas alınmalıdır.<sup>141</sup>

<sup>138</sup>KURU/ ARSLAN/ YILMAZ, Medeni Usul, s.394; KAPLAN, s.79; ANSAY, s.228; UMAR, İptal Davası, s.70; KURU, El Kitabı, s.1407.

<sup>139</sup>UYAR, Hukuki Nitelik, s.91; UMAR, İptal Davası, s.71; GÜNEREN, s.371.

<sup>140</sup>YILDIRIM, İptal Davaları s.199; UMAR, İptal Davası s.71; UYAR, Hukuki Nitelik s.92; İPEKÇİ, s.823.

<sup>141</sup>YILDIRIM, İptal Davaları, s.205; ERTEKİN/KARATAŞ, s.189; UMAR, İptal Davası, s.74; UMA, s.279; KURU, İcra ve İflas, s.3446.

Aciz durumda olan bir borçlu, üçüncü kişi yararına rehin işlemi tesis ettiğinde, bu işlemle üçüncü kişinin alacağını teminat altına alırken, diğer alacaklıların zararına hareket etmektedir. Bu durumda borçlu, alacaklıları arasında eşitlik ilkesine aykırı bir şekilde hareket ederek, üçüncü kişiye menfaat sağlamakta ve diğer alacaklıları mağdur etmektedir.<sup>142</sup> Aciz halin gerçekleşmesinden ya da iflasın açılmasından önceki bir sene içerisinde gayrimenkul bakımından tesis edilen ipoteklerle menkuller üzerine tesis edilmiş rehinlerin, İİK m.279 kapsamında değerlendirmeye alınacağı ifade edilebilecektir.<sup>143</sup> Ayrıca borçlu tarafından üçüncü kişi yararına olarak verilmiş olan ipotek taahhüdü kanunda mevcut bulunan yasal şekle uygun olarak verilmelidir. Yani ilgili ipotek taahhüdü resmi şekle tabi olarak verilmediyse, üçüncü kişi yararına tesis edilen bu ipotek de iptal davasına konu edilebilecektir.<sup>144</sup>

#### **1.3.1.2.2. Para ya da Mûtağ Ödeme Vasıtalarından Başka Bir Şekilde Ödeme Gerçekleştirilmesi**

İlgili düzenleme gereğince, borçlunun haczedilmesi ya da haczedilecek herhangi bir malın olmaması durumunda düşülen aciz halinden ya da iflasın açılması anından geriye olacak şekilde bir sene boyunca para ya da mûtağ ödeme yolları harici yapılmış olan ödemeler iptal davasına konu edilebilecektir. Düzenlemede ifade edilen sadece para borçlarına ilişkin durumlardır. Para harici farklı borçların mûtağ olmayan vasıtalarla ifa edilmesi İİK m.279 kapsamında gerçekleşmeyecek olup şartların sağlanması durumunda İİK m.280 kapsamında iptal davası açılabilir. Ayrıca para borcu harici borçların mûtağ dışı vasıtalarla ifa edilmesi tek başına İİK m.280 kapsamında iptal edilmesinin şartını sağlamayacaktır.<sup>145</sup> Yargıtay'ın konu ile alakalı sahip olduğu görüşleri de açıklamak gerekirse ilk olarak borçlunun üçüncü kişiye yapmış olduğu alacağın temliki, gerçek bir borcun varlığı ve yapılan işlemin gereken koşullara uyularak ticari örfe uygun olacak bir şekilde gerçekleştirilmesi durumunda mutad bir ödeme vasıtası olacağı karara bağlanmıştır.<sup>146</sup> Bahsedilecek olan bir diğer

<sup>142</sup>ÜSTÜNDAĞ Saim, İflas Hukuku İflas-Konkordato-İptal Davası, 6.Baskı, Fakülteler Matbaası, İstanbul, 2002, s.239 (İflas-Konkordato-İptal Davası)

<sup>143</sup> EROĞLU, s.80; ERTEKİN/ KARATAŞ, s.191; GÜNEREN, s.1134; KURU, İcra ve İflas, s.3444.

<sup>144</sup>OLGAÇ Senai, Yargıtay İçtihatlarının Işığında İcra ve İflas Hukukunda İptal Davaları, Dr. A. Recai Seçkin'e Armağan, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, No.351, 1974, s.468; KURU, İcra ve İflas, s.3446; ÜSTÜNDAĞ, İflas-Konkordato-İptal Davası, s.238; GÜNEREN, s.1134.

<sup>145</sup>UMAR, İptal Davası, s.76; GÜNEREN, s.1135; YILDIRIM, İptal Davaları, s.211.

<sup>146</sup>Yargıtay 17.HD. T. 06.06.2017 E. 2016/18425 K. 2017/6992 '' Mahkeme tarafından her ne kadar, İİK'nın 279/1 maddesindeki temlikin borçlunun evvelce taahhüt etmiş olduğu hallerin dışında teminat

kararda borçlunun borcuna yönelik olarak malvarlığı içerisinde yer alan malın mülkiyetinin devri durumunda ise bu işlemin mutata bir ödeme vasıtası olmadığını ve yapılan işlemin iptal davasına konu edilebileceği belirtmiştir.<sup>147</sup> Alacağa mahsuben gerçekleştirilmiş olan ödemeler, borca karşılık alınan taşınmazlar, işyeri devri vb. mutata ödeme vasıtası olarak değerlendirilmeyecektir.<sup>148</sup>

### 1.3.1.2.3. Vadesi Gelmemiş Borç Bakımından Gerçekleştirilen Ödemeler

Borçlunun aciz durumdayken bir yıl içinde gerçekleştirdiği vadesi dolmamış borçlarına karşılık yapılan ödemeler, hangi ödeme yoluyla gerçekleştirildiğinin bir önemi olmaksızın iptale tabi olacaktır. Buradaki en önemli husus borcun ödenmiş olduğu vakit vadesinin gelmemiş olmasıdır.<sup>149</sup> Ayrıca zamanından önce gerçekleştirilen bir ödeme, lehtar olan alacaklının haksız bir şekilde yarar sağladığını ortaya çıkarmaktadır.<sup>150</sup> Eğer borcun vadesi gelmediyse ifa yerine ödenmiş olması ya da ifa uğruna ödenmiş olması herhangi bir değişiklik yaratmayacak ve ilgili tasarrufun iptali istenebilecektir. Yine borçlunun ödeme hakkına sahip olup zorunlu tutulmadığı, borcun kefaletle ya da rehinle teminat altına alındığı hallerde yapılan ödeme iptale tabi olabilecektir. Fakat bu durumların haricinde borçlunun cari hesabına ilişkin düzenli bir şekilde gerçekleştirmiş olduğu ödemeler borcun vadesinden ödenmesi durumunu teşkil etmeyecektir.<sup>151</sup>

---

amaçlı olarak verildiği, İİK'nın 279/2.maddesine göre mutata ödeme aracı olmadığı ve İİK'nın 280.maddesine göre üçüncü kişinin borçlunun mali durumunu bilen veya bilmesi lazım gelen şahıslardan olduğu kabul edilmiş ise de gerçek bir alacağı bulunan alacaklıya borçlunun bir başkasından olan para alacağını temlik etmesi ticari örfe dayalı geçerli bir ödeme aracıdır.” ([www.lexpera.com.tr](http://www.lexpera.com.tr)) (E.T. 21/08/2023);

<sup>147</sup>Yargıtay 17.HD. T. 28.01.2020 E. 2018/3303 K. 2020/124 ” Dosyadaki yazılara kararın dayandığı delillerle gerektirici sebeplere delillerin takdirinde bir isabetsizlik bulunmamasına ve borca mahsuben yapılan satışın İİK'nın 279/2. maddesine göre de iptali gerekmesine göre davalı A.A. vekilinin yerinde görülmeyen bütün temyiz itirazlarının reddi ile usul ve yasaya uygun bulunan hükmün Onanmasına...” ([www.lexpera.com.tr](http://www.lexpera.com.tr)) (E.T. 21/ 08/2023)

<sup>148</sup>EROĞLU, s.81.

<sup>149</sup>UYAR, Hukuki Nitelik, s.95; AKŞENER, s.102; UMAR, İptal Davası s.78; YILDIRIM, İptal Davaları s.212.

<sup>150</sup>ATALI/ ERMENEK/ ERDOĞAN, s.724; YILDIRIM, İptal Davaları, s.213.

<sup>151</sup>YILDIRIM, İptal Davaları, s.213; ERTEKİN/ KARATAŞ, s.190; BERKİN, s.519; UMAR, İptal Davası, s.78.

#### **1.3.1.2.4. Kişisel Hakların Kuvvetlendirilmesi Amacıyla Tapuya Verilmiş Olan Şerhler**

Kişisel haklar taraflar bakımından hukuki sonuç doğuran haklardır. Yani bir başka deyişle bu haklar aynı nitelikte değildir. Söz konusu bu hakların üçüncü kişilere yönelik olarak da öne sürülebilmesi için tapu siciline şerh edilmeleri gerekmektedir. İlgili haklar tapu siciline şerh verilmiş olsalar bile hakkın niteliği değişmeyecek ve aynı hak olarak kalmaya devam edecektir.<sup>152</sup> Fakat söz konusu haklar, kuvvetlendirilmiş olacaklarından ötürü şerh işleminden sonra ilgili malı iktisap eden kişiye karşı öne sürülebilecektir.<sup>153</sup>

#### **1.3.1.3. Alacaklılara Zarar Verme Kastıyla Gerçekleştirilen Tasarrufların İptali**

##### **1.3.1.3.1. Genel Olarak Açıklamalar**

Alacaklılara zarar verme amacıyla gerçekleştirilen tasarrufların iptali İİK m.280 kapsamında düzenlenmiştir. İİK m.280, kanunda yer alan diğer iptal sebepleri ile kıyaslandığında farklı özellikler taşımaktadır. Buna göre diğer iptal sebepleri olan maddeler kendi içerisinde spesifik tasarruflar hakkında düzenlemeler içerirken, İİK m.280 kapsamında alacaklılara zarar veren bütün tasarrufların iptali düzenlenmiştir. Bu nedenle de İİK m.280'in amacı da genel bir iptal sebebi oluşturmak olacaktır.<sup>154</sup> Alacaklılara zarar verme amacıyla gerçekleştirilen tasarrufun iptali için gereken maddi şartlardan ilki alacaklının tasarruftan zarar görmesiyken diğer şart ise ilgili tasarrufun yapıldığı andan başlayarak beş yıl içerisinde borçlu aleyhine gerçekleştirilmesi olacaktır. Borçlu ve üçüncü kişi bakımından gerçekleşmesi gereken şartlar ise borçlunun alacaklıya zarar verme kastına sahip olması ve üçüncü kişinin borçlunun borca batık olduğunu ve borçlunun yapmış olduğu ilgili tasarrufu alacaklıya zarar verme amacıyla yapmış olduğunu bilmesi olacaktır.<sup>155</sup> Ayrıca yine iptal davasının açılması için Yargıtay'ın konu ile alakalı netleştirmiş olduğu bir husustan da kısaca bahsederek ilgili tasarruf hakkında iptal davası açılabilmesi için bu tasarrufun borcun

<sup>152</sup>YILDIRIM, İptal Davaları, s.214; EROĞLU, s.82.

<sup>153</sup>KARSLI, s.545.

<sup>154</sup>ERDÖNMEZ, s.9; AKŞENER, s.125.

<sup>155</sup>KURU, El Kitabı, s.1411; ATALI/ ERMENEK/ ERDOĞAN, s.736; YILDIRIM, İptal Davaları, s.162; ERDÖNMEZ, s.215.

doğumundan sonra gerçekleşmesi gerektiğini ve alacaklının basiretli bir kimse gibi davranarak borçlunun malvarlığını araştırması gerektiğine dair bir karar vermiştir.<sup>156</sup>

Yukarıda da kısaca değinildiği üzere üçüncü kişinin iyi niyetli olmaması durumunda yapılacak olan ispatın alacaklı tarafından gerçekleştirilmesi kendisi için bir hayli zor olacaktır. Zira üçüncü kişinin kötü niyetli olmaması deruni bir vaka olarak ifade edilebilecektir.<sup>157</sup> Alacaklı söz konusu ispatı olaya ilişkin dolaylı vakalarla gerçekleştirmeye çalışmaktadır. İşte bu durum kanunda İİK m.280 kapsamında iki ayrı karinenin düzenlenmesine sebebiyet vermiştir. Söz konusu karinenin ilkinde yakın akrabalar arasında gerçekleşen tasarrufta akrabaların iyi niyetli olmadığına dair bir karine mevcutken diğer karinede ise ticari işletmenin ya da emtianın devredilmesi durumunda üçüncü kişinin kötü niyetli olduğunun ispatı gerekmeyecektir.<sup>158</sup>

#### **1.3.1.3.2. İİK m.280 Kapsamında Tasarrufun İptaline Karar Verilmesi İçin Gereken Şartlar**

##### ***Borçlunun Borca Batık Olması***

İİK m.280 kapsamında tasarrufun iptal edilebilmesi için gereken şartlardan ilki borçlunun borca batık olması gerekmektedir. Söz konusu şart ilgili kanun maddesinin ‘...malvarlığı borçlarına yetmeyen bir borçlunun...’ ibaresinden anlaşılabilecektir.<sup>159</sup> Yargılama esnasında borca batıklığın ispatı konusunda 4949 sayılı Kanundaki hükümde yapılan değişiklik sonucunda davacı tarafın tam ispat yerine yaklaşık ispat şartını yerine getirmesi aranmıştır.<sup>160</sup> Borca batıklık hallerine örnek vermek gerekirse ticari senetlere ilişkin ödememe protestoları çekilmesi, borçlu hakkında birden fazla alacaklının icra takibinde bulunmuş olması ve bazılarının semeresiz kalması, borçlunun alacaklılarına konkordato teklifinde bulunmuş olması vb. durumlar söylenebilecektir.<sup>161</sup>

<sup>156</sup>Yargıtay 15.HD. T.06.05.1997, E.1997/219-K. 1997/2432([www.lexpera.com.tr](http://www.lexpera.com.tr))(E.T.:23/08/2023)

<sup>157</sup>ERDÖNMEZ, s.188.

<sup>158</sup>ERDÖNMEZ, s.215; MUŞUL, İptal Davaları s.377; KURU, El Kitabı, s.1411-1412; SERTKAYA DANIŞ, s.268.

<sup>159</sup>MUŞUL, İptal Davaları, s.373; YILDIRIM, İptal Davaları s.171; UMAR, İptal Davası, s.81.

<sup>160</sup>YILDIRIM M. Kâmil, İcra ve İflas Kanununda 4949 sy. ile Yapılan Değişiklikler Sempozyumu, Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi C. I S.II, İstanbul, 2004, s.477 ( İİK 4949); KURU, El Kitabı, s.1206; MUŞUL, İcra ve İflas Hukuku, s.1206; ERDÖNMEZ, Zarar Verme Kastı, s.195.

<sup>161</sup>YILDIRIM, İİK 4949, s.474; GÜNEREN, s.1141.

### ***Borçlunun Alacaklıya Zarar Verme Kastıyla Hareket Etmesi***

Borçlunun gerçekleştirdiği tasarrufun iptali için bir diğer önemli şart, borçlunun alacaklıya zarar verme amacı taşıyor olmasıdır. Kanunda yer alan "...alacaklılarına zarar verme kastıyla yaptığı tüm işlemler..." ifadesi de bu durumu açıklığa kavuşturmuştur. Alacaklılara zarar verme kastıyla yapılan tasarrufun iptali davasında borçlunun zarar verme kastının alacaklı tarafından ispat edilmesi gerekse de yaklaşık ispat şartının yerine getirilmesi yeterli olacaktır. Söz konusu zarar verme kastının ispatı bir hayli zordur. Bundan ötürü de söz konusu ispatın daha kolay bir şekilde gerçekleştirilebilmesi için iki adet karine yer almaktadır. Bu karinelerin gerçekleşmesi durumunda davacı, borçlunun zarar verme kastını ispat etme zorunluluğunda olmayacaktır.<sup>162</sup> Söz konusu zarar verme kastının ispatında karineler haricinde kastın varlığına delalet edecek hususlar da öne sürülebilecek olup bu hususlar da alacaklı yararına olacak olan fiili karineler olacaktır. Bu fiili karinelere de örnek vermek gerekirse borçlunun maddi durumun kötü olması, borçlunun aleyhine birden fazla icra takibi başlatılması, birden fazla dava açılması, hayatın olağan akışı dahilinde olmayan işlemlerin gerçekleştirilmesi, borçlu ve üçüncü kişi arasında organik bağın varlığı vb. durumlar söylenebilecektir.<sup>163</sup>

### ***Lehine Tasarruf Gerçekleşen Üçüncü Kişinin Kötü Niyetli Olması***

İİK m.280’ce, iptal davası açılabilmesi için elzem diğer bir şart, üçüncü kişinin borçlunun mali durumunu ve alacaklıya zarar verme amacını bilmesidir. Yani, üçüncü kişinin kötü niyetli olarak kabul edilmesi gerekmektedir. İlgili durum, İİK m.280’de yer alan, borçlunun mali durumunun ve alacaklıya zarar verme maksadının, iptal edilecek tasarrufun karşı tarafınca bilindiği ya da bilinmemesini gösterecek açık emarelerin varlığında iptal edileceğine dair olan düzenleme ile açıklığa

<sup>162</sup>ÇETİNEL, s.74; BAKIRCI, s.262; Yargıtay 15.HD. T. 02.12.2003 E. 2003/5803- K 2003/5683 “...Yasa koyucu bu hüküm (İİK m. 280/3) ile alacaklının yararına iki yanlı bir karine getirmiş olup, bir taraftan borçlunun alacaklılarını ızzar kastı ile hareket ettiğini, diğer taraftan da üçüncü kişinin bu kastı bildiğini kabul ederek alacaklıyı ispat külfetinden kurtarmıştır” ([www.legalbank.net](http://www.legalbank.net)) (E.T. 23/08/2023)

<sup>163</sup>Yargıtay 17. H.D T.17.12.2019 E.2017/1754- K.2019/12056 “...Dairemizin 25.05.2015 tarih 2014/1717 Esas-2015/7642 Karar sayılı ilamı ile dava konusu araçların borcun doğumundan sonra satıldığı, borçlu ve üçüncü kişi konumundaki şirketlerin aynı gruba ait olduğu, ortakları arasında yakın organik bağ olduğundan aralarındaki tasarrufun İİK’nın 280. maddesi gereğince iptali gerektiğinden bahisle bozulmuş, bozma sonrasında yukarıda belirtilen diğer dava dosyası ile birleştirme kararı verilerek...” ([www.kazanci.com.tr](http://www.kazanci.com.tr)) (E.T. 23/08/2023)

kavuşturulmuştur. Burada, borçlunun mali durumundan kasıt, borçlunun borca batık olduğunun üçüncü kişi tarafından bilinmesidir.<sup>164</sup>Üçüncü kişi TMK m.2 kapsamında göstermesi gereken dikkat ve özeni yerine getirdiyse ve borçlunun bulunmuş olduğu vaziyet hakkında bilgi sahibiye ilgili şart gerçekleşmiş kabul edilmektedir.<sup>165</sup>Üçüncü kişinin kötü niyetli olması ile ilgili söylenmesi gereken bir diğer husus ise kötü niyetin ne zaman olduğu üzerine olacaktır. Kabul gören görüşe göre ise kötü niyet, tasarrufun gerçekleşmiş olduğu tarihte ortaya çıkmış olmalıdır.<sup>166</sup> Üçüncü kişinin kötü niyetli olması konusunda yapılacak ispat faaliyetini davacı alacaklının yerine getirmesi gerektiği<sup>167</sup> gibi yaklaşık ispat faaliyetinin de yerine getirilmesi yeterli olacaktır. Bu ispat faaliyetlerine örnek vermek gerekirse borçlu ile üçüncü kişinin aynı sektörde çalışmaları, borçlunun aleyhine birden fazla icra takibi başlatılması, birden fazla dava açılması, hayatın olağan akışıyla çelişen işlemlerin gerçekleştirilmesi, borçlu ve üçüncü kişi bakımından organik bağın varlığı vb. haller söylenebilecektir.<sup>168</sup>

### ***Tasarrufun Gerçekleştiği Andan İtibaren Beş Yıl İçerisinde Alacak Lehine Takip Başlatılması***

Alacaklılara zarar verme amacıyla yapılan tasarrufların İİK m.280'e dayanarak iptal edilebilmesi için gereken son şart, alacaklının lehe tasarrufun yapıldığı andan başlayarak beş yıl içerisinde icra takibi başlatmış olmasıdır. Bu süre, alacaklının tasarrufun iptalini talep etme hakkını kullanabilmesi için gerekli olan yasal bir sınırlamadır.<sup>169</sup>Alacaklıya takip başlatma şartı İİK m.177 kapsamında direkt olarak iflas davası açılabilen hallerde bulunmadığından<sup>170</sup> ötürü beş yıllık süre koşulu direkt iflas yolunda uygulanamayacaktır.<sup>171</sup>

---

<sup>164</sup>ERDÖNMEZ, s.82,88.

<sup>165</sup>ERDÖNMEZ, s.203; UMAR, İptal Davası, s.87; YILDIRIM, İptal Davaları, s.164.

<sup>166</sup>PEKCANİTEZ Hakan/ ÖZEKES Muhammet/ ATALAY Oğuz/ SUNGURTEKİN ÖZKAN Meral, Medeni Usul Hukuku C.2,15.Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2017,s.556; MUŞUL, İptal Davaları, s.375; BÖRÜ, s.515.

<sup>167</sup>ATALI/ERMENEK/ERDOĞAN, s.736; ERDÖNMEZ, s.171; TAZE, s.98; BÖRÜ, s.515; KURU, El Kitabı, s.1410.

<sup>168</sup>ERDÖNMEZ, s.254-292; ERTEKİN/KARATAŞ, s.203; KURU, İcra ve İflas, s.3458; GÜNEREN, s.1142; KURU, El Kitabı, s.1410; GÜNAY, s.190.

<sup>169</sup>ERDÖNMEZ, s.105; GÜNAY, s.189; KURU, El Kitabı, s.1412; BÖRÜ, s.515; BAKIRCI, s.305.

<sup>170</sup>ATALI/ERMENEK/ERDOĞAN, s.554; KURU, El Kitabı, s.1143.

<sup>171</sup>ERDÖNMEZ, s.53.

#### 1.3.1.3.3. Yakın Akraba Lehine Gerçekleştirilen Tasarruflar

İİK m.280/2 hükmüne göre borçlunun, bazı akrabalar yararına olacak şekilde tasarruf işlemleri gerçekleştirmiş olması durumunda, söz konusu yakın akrabaların kanun maddesine göre iyi niyetli olmadıkları karine olarak kabul edilmiştir. Başka bir deyişle, bu yakın akrabalar, borçlunun mali olarak zor durumda olduğunu ve borçlunun alacaklılara zarar vermek amacıyla tasarrufla bulunduğunu bilmektedirler. İşte bu karinenin dava konusu olayda yaşanması durumunda ise davacı taraf üzerinde olan ispat karinesi davalı borçlu ve üçüncü kişi üzerine geçmiş olmaktadır.<sup>172</sup> İİK m.280/2 kapsamında bahsi geçen yakın akraba kapsamına borçlunun karısı ya da kocası, altsoy ile üstsoy, üçüncü dereceyi de içerecek şekilde bu dereceye kadar kan veya kayın hısmı, evlat edineni ve evlatlığı olacak şekildedir.<sup>173</sup> İlgili maddede yer alan üçüncü kişilere de kanuni karinenin tersini ispat etme şansı tanınmıştır. İİK m.280/2 kapsamında üçüncü kişiler, İİK m.279/3 doğrultusunda karinenin aksini ispat edebilme şansına sahiptirler. Söz konusu ispat faaliyeti İİK m.281 kapsamında HMK içerisinde mevcut tüm deliller doğrultusunda yerine getirilebilecektir.<sup>174</sup> Fakat sadece üçüncü kişilerin ilgili akrabaların durumunu bilmediğini öne sürmesi ispat faaliyeti için yeterli olmayıp, akrabaların kötü niyetli olmadıklarına dair mevcut olan delil ve emareleri dosyaya sunmak suretiyle ispat faaliyetini yerine getirmelidir.<sup>175</sup>

#### 1.3.1.3.4. Ticari İşletmenin ya da İş Yerindeki Malların Devrine İlişkin Tasarruflar

Kanunda yer alan bir diğer karineden bahsetmek gerekirse, ticari işletmenin ya da işyerinde bulunan ticari malların bütününe ya da belirli bölümünü devralan, satın alan ya da belirli kısmını iktisap ederek işyerini sonradan işgal edecek olan üçüncü kişinin, borçlunun alacaklılara zarar verme kastıyla hareket ettiği ve borçlunun borca

<sup>172</sup>PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZEKES/SUNGURTEKİN ÖZKAN, s.556-557; MUŞUL, İptal Davaları s.377; ERDÖNMEZ, s.216; BERKİN, s.511; KARSLI, s.546-547.

<sup>173</sup> Yargıtay 17.HD. T. 25.11.2020 E. 2020/804-K. 2020/763 ‘ ‘...Mahkemece davalıların nüfus kaydı getirilerek davalı 3.kişiler ... ve..’in borçlu.... ve.... İle bir akrabalık bağı bulunup bulunmadığı nüfus müdürlüğünden sordurularak sonucuna göre, davalı 3.kişiler ... ve....’in davalı borçlunun İİK m.280 kapsamında alacaklıya zarar verme kasıtlı taşınmazını sattığını bilebilecek kişilerden olup olmadığının değerlendirilmesi ve sonuca göre karar verilmesi... ’’ ([www.legalbank.net](http://www.legalbank.net)) (E.T 25/08/2023)

<sup>174</sup>BÖRÜ,s.511; ERDÖNMEZ,s.232; PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZEKES/SUNGURTEKİN ÖZKAN, s.556-557.

<sup>175</sup>ERDÖNMEZ, s.231-232.

batık halini bildiği kabul edilecektir. Buradan da üçüncü kişinin kötü niyetli olduğu kabul edilmektedir.<sup>176</sup>İptal davasına ilişkin yargılama esnasında bu karinenin ileri sürülmüş olduğu durumlarda eğer davalılar, işyerinin devrinin en az üç ay öncesinde alacaklıya bildirilmiş olduğunu, işyerinin devredilme durumunu işyerinin bulunmuş olduğu bölgede ilan edildiğini ya da Ticaret Sicil Gazetesi ile alacaklıların söz konusu tasarrufu öğrenebilecekleri uygun bir aracın kullanılarak ilan edildiğini ispat edebilirlerse, karine geçerliliğini yitirebilecektir.<sup>177</sup>İlgili ticari işletmenin yer aldığı bölgede ticaret sicil gazetesinin çıkmaması durumunda sair gazeteler vasıtasıyla ya da bütün alacaklıların haberdar olabilecekleri araçlar sayesinde ilan yapılabilecektir. Fakat ilanın yapılmasından ya da keyfiyetin bildirilmesinin ardından üç ay geçtiyse, devir ve temlik gibi işlemlerin gerçekleştirilmesi durumunda iptal davası mahkeme tarafından dinlenilmeyecektir.<sup>178</sup> Ticari işletmeyi devralan kişi, devir işlemini alacaklılara ihbar ve ilan etse dahi, Borçlar Kanunu m.179 gereği borçlu ile birlikte alacaklılara karşı sorumlu olmaya devam edecektir.<sup>179</sup>Söz konusu ticari işletmenin devrinin, kanunda yer alan İİK m.44 içerisinde yer alan şartlara uygun olarak gerçekleşmemesi halinde devir işlemi geçersiz olarak kabul edileceğinden ötürü bu işleme karşı iptal davasının açılmayacağı ifade edilmiştir.<sup>180</sup>

<sup>176</sup>Yargıtay 17. Hukuk Dairesi T. 13.12.2017 E. 2015/10986- K. 2017/11644 ''... ticari işletmenin veya işyerindeki mevcut ticari emtianın tamamını veya mühim bir kısmını devir veya satın alan yahut bir kısmını iktisapla beraber işyerini sonradan işgal eden şahsın, borçlunun alacaklılarını ızzar kastını bildiği ve borçlunun da bu hallerde ızzar kastıyla hareket ettiğinin kabul edildiği...'' ([www.legalbank.net](http://www.legalbank.net)) (E.T. 28/08/2023); TAZE, s.100; MUŞUL, İptal Davaları, s.661; BAKIRCI, s.267-268; GÜNAY, s.192.

<sup>177</sup>ÜSTÜNDAĞ, İflas-Konkordato-İptal Davası s.241; BAKIRCI, s.268; TAZE, s.54.

<sup>178</sup>ERTEKİN/ KARATAŞ, s.205; Yargıtay 17.HD. T. 17.10.2013 E. 2012/7321 – K. 2013/7366 ''... Dosya içeriğine, kararın dayandığı delillerle yasaya uygun gerektirici nedenlere, delillerin takdirinde bir isabetsizlik bulunmamasına, İ.İ.K'nın 280/son fıkrasına göre ticari işletmenin veya işyerindeki mevcut ticari emtianın tamamını veya mühim bir kısmını devir veya satın alan yahut bir kısmını iktisapla beraber işyerini sonradan işgal eden şahsın, borçlunun alacaklılarını ızzar kasdını bildiği ve borçlunun da bu hallerde ızzar kasdıyla hareket ettiğinin kabul olunmasına, karinenin ancak iptal davasını açan alacaklıya devir, satış veya terk tarihinden en az üç ay evvel keyfiyetin yazılı olarak bildirildiğini veya ticari işletmenin bulunduğu yerde görülebilir levhaları asmakla beraber Ticaret Sicili Gazetesiyle; bu mümkün olmadığı takdirde bütün alacaklıların utılarnı temin edecek şekilde münasip vasıtalarla ilan olunduğunu ispatla çürütülebilmesine somut olayda bu prosedürün işletilmemiş bulunmasına ve kararda yazılı diğer gerekçelere göre davalı A. Y.San. ve Tic. Ltd. Şti. vekilinin temyiz itirazlarının reddi ile usul ve yasaya uygun bulunan hükmün ONANMASINA '' ([www.legalbank.net](http://www.legalbank.net)) (E.T 02/09/2025)

<sup>179</sup>ERTEKİN/KARATAŞ, s.207.

<sup>180</sup>MUŞUL, İptal Davaları, s.378; TUNCER KAZANCI İdil, Tasarrufun İptali Davalarında İspat, 1.Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2015, s.182-183.

## BÖLÜM 2

### 2. MUVAZAA KAVRAMI VE MUVAZAA DAVASININ İPTAL DAVASI İLE KARŞILAŞTIRILMASI

#### 2.1. Genel Hatlarıyla Muvazaa Kavramı, Türleri, Muvazaalı İşlemin Sonuçları ve Muvazaa Davasının Tasarrufun İptali Davası İle Karşılaştırılması

##### 2.1.1. Muvazaa Kavramı, Muvazaanın Türleri

##### 2.1.1.1. Muvazaa Kavramı, Tanımı, Hukuki Niteliği

Borçlar Kanunu m.1 uyarınca hukuki işlemi gerçekleştiren iradelerin, karşılıklı ve birbirine uygun şekilde açıklamaları halinde aralarında sözleşme kurulacaktır.<sup>181</sup> Bu kapsamda irade ve beyan arasında uyumsuzluk olması durumunda ilgili hukuki işlem maddi hukuk bakımından geçersiz kabul edilecektir.<sup>182</sup> İrade ve beyan arasındaki uyumsuzluğun istenerek ortaya çıkarıldığı haller de yine üçe ayrılmakta olup bunlardan birisi de muvazaadır.

Muvazaayı TBK m.19 kapsamındaki düzenleme gereği inceleyecek olursak herhangi bir sözleşmenin türünün içeriğinin belirlenmesinde, yorumlanmasında, sözleşme taraflarının sehven ya da an itibarı ile taşıdıkları amacı gizlemek maksadıyla kullanmış oldukları sözcükler önemsenmeksizin gerçek ve ortak iradelerinin esas alınacağı belirtilmiştir. Ayrıca, maddenin devamındaki ikinci fıkrada, yapılan hukuki işlemin tarafı olan borçlunun yazılı bir borç tanınmasına dayanarak alacağını elde eden üçüncü kişiye karşı, hukuki işlemin muvazaalı olduğuna dair bir iddia ileri sürülemeyeceği belirtilmiştir. Bu düzenlemeden anlaşılabacağı üzere, kanunda muvazaa ile ilgili genel bir tanımlama yapılmamış; yalnızca hukuki işlemlerin muvazaalı olması

<sup>181</sup>ESENER Turhan, Türk Hususi Hukukunda Muvazaalı Muameleler, İUHFM, Ankara, 1956, s.7; ATAMULU İsmail, Türk Borçlar Hukukunda Muvazaa, Adalet Yayınevi, Ankara, 2017, s.12; KILIÇOĞLU Ahmet, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Turhan Kitapevi, Ankara,2010,s.171; EROĞLU, s.111; OĞUZMAN Kemal/ ÖZ Turgut, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Filiz Kitapevi, İstanbul,1995, s.69 (Borçlar Genel); EREN, Borçlar Genel, s.244.

<sup>182</sup>EREN, Borçlar Genel, s.362; OĞUZMAN / ÖZ, Borçlar Genel, s.90; KILIÇOĞLU, s.171.

durumunda ortaya çıkacak sonuçlar hakkında açıklamalar getirilmiştir.<sup>183</sup> Muvazaaya ilişkin kanunda net bir tanımlama olmaması sebebiyle doktrin, uygulama ve bazı Yargıtay kararlarında danışık ya da danışıklı iş kelimelerinin muvazaa yerine kullanıldığı söylenebilecektir.<sup>184</sup> Yazarların genel görüşü ise muvazaa, hukuki işlemin taraflarının gerçekte istememiş oldukları bir anlaşmayı başkasını aldatma amacıyla gerçekleştirmesidir. Yani farklı bir deyişle taraflar gerçek iradeleri dışında olan görünürdeki bir sözleşme için bile isteye anlaşıp irade ve beyanlarında bilinçli olacak şekilde uyumsuzluk yaratmaktadırlar.<sup>185</sup>

Hukuki işlemler kendi içerisinde tek taraflı ve iki taraflı hukuki işlemler olacak şekildedir. Muvazaa da her ne kadar iki taraflı hukuki işlemler içerisinde yerini almış olsa da öğreti içerisinde muvazaanın tek taraflı hukuki işlemler kapsamında da ortaya çıkabileceğini savunan görüşlerde bulunmaktadır.<sup>186</sup> Bu görüşlerden yaygın olanına göre hukuki işlemler, irade beyanının karşı tarafa ulaşması gereken haller ve gerekmeyen haller olarak ikiye ayrılmaktadır. İrade beyanının karşıya ulaşmasına gerek olmayan hallerde muvazaa yapılamayacaktır. Bu hallere örnek verilirse vasiyetname, ilan yoluyla ödül sözü verme söylenebilecektir.<sup>187</sup> O halde irade beyanının karşı tarafa ulaşması gereken hallerde muvazaa söz konusu olabilecektir. Bu duruma örnek vermek gerekirse bir işçinin iş sözleşmesinin feshi sırasında işçiyi küstürmemek için farklı bir işçiyle anlaşılıp muvazaalı bir fesih bildiriminde

<sup>183</sup> ANTALYA Gökhan, 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'na Göre Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 2. Baskı, Beta Yayınevi, İstanbul 2013, s. 201; ERENLER Eren Mehmet, Muris Muvazaası, Antalya Bilim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Antalya, 2023, s.2.

<sup>184</sup> Yargıtay 1. HD. T. 23.10.2024 E. 2024/4663 K. 2024 / 5834 ‘...Görüldüğü gibi trafikte kayıtlı araçlar, yapıları itibarıyla taşınır mal da olsalar mülkiyetlerinin geçişi taşınır ve taşınmazlardan farklı olarak özel ve kendine özgü bir düzenleme koşuluna bağlanmıştır. Bunun sonucu olarak, alıcı ancak satış senedinde belirtilen hukuki neden gereğince aracın mülkiyetini kazanabilecektir. O nedenle satış ise satış, bağış ise bağış gereğince gerçekleşebilecektir. Eğer bu konuda yanlar arasında bir danışıklılık varsa, gerçekten bağış satış gibi gösterilmişse, gerçek iradeleri resmi senette birleşmemiş olması nedeniyle mülkiyet de geçmeyecektir. Yanların gerçek iradeleri ile senede yansıyan iradeleri birleşmediğinden, geçerli hukuki bir sonuç ortaya çıkmış sayılmayacak, delillerin imkân vermesi koşulu ile danışıklı bir işlemin varlığının kabul edilmesi gündeme gelecektir. Bu sonucun işlemin iptaline neden olacağı her türlü duraksamadan uzaktır’. ([www.legalbank.net](http://www.legalbank.net)) (E.T. 30.07.2025); OĞUZMAN / ÖZ, Borçlar Genel, s.127.

<sup>185</sup> ZAPATA Tan Tahsin, Borçlar Hukuku, 16. Baskı, Savaş Yayınevi, Ankara, 2016, s.82; ANTALYA, s.201; OĞUZMAN/ÖZ, Borçlar Genel s.135; KILIÇOĞLU, s.173; ESENER, s.7; ATAMULU, s.23; EREN, Borçlar Genel, s.380; YILMAZ Ejder, Hukuk Sözlüğü, Yetkin Yayınları, Yenilenmiş 4. Baskı, Ankara, 2012, s.524.

<sup>186</sup> Aksi yönde görüş için bkz. ATAMULU, s.35-38.

<sup>187</sup> KOCAYUSUFPAŞAOĞLU Necip, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 7. Baskı, C. 1, Filiz Kitapevi, İstanbul 2017 s.348; EREN, Borçlar Genel, s.380; ESENER, s.23; FEYZİOĞLU Feyzi Necmettin, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C.1, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 1976, s.190.

bulunulması söylenebilecektir.<sup>188</sup>Konu ile alakalı olan farklı bir görüş daha incelendiğinde tek taraflı işlemlerde muvazaa yapılamayacağı dile getirilmiştir. Zira muvazaa işleminin gerçekleşebilmesi için muvazaa anlaşmasının da yapılmış olması gerekmektedir.<sup>189</sup>

### 2.1.2. Muvazaanın Türleri

Muvazaaya ilişkin öğretide ağırlıklı olarak kabul edilen ayırım çeşidinden bahsetmek gerekirse muvazaanın ikiye ayrıldığı ve bunların mutlak muvazaa ile nispi muvazaa olarak isimlendirildikleri söylenebilecektir.<sup>190</sup> Bu muvazaa çeşitlerinin her ikisinde de üç öge bulunmaktadır. Bunlar muvazaa anlaşması, görünürdeki işlem ve aldatma kastıdır. Fakat Nispi muvazaaya bu üç ögeye ilaveten gizli işlem ögesi de eklenecektir. Muvazaa, ilgili işlemin taraflarının gerçekte arzuladıkları işlemin olup olmamasına göre, yani yapılan işlem sayısına göre bir ayrıma tutulmaktadır.<sup>191</sup>

#### 2.1.2.1. Mutlak Muvazaa

Mutlak muvazaanın doktrinde yer alan anlamına baktığımızda basit, saf, yalın sıfatlarıyla ifade edildiği görülecektir.<sup>192</sup> Tarafların gerçekte olmasını istedikleri bir hukuki işlem bulunmamasına karşılık, gerçekte olmasını istemedikleri bir işlem yapılması halinde mutlak muvazaa gerçekleşmiş olur. Farklı bir deyişle taraflar görünürdeki sözleşme ile yalnızca üçüncü kişileri aldatmak istemektedirler.<sup>193</sup> Örnek olarak tacirlerin karşılıklı olarak vermiş oldukları, birini diğerine borçlu gösteren hatır senetleri <sup>194</sup> ya da alacaklıların başlattığı icra takibinden kurtulmak için arabasını başkasına satan bir kişinin yaptığı işlemler söylenebilecektir.

---

<sup>188</sup>KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s.348; ESENER, s.23; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s.348; EREN, Borçlar Genel, s.380.

<sup>189</sup>ATAMULU, s.37.

<sup>190</sup>ANTALYA, s.203; OĞUZMAN/ÖZ, Borçlar Genel, s.128; KILIÇOĞLU, s.174; ESENER, s.41; EREN, Borçlar Genel, s.369.

<sup>191</sup> KOCAYUSUFPAŞAOĞLU Necip/HATEMİ Hüseyin/ SEROZAN Rona/ ARPACI Abdulkadir, Borçlar Hukuku Genel Bölüm, 7. Bası Filiz Kitapevi, İstanbul, 2017, s. 345; KILIÇOĞLU, s.174.

<sup>192</sup>ANTALYA, s.203; GÜNAY, Muvazaa Kavramı, s.50; ESENER, s.41.

<sup>193</sup>YAVUZ Nihat, Uygulamada ve Öğretide Muvazaa İnançlı İşlem Namı Müstear ve Kanuna Karşı Hile Davaları, Adalet Yayınları, Ankara, 2014, s.50 (Kısaltma: Muvazaa); ANTALYA, s.203; OĞUZMAN/ ÖZ, Borçlar Genel, s.131; EREN, Borçlar Genel, s.367; KILIÇOĞLU, s.176.

<sup>194</sup>ÖZER Ömür, Muvazaa Nedenine Dayalı Tasarrufun İptali Davası, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Adana,2022, s.8; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s.346; ESENER, s.42.

Mutlak muvazaa içerisinde yer alan üç ögeyi sırasıyla açıklamak gerekirse bunlardan ilki görünürde bir işlemin olmasıdır. Buna göre hukuki işlemin tarafları dış dünya kapsamında menfaatleri bakımından uygun olan görünüşü gerçekleştirmesi<sup>195</sup>yani tarafların irade etmiş oldukları şey ile irade etmiş oldukları şeye dair yapmış oldukları açıklamalar arasındaki bilinçli uyuşmazlık halidir.<sup>196</sup>Görünürdeki işlem taraflar bakımından gerçekleştirilen, üçüncü kişileri aldatma kastı taşıyan<sup>197</sup> bir sözleşme veya tek taraflı irade beyanı olabilecektir. Görünürdeki işleme ilişkin kanun içerisinde bir geçerlilik şartı mevcutsa bu şarta uyulması gereklidir.<sup>198</sup>

Mutlak muvazaa içerisinde yer alan ikinci öge ise muvazaa anlaşmasıdır. Buna göre muvazaa anlaşması, işlemin taraflarının yapılan işlemin kendi aralarında hukuki bir sonuç doğurmaması ve dış dünyayı aldatma konusunda anlaşmalarıdır.<sup>199</sup> Sözü edilen bu anlaşma güncel hayatta alacaklısının icraya başvurusu üzerine borçlunun, sahip olduğu malvarlığını devretmiş gibi gösterip kullanmaya devam etmesiyle ortaya çıkmaktadır.<sup>200</sup>Muvazaa anlaşmasının, muvazaa kavramını diğer irade beyanları içerisinde yer alan uyumsuzluk hallerinden farklı kılan özelliği ise, muvazaa anlaşması için iki tarafında varlığının olmasını gerektirir.<sup>201</sup> Muvazaa anlaşması, şekil şartı kapsamında olmadığı<sup>202</sup> gibi hali hazırdaki hukuki işlemin şekle tabi olduğu hallerde bile herhangi bir şekil şartına bağlı olmayacaktır.<sup>203</sup>Bu sebeple de ilgili muvazaa anlaşması yazılı ya da sözlü olarak yapılabilecektir. Resmi şekil öngörülen bir sözleşme bakımından ise muvazaa anlaşmasının yazılı şekilde yapılması yeterli olacaktır.<sup>204</sup>

<sup>195</sup>ATAMULU, s.48; EREN, Borçlar Genel, s.367; ZAPATA, s.61; ANTALYA, s.202.

<sup>196</sup>SERT SÜTÇÜ Selin, Miras Bırakanın Muvazaalı Hukuki İşlemleri ve Sonuçları, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2019, s. 29; ERENLER, s.18.

<sup>197</sup>ATAMULU, s.13.

<sup>198</sup>TEKDOĞAN Aydın, Muris Muvazaası Nedeniyle Açılan Tapu İptal ve Tescil Davaları, 5.baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2022, s.26.

<sup>199</sup>EREN, Borçlar Genel, s.361; ATAMULU, s.25; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s.346.

<sup>200</sup>ANTALYA, s.202; EREN, Borçlar Genel, s.367; ESENER, s.22; GÜNAY, Muvazaa Kavramı, s.47.

<sup>201</sup>KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s.346; ÇETİNEL, s.86.

<sup>202</sup>ANTALYA, s.202; ESENER, s.21; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s.347.

<sup>203</sup>ANTALYA, s.202; EROĞLU, s.114; HALMAN ÇETİN, s.194.

<sup>204</sup>EREN, Borçlar Genel, s.351; YBGK., T. 05.02.1947 E.1945/20 K.1947/6 ([www.legalbank.net](http://www.legalbank.net)) (E.T. 30.07.2025)

Mutlak muvazaa içerisinde yer alan üçüncü ve son öge ise üçüncü kişileri aldatma kastı olacaktır. Mutlak muvazaanın ilk ögesi olan görünürdeki işlemi, tarafların irade etmiş oldukları şey ile irade etmiş oldukları şeye dair yapmış oldukları açıklamalar arasındaki bilinçli uyumsuzluk hali şeklinde açıklamıştık. İşte burada yer alan bu uyumsuzluk halinin bilinçli olmasında bir kasıt bulunmaktadır<sup>205</sup>. Tarafların herhangi bir zarar verme amacının bulunmaması da işlemi değiştirmeyeceği<sup>206</sup> gibi işlemin tarafları bir işlemi görünür kılarak dış dünyayı aldatma maksadıyla hareket etmektedirler. Zaten sözünü ettiğimiz aldatma kastı TBK m.19 kapsamında muvazaa için zorunlu bir unsur olarak ifade edilmiştir.<sup>207</sup>

### 2.1.2.2. Nispi Muvazaa

Nispi muvazaa doktrin içerisinde vasıflı ve nitelikli gibi kelimelerle ifade edilmektedir.<sup>208</sup> Bu bağlamda nispi muvazaayı tanımlayacak olursak hukuki işlemin taraflarının görünürde yapmış oldukları işlemin arkasında gizli bir işlemin var olması durumudur.<sup>209</sup> Yani tarafların gerçekte yapmak istedikleri hukuki işlem gizli işlem olarak adlandırılmaktadır. Buradan anlaşılmaktadır ki nispi muvazaa içerisinde görünürdeki işlem ve gizli işlem olacak şekilde iki işlem çeşidi bulunmaktadır. Bu tanımlamaya ilaveten TBK içerisinde m.19 1.fıkra kapsamında yer alan: *'tarafların yanlışlıkla veya gerçek maksatlarını gizlemek için kullandıkları sözcüklere bakılmaksızın gerçek ve ortak iradeleri esas alınır.'* düzenlemesinin nispi muvazaa içerisinde yer alan gizli işlemi<sup>210</sup> tanımladığı görüşü öğretide yaygın olarak kabul görmektedir.<sup>211</sup> Nispi Muvazaanın karşımıza en fazla çıktığı örneği de söyleyecek olursak bu muris muvazaası olacaktır.<sup>212</sup>

Nispi muvazaanın öğelerinden bahsetmek gerekirse mutlak muvazaa içerisinde yer alan görünürdeki işlem, muvazaa anlaşması ve aldatma kastından farklı olarak gizli

<sup>205</sup> ATAMULU, s.43; EREN, Borçlar Genel, s.368; GÜNAY, Muvazaa Kavramı, s.49.

<sup>206</sup> SARIGÖLLÜ Ersin. Muvazaa, ABD, S. 4, Ankara ,1989, s. 666; ESENER, s.12.

<sup>207</sup> ANTALYA, s.203; EREN, Borçlar Genel, s.368.

<sup>208</sup> ANTALYA, s.203; ERENLER, s.9

<sup>209</sup> AKINCI Şahin, Borçlar Hukuku Bilgisi Genel Hükümler, Sayram Yayınları, 11.Baskı, Konya, 2020, s.91(Borçlar Genel); ATAMULU, s.51; ESENER, s.41-42; EREN, Borçlar Genel, s.369; GÜNAY, Muvazaa Kavramı, s.51; KILIÇOĞLU, s.175; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s.348.

<sup>210</sup> YAVUZ, Muvazaa, s.3; EREN, Borçlar Genel, s.369; ESENER, s.42

<sup>211</sup> ATAMULU, s.53; ADAY Nejat, Taşınmaz Mülkiyetinin Naklinde Muvazaa, Kazancı Hukuk Yayınları, İstanbul, 1992, s.21.

<sup>212</sup> EREN, Borçlar Genel, s.369; AKINCI, Borçlar Genel, s.91; ATAMULU, s.54.

işlem ögesini de içinde barındırmasıyla toplamda dört adettir. Nispi muvazaanın varlığından söz edebilmemiz için mutlak muvazaada yer alan bütün unsurların bulunması gerekmektedir. Mutlak muvazaa içerisinde yer alan ögelerden farklı olarak gizli işlemi tanımlayacak olursak tarafların, yapmak istedikleri işlem bakımından gerçekteki iradelerini yansıttıkları ve gündelik hayatta olmasını istedikleri fakat görünürdeki anlaşmanın arkasına gizlemiş oldukları arzularıdır.<sup>213</sup>Sözünü etmiş olduğumuz bu gizli işlemin hukuken geçerli sayılabilmesi ve hukuki neticelerinin ortaya çıkabilmesi için sözü edilen işlemin kanuni şekil şartlarına uygun olacak şekilde gerçekleştirilmesi gerekecektir.<sup>214</sup>Buradan anlaşıldığı üzere gizli işlem bakımından yazılılık, ispat şartına göre ayrı bir geçerlilik şartı taşımaktadır. İlâveten ifade edilmelidir ki sözü edilen gizli sözleşmenin geçerliliği, TBK m.27 kapsamında düzenlenen hükme göre hukuka, ahlaka, adaba aykırılık taşımamasına bağlı olduğu gibi irade sakatlıkları, gabin vb. sebeplerden ötürü de iptal edilmemiş olmasına da bağlıdır.

#### **2.1.2.2.1. Nispi Muvazaanın Türleri**

İlk nispi muvazaa çeşidi olarak hukuki işlem niteliğindeki muvazaadan bahsetmemiz gerekirse bu türün doktrin içerisinde tam muvazaa olarak ifade edildiği söylenebilecektir.<sup>215</sup> Zira hukuki işlemin tarafları, yapılan gizli işlem ile görünürde olan işlemin tamamını değiştirme emeline sahiptirler.<sup>216</sup>Bu ifadelerden yola çıkarak eğer muvazaa anlaşması ile taraflar görünürde yapılan işlemde hukuki niteliği farklı olacak şekilde gizli bir işlem yapılacağını kararlaştırmış iseler muvazaa başka bir deyişle sözleşme niteliği kapsamında gerçekleşmiştir.<sup>217</sup>Örnek olarak günlük hayatta en çok karşılaştığımız hali muris muvazaası olacaktır. Zira muris muvazaasında tarafların görünürde yapmış oldukları işlem satış sözleşmesi olup bu işlemin niteliğini değiştirerek gizli işlem olarak bağış sözleşmesini gerçekleştirmektedirler.<sup>218</sup>Yargıtay

<sup>213</sup>KILIÇOĞLU, s. 175; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU/HATEMİ/SEROZAN/ARPACI, s. 346; ESENER, s.59.

<sup>214</sup>KILIÇOĞLU, s. 175; OĞUZMAN/ÖZ, Borçlar Genel, s. 137-138; GÜNAY, Muvazaa Kavramı, s.49; TEKDOĞAN, s.46.

<sup>215</sup>EREN, Borçlar Genel, s.370; ATAMULU, s.56; ANTALYA, s.203.; KILIÇOĞLU, s.176.

<sup>216</sup>ÖZKAYA Eraslan, Açıklamalı İçtihatlı İnançlı İşlem ve Muvazaa Davaları, Seçkin Yayıncılık, 8. Baskı, Ankara 2020, s.185.

<sup>217</sup>TEKİNAY Selahattin S./ AKMAN Sermet/ BURCUOĞLU Halûk/ ALTOP Atilla, Borçlar Hukuku,5. Baskı, C.1/II, Filiz Kitapevi, İstanbul ,1993, s.559; EREN, Borçlar Genel, s.370; GÜNAY, Muvazaa Kavramı, s.51.

<sup>218</sup>KAYHAN Fahrettin, Taşınmaz Mülkiyetinin Devrinde Muris Muvazaası, ABD, S. 3, Y. 2000, s. 177.

vermiş olduğu kararlarda da miras bırakının mirasçısından mal kaçırmamasını nispi muvazaa olarak ifade etmiştir.<sup>219</sup>

Bir diğer nispi muvazaa türü ise hukuki işlemin şartlarında ya da konusunda yapılan muvazaa olacaktır. Bu muvazaa türü doktrinde kısmi muvazaa olarak adlandırılmaktadır.<sup>220</sup> Çünkü bu nispi muvazaa türünün içeriğine baktığımızda görünürde yapılmış olan işlemin tamamının değil belirli kısımlarında değişiklik yapılmak suretiyle kendi aralarında geçerli olabileceği düzenlenebilecektir.<sup>221</sup> Yani bu halde görünürdeki işlem ile gizli işlem arasında hukuki nitelik açısından herhangi bir farklılığın olmadığı da ifade edilebilecektir.<sup>222</sup> Öğreti içerisinde görüş sahibi olan bazı yazarlar nispi muvazaanın, kısmi muvazaa olarak kabul edilen bu türünde görünürdeki işlemle gizli işlemi birbirinden ayırmamışlardır. Buna göre ortada tek bir işlem mevcuttur. Bu işleminde belirli kısımlarında muvazaa mevcut olup bu kısımlar dışında geriye kalacak olan işlem tarafların gerçekten yapmayı arzuladıkları hukuki işlem konumundadır. Diğer yazarlara göre ise nispi muvazaanın tanımına uygun olacak şekilde görünürdeki işlem ve gizli işlemin iki farklı işlem olduğunu kabul etmektedirler.<sup>223</sup> Kısmi muvazaaya ilişkin günlük hayatta en çok karşılaştığımız örnek bedelde muvazaadır.<sup>224</sup> Bedelde muvazaa halinde taraflar, yapmış oldukları muvazaa anlaşması içerisinde gerçekte belirlemiş oldukları bedelin görünürdeki işlemde farklı olacağı konusunda anlaşmışlardır. Örnek olarak tapu aşamasına gelen taraflar sözleşmenin esaslı hususu olan satış konusunda anlaşmış olsalar da tapuda çıkacak olan harçların daha az bedelde olabilmesi için görünürde yer alan satış sözleşmesi içerisindeki taşınmazın satış bedelini gerçekte olduğundan daha düşük gösterebilmektedirler.<sup>225</sup> İlaveten bedelde muvazaa işleminin taraflarınca yapılan işlemde muvazaa olduğuna dair iddianın öne sürülmesi durumunda, hakkın kötüye kullanılması hali gündeme geleceğinden bu iddianın değerlendirmeye alınmayacağı yönünde doktrinde ve uygulamada bir fikir birliği mevcuttur. Yine bu iddianın üçüncü

<sup>219</sup>Yargıtay HGK. T.28.05.2025 E. 2023/493- K. 2025/ 356 ([www.legalbank.net](http://www.legalbank.net)) (E.T. 30/07/2025)

<sup>220</sup>ANTALYA, s.204; ÖZKAYA, s.185; ATAMULU, s.58.

<sup>221</sup>KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s.349; FEYZİOĞLU, s. 193; ATAMULU, s.58.

<sup>222</sup> KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s.349; EREN, Borçlar Genel, s.370; ATAMULU, s.58.

<sup>223</sup>ADAY Nejat, Taşınmaz Mülkiyetinin Naklinde Muvazaa, Kazancı Hukuk Yayınları, İstanbul, 1992, s.15; ATAMULU, s.225.

<sup>224</sup> KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s.349; EREN, Borçlar Genel, s.370; ATAMULU, s.58.

<sup>225</sup>EREN, Borçlar Genel, s.354; YAVUZ, Muvazaa, s.51; KILIÇOĞLU, s.178; İNAN, s.181.

kişilerce iddia edilmesi durumunda Yargıtay bedelde muvazaa durumunda ilgili işlemin hepsinin geçersiz olduğunu kabul etmektedir.<sup>226</sup>

Nispi muvazaanın üçüncü ve son çeşidi ise hukuki işlemin tarafında yapılan muvazaa olacaktır. Buna göre muvazaa anlaşması kapsamında görünürde yer alan işlemin ve arka plandaki gizli işlemin taraflarının farklı olabileceği konusunda bir anlaşma yapılabilecektir.<sup>227</sup> Anlaşılacaktır ki görünürdeki işlemin yalnızca tarafları açısından bir muvazaa olduğundan ötürü kısmi muvazaanın da varlığından söz edilebilecektir.<sup>228</sup>

### 2.1.3. Muvazaanın Hüküm ve Sonuçları

#### 2.1.3.1. Görünürdeki İşlemin Geçersizliği

Görünürdeki işlem tarafların kendi arasında herhangi bir hüküm ya da sonuç doğurmayacağı konusunda anlaşmış oldukları işlemdir.<sup>229</sup> Bu sebepten ötürü de tarafların ilgili hukuki işlemi gerçekleştirirken ortaya koymuş oldukları irade ile bu iradelere ilişkin beyanların gerçek anlamını sorgulamak muvazaalı işlemler açısından gerekli olmayacaktır.<sup>230</sup> Ayrıca görünürdeki işlem her ne kadar şekle bağlı bir işlem olarak şekil şartına uygun olacak şekilde gerçekleştirilmiş olsa dahi tarafların iradesi uyuşmadığı için geçersiz olarak kabul edilecektir.<sup>231</sup>

TBK içerisinde yer alan hükümler içerisinde muvazaalı işlemlerin akıbetinin nasıl sonuçlanacağına ilişkin açıklama bulunmamaktadır. İlgili sebepten ötürü de hukukumuz içerisinde muvazaalı işlemlerin akıbetinin ne olacağına ilişkin çeşitli görüşler bulunmaktadır. Bu kapsamda muvazaalı işlemlerin hüküm ve sonuçları

---

<sup>226</sup>Yargıtay HGK E. 2011/13 – K. 2011/291 ‘‘Kural olarak, muvazaalı işlemin tarafları birbirine karşı kendi muvazaasına dayanarak talepte bulunabilir, üçüncü kişilere karşı bu durumu ileri süremezler ise de, somut olayda olduğu gibi tapuda bedelin düşük gösterilmesi suretiyle yapılan muvazaa taraflar arasındaki muvazaa niteliğinde olmadığından bu tür bir muvazaaya dayanılarak talepte bulunulması olanaklı değildir.’’ ([www.kazanci.com.tr](http://www.kazanci.com.tr)) (E.T 19.05.2023)

<sup>227</sup>EREN, Borçlar Genel, s.371; ATAMULU, s.59, FEYZİOĞLU, s.194.

<sup>228</sup>EREN, Borçlar Genel, s.371; ANTALYA, s.205.

<sup>229</sup>ADAY, s.21; ESENER, s.49; GÜNAY, Muvazaa Kavramı, s.56; KILIÇOĞLU, s.176; ANTALYA, s.285.

<sup>230</sup>ATAMULU, s.113; ANTALYA, s.205.

<sup>231</sup>TEKDOĞAN, s.44; TEKİNAY / AKMAN/ BURCUOĞLU/ ALTOP, s.554; ESENER, s.15.

doktrin içerisinde batıl<sup>232</sup>, geçersiz, yok hükmünde<sup>233</sup>, geçersiz hükümsüz<sup>234</sup> gibi farklı şekillerde olacak halde ifade edilmiştir. Oğuzman/Öz'e göre yokluk ifadesi gerçekleştirilen muvazaalı işlemin, arka planda herhangi bir irade olmaması sebebiyle işlemin yapılmamış gibi kabul edilmesi fikrinden oluşmuştur. Fakat bu halde şekli açıdan karşılıklı irade beyanları bulunuyorken yokluktan bahsetmek imkân dahilinde olmayacaktır; bu bölümde yalnızca tarafların arzuları bakımından geçersizlikten bahsedilebilecektir.<sup>235</sup> Aday'a göre tarafların esas maksatlarının araştırılıyor olması muvazaalı beyanların yok hükmünde olacağı anlamını taşımayacaktır. TBK m.19 bir yoruma dayalı bir kural gündeme getirmekle olup, tarafların iç iradesi ile dışa aktarmış oldukları iradeleri bakımından mevcut olan farklılık, dışa aktarılmış olan beyanlar ile oluşturulan işlemin yokluğu anlamına gelmemekte olup bu işlemin sakatlığından bahsedilecektir. Zira muvazaalı işlemin yaptırımı kesin hükümsüzlük olmak durumundadır.<sup>236</sup> Türk Hukuku'nda öğreti içerisinde ve Yargıtay tarafından kabul edilen baskın görüş muvazaalı işlemin kesin hükümsüz olduğu yönündeki görüş olacaktır.<sup>237</sup>

### 2.1.3.2. Muvazaalı İşlemin Geçersizliğinin Sonuçları

#### 2.1.3.2.1. Genel Hatlarıyla Sonuçları

Daha önce de belirtmiş olduğumuz üzere muvazaalı işlemin geçersizliğine ilişkin sonuçlara yönelik TBK m.19 kapsamında herhangi bir düzenleme yer almamaktadır. Uygulama ve doktrin kapsamında ise muvazaalı işlemin yaptırımı kesin hükümsüzlük olarak kabul edilmiştir.<sup>238</sup>

<sup>232</sup>TEKİNAY / AKMAN/ BURCUOĞLU/ ALTOP, s.411.; İNAN, s.182.

<sup>233</sup>EREN, Borçlar Genel, s. 356; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU/HATEMİ/SEROZAN/ARPACI, s. 354-355; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s.354.

<sup>234</sup>FEYZİOĞLU, s. 195; OĞUZMAN/ÖZ, Borçlar Genel, s. 129.

<sup>235</sup>OĞUZMAN/ÖZ, Borçlar Genel, s.130.

<sup>236</sup>ADAY, s.24.

<sup>237</sup>Yargıtay HGK. T. 17.01.2019 E.2017/2051- K.2019/19 “...Üçüncü kişiler muvazaa nedeniyle haklarının ihlal edildiğini ileri sürerek tarafı bulunmadıkları tek taraflı veya çok taraflı hukuki işlemlerin geçersizliğini ileri sürebilirler. Çünkü muvazaa onlara karşı işlenmiş haksız eylem niteliğindedir. Muvazaalı işlem hiçbir hüküm doğurmayacağı, muvazaa sebebinin ortadan kalkması veya bir zaman geçmesiyle görünüşteki işlem geçerli hâle gelmeyeceği kuşkusuz bulunduğundan muvazaa iddialarında zamanaşımı da söz konusu olmayacaktır.”, ([www.kazanci.com.tr](http://www.kazanci.com.tr)) (E.T. 21/05/2023); ESENER, s.63; OĞUZMAN/ÖZ, Borçlar Genel, s.132; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU/HATEMİ/SEROZAN/ARPACI, s. 355.

<sup>238</sup> ÖZKAYA, s.192; FEYZİOĞLU, s.19; ATAMULU, s.120.

Muvazaalı işlemlerin kesin hükümsüz olarak kabul edilmesinin sonuçlarından ilki gerçekleştirilen hukuki işlemin başından itibaren herhangi bir hukuki sonuç doğurmayacak olmasıdır.<sup>239</sup> Bu sebeple de hukuki işlemin tarafları hakkında alacaktan veyahut bir borç ilişkisinden bahsedilemeyecektir.<sup>240</sup> Diğer bir sonuç olarak muvazaanın var olduğunun ileri sürülebilmesi herhangi bir süre sınırlamasına ve zamanaşımına bağlı olmayacaktır.<sup>241</sup> İlaveten Yargıtay'ın çoğu kararında muvazaalı işleme sebep olan hususun ortadan kalkmasının, muvazaalı işlemi geçerli kılmayacağı net bir şekilde ifade edilmiştir.<sup>242</sup> Muvazaalı işlemin kesin hükümsüz olmasının bir başka sonucu da söz konusu kesin hükümsüzlüğün sadece işlemin tarafları bakımından değil diğer üçüncü kişiler tarafından da iddia edilebilecek olmasıdır.<sup>243</sup> İlgili üçüncü kişiden kasıt ise gerçekleşen muvazaalı işlem sonucu hukuki durumu etkilenen kişilerden bahsedilmektedir. Son olarak muvazaalı işlemlerin kesin hükümsüzlüğünün sonuçlarının tespit edilmesinden de kısaca bahsetmek gerekirse açılmış bir derdest davada muvazaa, itiraz olarak öne sürülüp ispat edilmesiyle gerçekleşebilecektir.<sup>244</sup> Örnek olarak derdest dava kapsamında muvazaanın tespitini kabul etmesi ile gerçekleştirilmiş olan muvazaalı işleme dair gerçekleşen hukuki hüküm ve sonuçlar, tümüyle ortadan kalkacaktır.<sup>245</sup> En popüler örnek olarak ilgili taşınmaz satış sözleşmesinin muvazaalı olduğunun tespiti halinde tapuda yapılmış olan tescil yolsuz olacak ve bu tescil devralan kişi üzerinden terkin edilecek ve ilgili tapunun muvazaalı işlem kapsamında devreden üzerine yeniden tescil edilmesi gerekecektir.

#### 2.1.3.2.2. Geçersizliğin İleri Sürülemeyeceği Haller

Muvazaaya ilişkin geçersizlik halleri normal şartlarda kural olarak üçüncü kişilere yönelik olarak ileri sürülebilecektir. Fakat bazı hallerde muvazaalı işlemlerin

<sup>239</sup>TEKİNAY/ AKMAN/ BURCUOĞLU/ ALTOP, Borçlar Hukuku, s.554; ATAMULU, s.124; ESENER, s.55.

<sup>240</sup>FEYZİOĞLU, s.195; İNAN, s.183; ADAY, s.24.

<sup>241</sup>EROĞLU, s.258; ANTALYA,206.

<sup>242</sup>Yargıtay 1. HD. T. 14.05.2025 E.2024/1767- K.2025/2567 “...Bakıp gözetme koşulu ile yapılan temlikli işlemin geçerliliği için sözleşmenin düzenlendiği tarihte bakım alacaklısının özel bakım gereksinimi içerisinde bulunması zorunlu değildir. Bu gereksinimin sözleşmeden sonra doğması ya da alacaklının ölümüne kadar çok kısa bir süre sürmüş bulunması da sözleşmenin geçerliliğine etkili olamaz.” (Yargıtay Karar Arama, karararama.yargitay.gov.tr) E.T. 30/07/2025)

<sup>243</sup>TEKİNAY/ AKMAN/ BURCUOĞLU/ ALTOP, Borçlar Hukuku, s.555; Feyzioğlu, s.196.

<sup>244</sup>ATAMULU, s.134; ESENER, s.57

<sup>245</sup>YAVUZ Nihat, Alacaklılardan Mal Kaçırmaya Yönelik İşlemlerin Hukuken Nitelendirilmesi Sorunu ve Bu Amaçla Yapılan Muvazaalı İşlemler Hakkındaki Yargıtay Uygulamasından Örnekler, Yargıtay Dergisi, C.25, S.21, 1999/3, s.16.

geçersizliği üçüncü kişilere yönelik olarak ileri sürülemeyecektir. Muvazaalı işlemlerin üçüncü kişilere karşı ileri sürülemeyen hallerinin ortak özelliği ise üçüncü kişilerin aldatılıyor olmasını hukuk düzeni kabul etmemektedir.<sup>246</sup>

Geçersizliğin ileri sürülemeyeceği durumlardan ilki, TBK m.19/2’de düzenlenen yazılı borç tanınmasına dayanarak alacak hakkına sahip bir kişinin, iyi niyetli üçüncü kişiye yönelik, ilgili borç tanınmasının muvazaalı olduğu yönünde bir beyanda bulunamayacağıdır.<sup>247</sup> Ayrıca muvazaa işleminin geçersizliğinin TBK m.19/2 kapsamında iddia edilememesi için üçüncü kişinin, alacağı, geçerli bir devir işlemi ile kazanmış olması,<sup>248</sup> ilgili alacağın devri sözleşmesinin şekil şartını sağlaması bakımından adi yazılı şekilde olması gerekmektedir. İlâveten alacağın devri işleminin geçerli olabilmesi için borçlunun bu devre tamamı ile rıza göstermesi şartı aranmamaktadır. Ayrıca yine alacağın devri sözleşmesinin ivazlı veya ivazsız olmasının TBK m.19/2 kapsamına girmesinde herhangi bir etkisi olmayacaktır.<sup>249</sup> Yine muvazaa işleminin geçersizliğinin TBK m.19/2 kapsamında ileri sürülememesi için gereken şartlardan birisi alacağın yazılı borç tanınması güvenirle elde edilmesidir.<sup>250</sup> Muvazaa anlaşmasına göre yapılan borç tanınmasının da yazılı olması, alacağı devralan üçüncü kişinin de bu yazılı borç tanınmasını göz önünde bulundurarak alacağı devralması gerekmektedir. Muvazaa işleminin geçersizliğinin TBK m.19/2 kapsamında ileri sürülememesi için diğer bir şart alacağın iyi niyetle kazanılmış olmasıdır. Muvazaa işleminin geçersizliğinin ileri sürülemeyeceği hallerden birisi de TMK m.1023 kapsamında düzenlenen iyi niyetli üçüncü kişilerin gerçekleştirmiş olduğu tasarruf işlemi ile aynı hak kazanmasıdır. 1023.maddeye göre tapu kütüğünde yer alan tescile güvenirle tasarrufta bulunan üçüncü kişinin aynı hakkı korunacaktır. Yani muvazaalı olarak bir taşınmazın temlik edilmesi sonrası, yapılan bu temlik işleminin muvazaalı olduğunu bilmeyecek şekilde iyi niyetle iktisap gerçekleştiren kişiye yönelik muvazaa iddiasında bulunulamayacaktır. Ayrıca sözünü etmiş olduğumuz iktisap halinde, işlemin muvazaalı olduğunu bilmeyen üçüncü kişinin daha sonrasında söz konusu işlemin muvazaalı olduğunu öğrenmesi durumu

<sup>246</sup>KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s.360; FEYZİOĞLU, s.196.

<sup>247</sup>FEYZİOĞLU, s.196; ATAMULU, s.141; HALMAN ÇETİN, s.210.

<sup>248</sup>ESENER, s.130.

<sup>249</sup>KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s.362-363; ANTALYA, Borçlar Genel, s.209.

<sup>250</sup>ESENER, s.131; ANTALYA, Borçlar Genel, s.209.

değiştirmeyecektir.<sup>251</sup>Muvazaa işleminin geçersizliğinin üçüncü kişilere yönelik olarak öne sürülemediği hallerden diğeri de dürüstlük kuralına aykırı olacak şekilde muvazaa iddiasında bulunmak olacaktır.<sup>252</sup> Bilindiği üzere TMK m.2 kapsamında herkesin sahip olduğu hakları kullanırken dürüstlük kurallarına uygun hareket etmesi gerektiği düzenlenmiştir. Yargıtay'ın da bu konu hakkındaki görüşü, muvazaa anlaşmasının taraflarından birisinin, yapılan işlemin geçersizliğini iddiasında bulunmasını dürüstlük kuralına aykırı bulmuştur.<sup>253</sup>

### 2.1.3.3. Gizli İşleme İlişkin Sonuçlar

Daha önceki bölümlerde de ifade etmiş olduğumuz üzere gizli işlem, tarafların gerçekte amaçladıkları fakat görünürde yer alan işlemin arkasına saklamış oldukları işlem olarak tanımlanabilecektir. Hukukumuzda yaygın olarak benimsenen görüşe göre tarafların gerçekleştirmek istedikleri gizli işlem, bu işlemin tarafları ve üçüncü kişiler için geçerli olarak kabul edilecektir.<sup>254</sup>Bu durum için gereken şartlar ise söz konusu gizli işlemin kendi içerisinde olması gereken geçerlilik şartlarını barındırması ile gerçekleşecektir.<sup>255</sup> Ayrıca, söz konusu gizli işlemin geçerli olabilmesi için TBK m.27'deki emredici hükümlere, hukuka, ahlaka, kamu düzenine ve kişilik haklarına uygun olması gerekmektedir.<sup>256</sup>

#### 2.1.3.3.1. Kısmi Muvazaa Halinde Gizli İşlemin Geçerliliği

Daha önceden yapmış olduğumuz tanımlamalara göre hukuki bir işleme ilişkin mevcut niteliği değiştirmeden, yapılan işleme dair bazı şartlarda değişiklik yapılmasına kısmi muvazaa denilmektedir. Uygulamada en çok karşımıza çıkan örnek ise satın alınan bir taşınmazın bedelinin, tapuda daha az harç ödemek maksadıyla alındığından daha düşük bir bedele satın alındığının tescil ettirilmesi olacaktır.

---

<sup>251</sup>ÖZKAYA, s. 200; ADAY, s.26.

<sup>252</sup>ADAY, s.27; FEYZİOĞLU, s.199; ESENER, s.59.

<sup>253</sup>Yargıtay HGK, T. 12.02.2025 E.2023/218-K.2025/30 “...Önalım davasına konu payın bulunduğu taşınmaz paydaşlarca özel olarak kendi aralarında taksim edilip paydaşlar belirli bir kısmı kullanırken bunlardan biri kendisinin kullandığı yeri ve bu yere tekabül eden payı üçüncü bir şahsa satarsa, zamanında bu yerde hak iddia etmeyen davacının tapuda yapılan pay satışı nedeniyle önalım hakkını kullanmasının TMK'nın 2. maddesinde yer alan dürüstlük kuralı ile bağdaşmayacağı, taraflar arasında varlığı sabit olan fiil taksim nedeniyle önalım davasının dinlenemeyeceği ve redde mahkûm olduğu açıktır..”, (www.kazanci.com.tr) (E.T. 31/07/2025)

<sup>254</sup>FEYZİOĞLU, s.199; ATAMULU, s.164; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s.356.

<sup>255</sup>EREN, Borçlar Genel, s.361; ATAMULU, s.167

<sup>256</sup>ANTALYA, s.287; ESENER, s.170; YAVUZ, s.16

Yargıtay tarafından benimsenmiş olan görüşü açıklayacak olursak bedelde muvazaa yapılmış olduğu takdirde, söz konusu yapılmış olan satış işleminin, Vergi mevzuatı ve Harçlar Kanunu içerisinde yer alan hükümler sebebiyle, geçerli olmaması hali gibi vaziyet gündeme gelmeyecektir. Zira Harçlar Kanunu içerisinde yer alan 63.maddenin f.2 bendinde taşınmaza ilişkin gerçekleştirilen devir ve iktisap işlemleri kapsamında ilgili kadastro ve tapu harcı işlemi gerçekleştiren tarafın bildirmiş olduğu bedel üzerinden hesaplanacaktır. Söz konusu bildirilen bedelin gerçek bedel olmaması durumunda ise yine 63.maddenin f.4 bendine bakıldığında, bildirilmiş ve gerçeği yansıtmayan bedel ile taşınmazın gerçek bedeli arasında bulunan fark kapsamında aradaki eksik olan harçlar ya resen ya da ikmalen tarh edilir. Daha sonrasında tarh edilen harç için 213 sayılı Vergi Usul Kanunu 344.maddenin 1.fıkrasındaki vergi ziyai cezası % oranında uygulanacaktır. Yani söz konusu hükümlerden de anlaşılacağı üzere daha az harç ödemek için satış bedelinin daha az gösterilmesi halinde eksik kalan harç cezalı şekilde geri ödenecektir.<sup>257</sup> Yani eksik bedel gösterilen satış şeklen geçersiz olarak kabul edilmemekte, sadece eksik gösterilmiş olan bedel tamamlanmaktadır.<sup>258</sup>

#### 2.1.3.3.2. Gizli İşlemin Geçerli Olmaması

Gizli işlemin geçerlilik kazanabilmesi için, yapılan işleme yönelik olmak üzere kanunda düzenlenen bir şekil şartı varsa bu şarta uyulması gereklidir. Aksi halde gizli işlem, şekil şartına uygun olmadığı gerekçesiyle geçersiz olarak kabul edilecektir.<sup>259</sup>

<sup>257</sup>YHGK, T. 29.2.2012, E. 2011/13-716, K. 2012/106, '' ... Tarafların protokolde bedeli 250.000 TL, tapu satış senedinde ise 93.000 TL olarak göstermeleri bilindiği üzere az vergi ödemek amacıyla yapılan bir işlem olup taraflar arasındaki sözleşmenin geçersiz olmasına sebep olmayacaktır. Taraflar görüşteki sözleşmeyi yapmayı ciddi olarak istemekte ve niteliğinde de anlaşılmaktadır. Sadece sözleşmenin bedeli değiştirilmektedir. Burada muvazaa sözleşmenin tamamında değil bir bölümünde gerçekleşmiştir. ... Bu sebeple tapu satış senedinde gösterilen bedelin davacılar tarafından alındığının kabul edilmemesi, satış bedelinin 93.000 TL olarak gösterilmesinin sadece verginin düşük gösterilmesi amacını taşıyan bir işlem olarak varsayılması, bu durumun da yani düşük vergi gösterilmiş olması hususunun da re'sen hareket edilerek ilgili vergi dairesine ihbar edilmesi gereklidir. O halde, yapılan işlem taşınmazın mülkiyetinin nakledilmesi hususunda BK'nın 213, TMK'nın 634 ve 2644 Sayılı Tapu Kanunu'nun 26. maddeleri uyarınca geçerlilik kazanmış bulunmaktadır. Alıcının bedelden doğan borcunu tümüyle yerine getirmemiş olması resmi sözleşme ile doğan hukuki sonucu değiştiremez. Adi yazılı senetteki gerçek bedelden bir kısmının ödenmemesi satıcıya, bedelin ödenmeyen bölümünün tahsilini isteme hakkı verecektir. ... '' , (www.kazanci.com.tr),(E.T. 06.06.2023); ÖZKAYA, s.199.

<sup>258</sup>Yargıtay 3.HD. T. 10.10.2022 E. 2022/5514 K. 2022/7505, ''...Tarafların tapu satış senedinde bedeli az göstermeleri bilindiği üzere az vergi ödemek amacıyla yapılan bir işlem olup taraflar arasındaki sözleşmenin geçersiz olmasına neden olmayacaktır... '' (www.legalbank.net) (E.T. 31.07.2025)

<sup>259</sup>EREN, Borçlar Genel, s.362; ANTALYA, s.288; ÖZKAYA, s.203.

İlgili hukuki işlem kapsamında şekli şarta uyulması, tarafların işlemi gerçekleştiren mevcut olan iradelerine açıklık getirirken işleme ispat kolaylığı sağlar.<sup>260</sup> Ancak sözü edilen şekil şartını yerine getirmeyecek olan işlemin tarafı, yapılan hukuki işlemin kesin hükümsüz olarak sayılmasına sebebiyet verebilecektir.<sup>261</sup> Konu ile ilgili gizli işlemin şekle tabi tutulduğu en yaygın örneklerden birinden bahsetmek gerekirse ilgili taşınmaz satışı işleminde, gizli işlemin aslında bağışlama olacak şekilde gerçekleştirilmesi söylenebilecektir. Bu noktada, taşınmazın bağışlanması işleminin TMK m. 706, Tapu Kanunu m. 26, TBK m. 237 ve m. 288/2 hükümleri doğrultusunda şekle uygun bir şekilde gerçekleştirilip gerçekleştirilmediğinin tespiti gerekmektedir. Bu halde Yargıtay ve doktrince sahip olunan ilk görüşten bahsetmek gerekirse eğer yapılan işlem kanunda yer alan şekli hükümlere uygun olarak gerçekleştirilmediyse bu işleme karşı kesin hükümsüzlük yaptırımı uygulanacaktır.<sup>262</sup> Kesin hükümsüzlük hükümlerinin uygulanması ile ilgili belirtilmesi gereken hususlardan birisi de, taraflar hukuki işlemle alakalı üzerlerine düşen edimleri yerine getirdikten sonrasında arka plandaki gizli işlemin şekil şartlarına uyulmadan gerçekleştirildiği için kesin hükümsüzlük yaptırımının uygulanması gerektiğini öne sürerlerse bu durum dürüstlük kuralına aykırı olacağından, yapılan gizli işlemin geçerliliğinden söz edilebilecektir.<sup>263</sup>

#### **2.1.3.3.3. Şekle Bağlı Sözleşmelerde Gizli İşlem ve Görünürdeki İşlem İlişkisi**

İlk olarak hem görünürdeki işlem ile hem gizli işlem kanunda yer alan şekil şartlarına uygun olarak gerçekleştirilmiş ise görünürdeki işlem kesin hükümsüz olacaktır. Gizli işlem ise hem şekil şartlarına uygun yapıldığı hem de tarafların iradelerinin uyuşması sebebiyle geçerli olarak kabul edilecektir.<sup>264</sup> Diğer bir durum ise gizli işlemin şekle uygun yapıp, görünürdeki işlemin şekle uygun olmayacak şekilde yapılması olacaktır. Bu halde ise öncelikle söz konusu görünürdeki işlemin şeklen geçersizliğinin, gizli işleme olan etkisi göz önünde tutulmalıdır. Görünürde yer alan işlemin muvazaa nedeniyle kesin hükümsüz olarak kabul edilmesi, şekle uygun olarak

<sup>260</sup>ALTAŞ, s.67; ÖZKAYA, s.204.

<sup>261</sup>EREN, Borçlar Genel, s.264.

<sup>262</sup>OĞUZMAN/ÖZ, Borçlar Genel, s.153; TEKİNAY/ AKMAN/ BURCUOĞLU/ ALTOP, Borçlar Hukuku, s.413; ATAMULU, s.175.

<sup>263</sup>ÖZKAYA, s.205; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU/HATEMİ/SEROZAN/ARPACI, s.315.

<sup>264</sup>ESENER, s.71; FEYZİOĞLU, s.201.

gerçekleştirilen gizli işleme yönelik bir etki yaratmazken bu neticenin şekle aykırılık sebebiyle geçersiz olan görünüşteki işlem sebebiyle değişikliğe uğramamış olması gerekmektedir.<sup>265</sup> Son durumda ise görünürdeki işlem uygun şekil şartları doğrultusunda gerçekleştirilirken, gizli işleme ilişkin şekil şartlarına uyulmaması halidir. İlgili görüşçe taraflar görünürde yer alan işlemi şekil şartına uyacak biçimde gerçekleştirmişlerse, gizli işlem de şekle uygun olmadığı gerekçesiyle geçerli olmadığından kabul edilmeyecektir.<sup>266</sup>

#### **2.1.4. Muvazaaya Konu Edilecek İşlemler**

Muvazaanın, karşı tarafa gitmesi gereken tek taraflı irade beyanı ile ortaya çıkan hukuki işlemlerde bulunabileceğinden bir önceki başlıkta söz etmiştik. Varması gereken tek taraflı irade beyanına dayalı hukuki işlemlerde muvazaanın gerçekleşebilmesi için karşı tarafın muvafakati gerekirken, vakıf kurma, vasiyetname, ilan suretiyle vaat vb. ulaşması gerekmeyen irade beyanına dayalı olan hukuki işlemlerde muvazaanın varlığından söz edilemeyecektir.<sup>267</sup> İki taraflı hukuki işlemler için ise muvazaanın varlığı sadece borçlandırııcı işlemler kapsamında olmadığı gibi tasarruf işlemlerinde de mevcuttur.<sup>268</sup> İşte bu tasarruf işlemlerinde ortaya çıkan hallerden biri olan muris muvazaasıdır. Yine uygulama içerisinde en çok rastlanan muvazaalı işlem örneklerinden bir diğeri de satış sözleşmelerinde yer alan ön alım hakkının kullanılması esnasında gerçekleşen muvazaadır.

##### **2.1.4.1. Muvazaanın Mümkün Olmayacağı İşlemler**

Aile hukuku sözleşmeleri içerisinde muvazaa kavramına rastlayabilmek mümkün değildir. Zira aile hukuku sözleşmelerinin sahip olduğu ahlaki ve sosyal değer buna izin vermemektedir. Aile sözleşmelerine örnek verilecek olursa evlat edinme veya evlenme vb. durumlarda muvazaanın varlığından söz edilemeyecektir.<sup>269</sup> İlaveten yine tek taraflı fakat resmi bir memura yöneltilmiş olan beyanlarda örnek olarak vasiyetnamelerde de muvazaa söz konusu olmayacaktır. Karı koca mal rejimlerine yönelik işlemlerde ve nişanlanma durumlarında ise karşı taraf kendisine

<sup>265</sup>FEYZİOĞLU, s.201; KILIÇOĞLU, s.89.

<sup>266</sup>TEKİNAY, s.555.

<sup>267</sup>GÜNAY, Muvazaa Kavramı, s.89; ESENER, s.23.

<sup>268</sup>KİPER Osman, Öğretide ve Uygulamada Muvazaa, Adil Yayınevi, Ankara, 1998, s.26.

<sup>269</sup>GÜNAY, Muvazaa Kavramı, s.83; KİPER, s.26; EREN, Borçlar Genel, s.329

yöneltirilmiş olan muvazaa yapılması yönündeki iradeyi kabul etmesi durumunda bu hallerde muvazaanın yapılabileceği kabul görmektedir.<sup>270</sup> Ayrıca resmi memurun yapılmış olan bir sözleşmeye ilişkin onay verme yetkisinin bulunduğu durumlarda da muvazaanın varlığından söz edilemeyecektir. Fakat eğer resmi memurun görevi yalnızca yapılan sözleşmeye resmîlik kazandırmaksa başka bir deyişle sözleşmeyi kurucu bir görev üstlenmiyorsa bu tip sözleşmelerde muvazaa gerçekleştirilebilecektir.<sup>271</sup> Bu hale örnekler vermek gerekirse taşınmaz satışı, trampa, sınırlı aynî hakların devri ve temlikî, bağış vb. haller söylenebilecektir.<sup>272</sup>

### 2.1.5. Muvazaanın İleri Sürülmesi ve İspatı

#### 2.1.5.1. Taraflar Bakımından

Öncelikle herhangi bir hukukî işlem içerisinde muvazaa bulunuyorsa söz konusu bu işlemin tarafı olan kişilerce muvazaalı işlemin geçersizliği, bu geçersizliği iddia eden tarafça açılmış olan davada itiraz yoluyla ya da açılacak olan menfî tespit davası içerisinde öne sürülebilecektir.<sup>273</sup> Eğer ilgili muvazaalı işlem, kurulmasında ya da ispatlanmasında herhangi bir şekilde bağıllık taşımıyorsa, muvazaalı işlemin ispatı tüm delillerle sağlanabilecektir.<sup>274</sup> İlâveten muvazaalı olduğu iddia edilen hukukî işlem resmi senede veya adi senede bağıllı olarak gerçekleştirildiyse, muvazaa iddiasında bulunan taraf bu iddiayı tanık deliliyle ispatlayamayacağı gibi iddiasını sadece yazılı ve kesin olacak şekilde adi ve resmi bir senetle ispat etmek zorundadır.<sup>275</sup> İlâveten senet ile ispat kuralı ile alakalı HMK m.200 kapsamındaki hukukî işlemin taraflarının birbirleriyle yakın akraba olması hem de senede bağıllı olmaları durumunda tanıkla ispat imkânı tanınmıştır. Ancak HMK m.203 kapsamındaki söz konusu istisnânın gerçekleştirilebilmesi için hukukî işlemin tarafları

---

<sup>270</sup>KİPER, s.26;

<sup>271</sup>ESENER, s.28; ÖZKAYA, s.206.

<sup>272</sup>GÜNAY, Muvazaa Kavramı, s.85; EREN, Borçlar Genel, s.329.

<sup>273</sup>EROĞLU, s.124.

<sup>274</sup>TOPUZ Murat, Yargıtay Kararları Işığında Muris Muvazaasının Varlığını Gösteren Emareler, İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt 15, Sayı 2, Prof. Dr. M. İlhan Ulusan'a Armağan (Özel Sayı), Cilt II. İstanbul, Temmuz, 2016, s.718; ÇETİNEL, s.190.

<sup>275</sup>KURU Baki, Medenî Usul Hukuku Ders Kitabı (istinaf sistemine göre yazılmış), 3. Baskı, Yetkin Yayıncılık, Ankara, 2019, s.471 (Ders Kitabı); ESENER, s.86; EREN, s.380; ATAMULU, s.205; KILIÇOĞLU, s.168; EROĞLU, s.125.

olan kişiler arasında sürecin başlangıcından itibaren herhangi bir senedin düzenlenmemiş olması gerekmektedir.<sup>276</sup>

### 2.1.5.2. Üçüncü Kişi Bakımından

İlgili hukuki işlemin muvazaa sebebiyle geçersiz olduğuna yönelik üçüncü kişiler de iddiada bulunabileceklerdir. Ancak bu üçüncü kişilerin iddiada bulunabilmeleri için ilgili hukuki işlemde bir menfaat elde etmeleri gerekmektedir.<sup>277</sup> İddia edilen muvazaalı işleme yönelik üçüncü tarafça muvazaa iddiasında bulunmak, muvazaanın varlığını tanıkla ispat etme konusunda farklı bir hak ortaya çıkarmaktadır.<sup>278</sup> İlgili hukuki işlemin muvazaalı olarak gerçekleştiğini üçüncü kişi iddia ediyor ise söz konusu hukuki işlem senede bağlı olarak gerçekleştirilmiş olsa bile iddiasını tanık deliliyle beraber bütün delillerle ispat edebilecektir. Konu ile alakalı Yargıtay’ında sahip olduğu görüş incelendiğinde muvazaa sebebiyle oluşacak haksız fiiller nedeniyle üçüncü tarafın, herhangi bir hak kaybı yaşamaması ve sahip oldukları hakların korunması gerektiği ifade edilirken, taraf olmadıkları sözleşme bakımından yazılı delille ispat yapılabilmesinin hukuken mümkün olmadığı ifade edilmiştir.<sup>279</sup>

<sup>276</sup>KURU, Ders Kitabı, s.479; PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZEKES, Medeni Usul, s.380-381; ATALI Murat/ ERMENEK İbrahim/ ERDOĞAN Ersin, Medenî Usul Hukuku, 2.Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2019, s.504. (Medeni Usul Hukuku)

<sup>277</sup>ESENER, s.93; ÖZKAYA, s.90.

<sup>278</sup>PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZEKES, Medeni Usul, s.381.

<sup>279</sup>Yargıtay HGK. E. 2002/6-618- K. 2002/659 “...Görünüştaki hukuki işlemin muvazaa nedeniyle geçersiz bulunduğu iddiası hukuken korunması gereken bir hakkı bulunan üçüncü kişiler tarafından da ileri sürülebilir. Çünkü muvazaa hukuki işlem ile üçüncü kişinin zarara uğratılması, ona karşı işlenmiş bir haksız fiil niteliğindedir. Görünürdeki işlemin geçerliliği ve ispatı bir şekle bağlı bulunsan bile, üçüncü kişiler muvazaa iddiasını tanık dahil her türlü delille ispat edebilirler. Esasen, üçüncü kişiye tarafı olmadığı bir sözleşmedeki muvazaa olgusunun yazılı delil ile kanıtlanma yükümü getirilmesine hukuken olanak da yoktur”, ([www.legalbank.net](http://www.legalbank.net)) (E.T. 14/10/2023); Tersî durum olarak ise bkz. Yargıtay HGK. T. 17.04.2015 E. 2013/19-1622 K. 2015/1238, “ Senede karşı senetle ispat kuralı gereğince, davacı-borçlu takibe konulan bononun muvazaa sebebiyle verildiğini yazılı delille kanıtlanması gerekir. Takibe konu yapılan senedin ( bononun ) metninden bu anlaşılamadığı gibi, davacı bu iddiasını yasal olarak ispatlayacak yazılı bir delil de dosyaya sunmamıştır. Zira, davacı şirket, senedin ( bononun ) keşidecisi, davalı da lehtar bulunduguna göre, senedin tarafı olan davacı üçüncü kişi olmadığından, muvazaa iddiasını tanıkla değil, usulün öngördüğü biçimde yazılı DELİLLE ispatlanması gerekir.” ([www.legalbank.net](http://www.legalbank.net)) (E.T 31.07.2025)

## 2.2.1. Tasarrufun İptali ile Muvazaa Davasının Karşılaştırılması

### 2.2.1.1 Kavram Yönünden Karşılaştırılması

İptal davası, İİK m.277-284 arasında özel düzenleme içeren, gerçekleşen takip sonrası alacağını elde edemeyen alacaklının, sahip olduğu kesin veya geçici aciz belgesiyle, borçlunun tasarruflarının iptalini istediği eda davası olarak tanımlanabilecektir.<sup>280</sup>

Muvazaa kavramı ise Türk Hukuku içerisinde TBK kapsamı içerisinde yer alsa da muvazaa davası herhangi bir kanun maddesi içerisinde yer almadığı gibi mevzuatta düzenlenmemiştir. Muvazaa davasının tanımı öğreti içerisinde görüş bildiren yazarlar tarafından, muvazaanın taraflarının veya ilgililerin muvazaanın geçersizliğini tespit edilmesi maksadıyla açtırmış oldukları aynı nitelikte olan bir tespit davası şeklinde tanımlamışlardır.<sup>281</sup>

Bu iki tanımlamadan da anlaşılmaktadır ki iptal davası ve muvazaa davası birbirleriyle benzerlikler içeren karıştırılmaya müsait olan dava çeşitleridir. Çünkü alacaklı, borçlu ile üçüncü kişi aleyhine dava açtığı hallerde her iki davanın amacı kendi içerisinde benzerlikler taşımaktadır. Bu kapsamda iptal davasının açılmasındaki amaç alacaklının alacağını elde etmesi iken, muvazaa davasında ise alacaklı tarafınca üçüncü kişi ve borçlu aleyhine zarar verme kastı gerçekleştirilen tasarruf içinde açıldığı hallerde, alacaklının alacağına kavuşmasıdır.<sup>282</sup> Fakat her ne kadar iptal davası ve muvazaa davası kendi içerisinde amaç bakımından küçük benzerlikler barındırsa da bu iki davanın birbirlerinden ayrılmış oldukları birçok özellik mevcuttur.<sup>283</sup>

<sup>280</sup> PEKCANITEZ/ ATALAY/ ÖZEKES/ SUNGURTEKİN ÖZKAN, s.552; AKŞENER, s.27; KURU, El Kitabı, s.197; ATALI/ERMENEK/ERDOĞAN, s.725-726.

<sup>281</sup> Yargıtay 17.HD. T. 17.09.2013 E. 2013/12465 – K. 2013/1235 ‘‘...TBK’nın 18.maddesinde tanım bulan muvazaa hukuksal nedenine dayalı iptal davası olduğu, davacının iddiasına göre bu davadaki amacın alacaklarını tahsil edebilmek için muvazaa nedeniyle temelde geçerli olan işlemin hükümsüzlüğünü sağlamak olduğu...’’ ([www.legalbank.net](http://www.legalbank.net)) (E.T.23/10/2023); YAVUZ, Muvazaa, s.126; ESENER, s.103; HALMAN ÇETİN, s.214.

<sup>282</sup> GÜNEREN, Tasarruf, s.25; YAVUZ, Muvazaa, s.125; EROĞLU, s.131.

<sup>283</sup> ATALI/ERMENEK/ERDOĞAN, s.726; KURU, El Kitabı, s.1400; ESENER, s.104; YAVUZ, Muvazaa, s.125.

### 2.2.1.2. Hukuki Nitelik Bakımından Karşılaştırılması

Tasarrufun iptali davasının kısaca hukuki niteliğinden bahsedecek olursak şahsi nitelikte bir davadır. Bu kapsamda borçlunun gerçekleştirdiği tasarruf işlemi sadece alacaklı bakımından şahsi hak olarak hükümsüz sayılması sonucunu ortaya çıkarır.<sup>284</sup> Muvazaa davasında ise geçersiz olarak kabul edilen bir hukuki işlemin, aldatıcı yönünün tespitine yönelik karar verilecek olup yargılama sonunda verilen karar yalnızca davalı davacı bakımından değil bütün hukuk düzeninde sonuç yaratan aynı nitelikte bir tespit davası olduğunu tekrarlamakta fayda vardır.<sup>285</sup>

İptal davasının şahsi nitelikli dava olması sebebiyle davanın konusu taşınmaz dahi olsa HMK m.12 kapsamındaki kesin yetki kuralından söz edilemeyecektir.<sup>286</sup> Bu doğrultuda muvazaa davasının aynı nitelikte bir dava olması sebebiyle taşınmazın aynına yönelik muvazaa davasının görülmesi durumunda HMK m.12 kapsamında taşınmazın olduğu yer mahkemesi kesin yetkili olarak kabul edilecektir.<sup>287</sup> İptal davasının kabul edilmesi durumunda davanın şahsi nitelikli olmasının bir sonucu daha ise alacaklının borçlunun malvarlığını haczettirmesi sonucunda eğer alacaktan fazla bir miktar artması halinde bu miktar üçüncü kişiye verilecektir. İşte bu hal verilen iptal kararının şahsiliğinden ötürüdür.<sup>288</sup> Son olarak ifade edilmelidir ki muvazaa davası aynı nitelikte bir dava olduğundan ötürü yargılama sonucunda karar verilmesiyle beraber ilgili kararın icra edilebilmesi için verilen karar mutlak suretle kesinleşmelidir. Tasarrufun iptali davasıysa niteliği gereği şahsi bir dava olması nedeniyle yargılama neticesindeki hüküm sadece taraflar bakımından sonuç doğuracağından ötürü verilen kararın uygulanabilirliği için mutlak surette kesinleşme şartı aranmamaktadır.<sup>289</sup>

---

<sup>284</sup>UYAR, İptal Davaları, s.15; EROĞLU, s.130; KURU, El Kitabı, s.1397; AKŞENER, s.27; ATALI/ERMENEK/ERDOĞAN, s.726; PEKCANITEZ/ ATALAY/ ÖZEKES/ SUNGURTEKİN ÖZKAN, s.552.

<sup>285</sup>ESENER, s.103; ATAMULU, s.134

<sup>286</sup>UYAR, İptal Davaları s.17; UYAR Cüneyt, Muvazaa Sebebiyle Tasarrufun İptali Davası, İzmir Ekonomi Üniversitesi Özel Hukuk Anabilim Dalı, İzmir, 2024, s.115. (Muvazaa)

<sup>287</sup>EROĞLU, s. 140; ÖZER, s.47;

<sup>288</sup>UYAR, İptal Davaları, s.17; YAVUZ, Muvazaa, s.125-126.

<sup>289</sup>UYAR, İptal Davaları s.17; ÇETİNEL, s.156; KAPLAN, s.33.

### 2.2.1.3. Konu ve Hukuki İşlemler Yönünden Karşılaştırılması

İptal davalarında borçlunun gerçekleştirmiş olduğu, hem dava dışında olan hukuki işlemleri, feragat, kabul, sulh vb. icra takibi ve dava içerisinde olan hukuki işlemleri iptal davasına konu edilebilecektir. Farklı bir ifadeyle borçlunun alacaklı aleyhine gerçekleştirmiş olduğu malvarlığı değerini azaltan her türlü hukuki işlemler iptal davasına konu edilebilecektir.<sup>290</sup> Ayrıca yine tasarrufun iptali davasına konu olacak olan tasarruf, borçlunun alacaklının alacağını elde etmesini engellemek amacıyla, alacaklının cebri icra işlemleri yürütmesine engel olan ve bu hususta ona zarar veren borçlu tarafça gerçekleştirilen hukuki fiiller olarak ifade edilebilecektir.<sup>291</sup>

Muvazaa davasında ise davaya konu edilebilecek olan işlemler tasarrufun iptali davası kadar geniş olmayacaktır. Çünkü muvazaa iddiası hukuki niteliği gereğince sadece hukuki işlemler bakımından söz konusu olabilecektir.<sup>292</sup>

### 2.2.1.4. Dava Şartları Bakımından Karşılaştırılması

Tasarrufun iptali davası açısından dava şartları incelenirken ilk olarak HMK m.114/1 kapsamında düzenlenen genel dava şartları dikkate alınmalıdır. Ardından İİK m.277’ce iptal davası için düzenlenen özel dava şartlarına da dikkat edilmelidir. Bu doğrultuda örnek olarak alacaklının borç ödemededen aciz vesikasına sahip olması ve ilgili belgeyi mahkemeye sunması özel bir dava şartıdır.

Muvazaa davaları TBK m.19 gerekçe gösterilerek açıldığından ve özel olarak düzenlenen bir dava türü olmadığından ötürü dava şartı hususu yine HMK m.114/1 kapsamında düzenlenen genel dava şartlarına tâbi olacaktır. Bundan ötürü iptal davası açısından aranan özel dava şartlarından aciz vesikasının varlığı ve mahkemeye sunulması vb. bir özel şartın yerine getirilmesi gerekmeyecektir.

<sup>290</sup>UYAR, İcra İflas Hukukunda İptal, s.212; ÇETİNEL, s.152; YILDIRIM, İptal Davaları, s.141.

<sup>291</sup>KURU, El Kitabı, s.1398; UMAR, İptal Davası, s.55; YILDIRIM, İptal Davaları, s.141.

<sup>292</sup>YILDIRIM, İptal Davaları, s.141; Yargıtay HGK. T.16.04.2025 E.2023/618 K. 2025/231 “...İİK 277. maddesinde sözü edilen iptal davaları borçlu tarafından geçerli olarak yapılmış bazı tasarrufların hükümsüz kılınması için açılır. Oysa muvazaa davası borçlunun yaptığı tasarrufları işlemlerin gerçekte hiç yapılmamış olduğunu tesbit ettirmeyi amaçlar. Kural olarak muvazaa nedeniyle hakları ihlal olunan ve zarar gören 3. kişiler tek taraflı veya çok taraflı hukuki işlemlerin geçersizliğini ileri sürebilirler...” ([www.kazanci.com.tr](http://www.kazanci.com.tr)) (E.T. 01/08/2025)

### 2.2.1.5. Netice ve Hüküm Bakımından Karşılaştırılması

Alacaklı, açmış olduğu muvazaa davasını kazanması durumunda mahkemenin vermiş olduğu kararı icraya koyarak dava konusu olan taşınmaza borçlunun borcundan ötürü haciz işlemi uygulanmasını talep edebilecektir.<sup>293</sup> Tasarrufun iptali davası sonucunda davanın kabul edilmesi durumunda ise dava konusu olan mal borçlunun aktifinde yer almaya devam edecek ve davalı 3.kişi o mal için malik sıfatını koruyacaktır. Bu kapsamda davacı ise ilgili dava konusu malı karar sonucunda elde etmiş olduğu yetki doğrultusunda haczettirip sattırır ve elde etmiş olduğu gelirle de borcunun tamamına denk gelecek şekilde malvarlığı intikalini gerçekleştirecektir.<sup>294</sup> Fakat muvazaa davasında ise mahkemece verilmiş olan kararlar dava konusu işlemin hükümsüzlüğü yönünde bir karar verilerek mallar borçlunun malvarlığından, öncesinde hiç çıkmamışçasına bir durum oluşmaktadır.<sup>295</sup> Bu nedenle de muvazaa sebebiyle dava konusu işlemin hükümsüzlüğünün ispat edilmesinin ardından ilgili tapu kayıtlarının düzeltilmesi ve malların yeniden borçlu adına tescili gerekmektedir.

Muvazaa ve iptal davaları, açılmış ya da karar verilmiş olsalar dahi bir dava diğeri bakımından derdestlik ya da kesin hüküm itirazına tâbi olmayacaktır. Fakat muvazaa davası hakkındaki hüküm doğrultusunda tapu iptal edildiyse bu andan itibaren tasarrufun iptali davası konusuz kalmıştır. Ayrıca iptal davasının karara bağlanmasıyla iptale konu olan mal satılana dek muvazaa davasının yargılaması sürecektir. Fakat malın satılmasının ardından muvazaa davası da konusuz kalacaktır.<sup>296</sup>

### 2.2.1.6. Yargılama Usulleri Yönünden Karşılaştırılması

İptal davasında İİK m.281/1 kapsamında basit yargılama usulü uygulanmaktadır. Basit yargılama usulüne ilişkin hükümler ile İİK arasındaki farklılıklardan kısaca bahsetmek gerekirse İİK m.281/1 doğrultusunda teminat

<sup>293</sup>ESENER, s.103; ÖZER, s.34; ÇETİNEL, s.154; UYAR, Muvazaa, s.150.

<sup>294</sup>Yargıtay 4. HD. T. 18.03.2025 E. 2022/3880 K. 2025/4507 “...Somut olayda, dava dayanağı olarak Eskişehir 4. İcra Müdürlüğünün 2017/10166 Esas ve Ankara 24. İcra Müdürlüğünün 2018/1381 Esas sayılı takip dosyaları gösterilerek, belirtilen her iki dosyadaki alacakların tahsili talep edilmiş, mahkemece bu dosyalardaki alacaklar yönünden haciz ve satış isteme yetkisi verilmiş ise de...” ([www.legalbank.net](http://www.legalbank.net)) (E.T 02.08.2025); KURU/ ARSLAN/ YILMAZ, İcra ve İflas Hukuku, s.623.

<sup>295</sup>YAVUZ, Muvazaa, s.138; ESENER, s.150.

<sup>296</sup>ESENER, s.108; BÖRÜ, s.491; ÖZKAYA, s.201.

gösterilmeden geçici hukuki himaye tedbiri niteliğinde olarak kabul görülen ihtiyati haciz kararı verilebilecektir.<sup>297</sup> Bu kapsamda geçici hukuki himaye tedbirini ispat yükü tedbiri talep edenin üzerindeyken bu ispat, yaklaşık ispatla gerçekleştirilebilecektir. Basit yargılama usulüne ilişkin hükümler ile İİK arasındaki farklılıklardan birisi daha ise İİK m.283/3 kapsamındadır. Bu düzenlemeye göre borçlunun yararına tasarruf işlemi gerçekleştirmiş olduğu üçüncü kişi, iptal davası esnasında malvarlığında gerçekleşen azalmayı borçludan talep edecek şekilde bir yan dava açabilecektir.<sup>298</sup> Muvazaa davaları bakımından ise yargılama usulüne yönelik olmak üzere herhangi bir özel düzenleme yoktur. Bu nedenden ötürü muvazaa davasına konu olacak olan işlemin hukuki niteliği doğrultusunda, uygulanması gereken yargılama usulü kurallarının belirlenmesi gereklidir. Örnek olarak muvazaa davalarında ihtiyati haciz kavramı olmasa da dava öncesi ya da yargılamanın devam etmesiyle davacı, dava konusu edilen malvarlığı değeri için HMK m.389 vd. kapsamında ihtiyati tedbir talebinde bulunabilecektir. Ayrıca muvazaa davası eğer taşınmaz satış sözleşmesine ilişkin olacak şekilde asliye hukuk mahkemesinde açıldıysa, yargılama yazılı yargılama usulünde görülecektir.<sup>299</sup>

#### 2.2.1.6.1. Davanın Tarafları Yönünden

İptal davasını kesin veya geçici aciz belgesine sahip alacaklılar ve borçlu hakkında iflas kararı verilmesi durumunda iflas idaresi açabilecektir.<sup>300</sup> Açılan iptal davasında davalılar, borçlu ile borçluyla gerçekleştirdiği tasarruftan fayda sağlayan üçüncü kişi, kötü niyetli sonraki kişi ve bunların mirasçıları olacaktır.<sup>301</sup> Bu kapsamda borçlu ve üçüncü kişi şekli olarak mecburi dava arkadaşıdır.<sup>302</sup> Ayrıca şartların

<sup>297</sup>Yargıtay 4. HD. T. 27.06.2022 E. 2021/20841- K. 2022/9482 ‘‘...davacının adli yardım talebinin kabulüne karar verilmiş olup, davacı tarafın adli yardım talebi kabul edildiğine göre; dava konusu taşınmaz üzerine İİK'nun 281/2 maddesi gereğince adli yardımdan yararlandığı da gözetilerek teminatsız olarak ihtiyati haciz kararı verilmesi gerekirken, hatalı değerlendirme ile ihtiyati haciz talebinin reddine karar verilmesi usul ve yasaya aykırı olmuştur....’’ ([www.legalbank.net](http://www.legalbank.net)) (E.T. 02/08/2025)

<sup>298</sup>ERMENEK İbrahim, Medeni Usul Hukukunda Davaların Birleştirilmesi ve Ayrılması, Yetkin Yayıncılık, Ankara, 2014, s.64-69.

<sup>299</sup>ÇETİNEL, s.187.

<sup>300</sup>UYAR Talih, *Tasarrufun İptali Davalarının Tarafları*, DEÜHFD, Prof. Dr. Hakan Pekcanitez'e Armağan, C. 16, Özel S. 2014, s. 3005 (Taraft); ATALI/ERMENEK/ERDOĞAN, s.739; KURU, El Kitabı, s.1415; GÜNEREN, s.1024.

<sup>301</sup>KURU, El Kitabı, s.1423; EROĞLU, s.54; ATALI/ERMENEK/ERDOĞAN, s.739.

<sup>302</sup>PEKCANITEZ/ ATALAY/ ÖZEKES/ SUNGURTEKİN ÖZKAN, s.558; EROĞLU, s.54; ATALI/ERMENEK/ERDOĞAN, s.739.

elvermesi durumunda kötü niyetli üçüncü kişilerle beraber bu kişilerin mirasçılarına yönelik olacak şekilde iptal davası açılabilecektir.<sup>303</sup> Muvazaalı işlemlerin kesin hükümsüz olması nedeniyle, bu işlemlerin geçersizliği herkes tarafından iddia edilebilecektir. Bu kapsamda açılmış olan bir muvazaa davasında davacı, muvazaalı işlemin tarafları ve üçüncü kişi olabilecektir. Muvazaa davasında davalı, üçüncü kişinin dava açtığı muvazaalı işlemin taraflarıdır. Bu halde muvazaanın tarafları arasında mecburi dava arkadaşlığının varlığından söz edilebilecektir. Muvazaalı işlemin taraflarından birinin açmış olduğu muvazaa davasında ise davalı muvazaalı işlemin diğer tarafı olacaktır.<sup>304</sup>

#### 2.2.1.6.2 Görevli Mahkeme Yönünden

İptal davalarında HMK'ya göre görevli mahkemeler asliye hukuk mahkemeleri olacaktır.<sup>305</sup> İptal davasının istihkak davasına karşı dava olacak şekilde açılması durumunda da istihkak davasının yargılamaında görevli olan icra mahkemeleri iptal davası bakımından da görevli olacaktır.<sup>306</sup> Ayrıca doktrin kapsamında alacaklının veya iflas idaresinin sıra cetveline itiraz konulu açmış olduğu iptal davasının yargılamaı asliye ticaret mahkemesinde görülecektir.<sup>307</sup> Muvazaa davalarında görevli mahkemeye yönelik özel bir düzenleme yer olmadığından ötürü hem HMK kapsamında düzenlenen görev kurallarına hem de muvazaalı işlemin niteliğine göre belirlenecektir. Dava konusu olan muvazaalı işlemin malvarlığı ile ilgili olması durumunda yargılamada Yargıtay ve bölge adliye mahkemesi kararlarına göre o işin ticari nitelikte olup olmadığına bakılmaksızın görevli mahkeme asliye hukuk mahkemesidir.<sup>308</sup>

---

<sup>303</sup>GÜNEREN, s.1024.

<sup>304</sup>GÜNEREN, s.1024.

<sup>305</sup>EROĞLU, s.160.

<sup>306</sup>PEKCANITEZ/ ATALAY/ ÖZKAN/ ÖZEKES, s.559.

<sup>307</sup>YILDIRIM, İptal Davaları, s.231.

<sup>308</sup>Yargıtay 23. HD. T. 30.01.2020 E. 2020/1916- K. 2020/593' '... Dava tarihi itibarıyla yürürlükte olan 6102 sayılı TTK'nın 4. maddesinde bu hükmünde sayılı mutlak ticari davaların yanı sıra "her iki tarafında da ticari işletmesiyle ilgili hususlardan doğan hukuk davaları ticarî dava sayılır" hükmü ile de nispi ticari davaya ilişkin de düzenleme yapılmış olup, buna göre tarafların her ikisinin de tacir olması ve uyuşmazlık konusu işin tarafların ticari işletmesiyle ilgisi olması gerekir. İİK'nın 142/1 maddesinde "cetvel suretinin tebliğinden yedi gün içinde her alacaklı takibin icra edildiği mahal mahkemesinde alakadarlar. Aleyhine dava etmek suretiyle cetvel münderecatına itiraz edebilir." hükmü düzenlenmiştir. Bu hükmünde belirtilen mahal mahkemesinin hangi mahkeme olduğu konusuna bir açıklık bulunmamakla birlikte İİK'nın 235/1. maddesindeki gibi kayıt kabul ve 154/3. maddesindeki gibi iflas davaları için ticaret mahkemelerinin görevli olduğu yolundaki açık bir düzenleme

### 2.2.1.6.3. Yetki Bakımından

Tasarrufun İptali davasında yetki hususu HMK kapsamında düzenlenmiş olan genel yetki kurallarına göre belirlenecektir.<sup>309</sup> İptal davasının şahsi nitelikli bir dava olması nedeniyle taşınmazın bulunduğu yer mahkemesinde görülmesi gibi bir zaruret bulunmamaktadır.<sup>310</sup> İstihkak davasına yönelik olarak iptal davası açılması halinde yetkili mahkeme asıl dava nerede açıldıysa o mahkeme karşı dava içinde yetkili mahkeme olacaktır.<sup>311</sup> Fakat açılmış olan dava sıra cetveline itiraz veya bu davaya karşı dava olarak açıldıysa yetkili mahkeme iflasa karar veren mahkeme olacaktır.<sup>312</sup> Muvazaa davalarında yetkiye ilişkin olarak kanun içerisinde herhangi bir özel düzenleme bulunmaması nedeniyle HMK içerisinde düzenlenen genel yetki kuralları uygulanacaktır.<sup>313</sup>

### 2.2.1.6.4. Zamanaşımı ve Hak Düşürücü Süre Bakımından

İİK m.284’çe tasarrufun iptali davası açabilmek için iptale konu olan tasarrufun gerçekleştiği andan itibaren beş senelik süre vardır. Söz konusu bu beş yıllık süre hak düşürücü niteliktedir.<sup>314</sup> Bu sürenin, iptal davasının açılmasının ardından mahkemelerce re’sen dikkat edilmesi gerektiği gibi yargılamanın tüm bölümlerinde davanın herhangi bir tarafınca öne sürülebilecektir. Eğer ilgili iptal davası beş yıllık süre içerisinde açılmadıysa mahkemece yargılamanın her anında davanın reddine

---

*bulunmadığından bu mahkemenin asliye hukuk mahkemesinin olduğunun kabulü gerekir...”, (www.legalbank.net) (E.T. 27/10/2023) ;Ankara Bölge Adliye Mahkemesi, 13. Hukuk Dairesi T. 23.04.2019, E. 2019/832- K. 2019/1000 “Dava muvazaa nedeniyle şirket hissesinin yeniden davalı adına tescili istemine ilişkindir... Dava, muvazaalı olarak davalı ... tarafından kardeşleri olan diğer davalılara yapılan hisse devirlerinin iptali ile yeniden ... adına tescili talebine ilişkin olup, uyuşmazlık TBK 19. Maddesinde düzenlenen muvazaadan kaynaklandığından davanın genel hükümlere göre asliye hukuk mahkemesinde görülüp sonuçlandırılması gerekmektedir.” (yayınlanmamıştır).*

<sup>309</sup>PEKCANİTEZ/ATALAY/ ÖZKAN/ ÖZEKES, s.558.

<sup>310</sup>Yargıtay 17.HD. T. 22.04.2023 E. 2014/5893- K. 2014/6258’...İİK’nın 258/1 ve 50. maddeleri yollaması ile HMK’nın 6 ve 7. maddelerine göre mahkemenin yetkili olmadığı gerekçesiyle...HMK 6. ve 7. maddeleri gereğince yetkili mahkemenin davalılardan birisinin yerleşim yeri adresi olup, davalıların zorunlu dava arkadaşlığı olması...” (www.legalbank.net) (E.T. 27/10/2023)

<sup>311</sup>PEKCANİTEZ/ATALAY/ ÖZKAN/ ÖZEKES, s.558; KURU/ARSLAN/YILMAZ, İcra ve İflas, s.620.

<sup>312</sup>DELİDUMAN Seyithan, İflas ve İflasın Ertelenmesi Davalarında Yetkili Mahkeme ile Bunun Usulü Kazanılmış Hak Teşkil Edip Etmeyeceği ve Yargıtay Uygulaması, EÜHFD, Y. 2007, S. 2007/1-2, s. 260.

<sup>313</sup>EROĞLU, s.258.

<sup>314</sup>GÜNEREN, s.1024; KURU/ARSLAN/ YILMAZ, İcra ve İflas, s.622; HALMAN ÇETİN, s.217; BAKIRCI, s.220; KURU, El Kitabı, s.1528.

ilişkin karar verilebilecektir.<sup>315</sup> Muvazaalı işlemler kesin hükümsüz olarak kabul edildiğinden ötürü, muvazaa iddiasının öne sürülmesi zamanaşımı ya da hak düşürücü süreye bağlı tutulmayacaktır.<sup>316</sup>

#### 2.2.1.6.5. İspat Hukuku Bakımından Karşılaştırılması

Hem iptal davası hem de muvazaa davası için genel ispat kuralları doğrultusunda dava sonucunda kendisi lehine hak elde edecek olan taraf yani davacı alacaklı ispat faaliyetini yerine getirecektir. Bu kapsamda iptal davasında alacaklı tarafından zarara uğramış olduğu hususu ispatlanırken borçlunun ödemedi aciz kaldığı hususunu belgelendiren geçici veya kesin nitelikte olan aciz belgesi mahkemeye sunulmalıdır.<sup>317</sup> Ayrıca bu hususlara ilave olarak alacaklı, borçlunun kendisini zarara uğratma amacıyla hareket etmiş olduğunu ve bu kapsamda gerçekleştirilmiş olan tasarruftan üçüncü kişinin de bilgisinin olduğu hususunu ispatlamalıdır.<sup>318</sup> Söz konusu hususların davacı tarafından ispatı kolay olmayacağından ötürü davacının faydalanabileceği ispat karinelerinin varlığı mevcuttur. Ayrıca delil serbestisine dayanılarak tanık ve her türlü delille ispat faaliyetinde bulunulabilecektir. Muvazaa davasında ise davacı dava konusu işlemde gerçekleşen muvazaayı her türlü delille ispat edebilecektir.<sup>319</sup> Fakat eğer ortada bir senedin varlığından söz ediliyorsa, bu hususta muvazaanın ispatında yazılı ya da kesin

<sup>315</sup>PEKCANITEZ/ATALAY/ ÖZKAN/ ÖZEKES, s.558-561;UYAR Talih/ UYAR Alper/ UYAR Cüneyt, İcra ve İflas Hukukunda Tasarrufun İptali Davaları, 5.Baskı, Bilge Yayınevi, Ankara, 2018, s.663; MUŞUL, İptal Davaları, s.414; Yargıtay 4.HD. T. 21.01.2022 E. 2021/15318- K. 2022/937 ‘... Dava konusu tasarruf 25/03/2014 tarihinde yapılmış olup, iş bu dava ise İİK 284’de belirlenen 5 yıllık hak düşürücü süre geçtikten sonra 05/04/2019 tarihinde açılmıştır. İhtiyari arabulucuya başvurmak 5 yıllık hak düşürücü süreyi kesmeyeceğine Mahkemece ve Bölge Adliye Mahkemesince süresi içerisinde açılmayan davanın reddine ve davalılar lehine maktu vekalet ücretine yönelik hüküm kurulması gerekirken yukarıda açıklanan hususlar dikkate alınmadan karar verilmesi doğru görülmemiştir...’ (www.legalbank.net) (E.T. 02/08/2025)

<sup>316</sup>ATAMULU, s.130; ANTALYA, s.206; Yargıtay 1.HD. T. 14.05.2025 E. 2024/1767 K. 2025/2567 ‘... muris ...’ün tüm malvarlığını sattıktan sonra hiçbir mal edinmemesi ve uzun zaman satış suretiyle devrettiği iddia olunan yerleri kullanmasının hayatın olağan akışına aykırı olduğunu, muris muvazaası iddiasına dayalı davaların terekeye karşı yapılan haksız fiil niteliğini taşıdığından herhangi bir zamanaşımı veya hak düşürücü süreye tabi olmaksızın her zaman açılabilirliğini, muvazaalı işlemin hiçbir hüküm doğurmayacağını ve muvazaa nedeninin ortadan kalkması ya da bir zamanın geçmesi ile görünürdeki batıl işlemin geçerli hale gelmeyeceğini, davanın muris muvazaası nedeniyle tapu iptal ve tescil davası olduğu göz önünde bulundurulduğunda herhangi bir zamanaşımı veya hak düşürücü süreye bağlı olmaksızın her zaman açılabilirliği...’ (www.legalbank.net) (E.T. 02/08/2025)

<sup>317</sup>PEKCANITEZ/ATALAY/ ÖZKAN/ ÖZEKES, s.559.

<sup>318</sup>KURU/ARSLAN/ YILMAZ, İcra ve İflas, s.617.

<sup>319</sup>ATAMULU, s.211; ESENER, s.89; FEYZİOĞLU, s.210.

bir delilin sunulması gerekmektedir. Zira HMK m.200 kapsamında düzenlenen senetle ispat kuralı gereğince, kesin delillerle ispatın gerçekleştirilmesi gereklidir.<sup>320</sup> Muvazaanın senetle ispat edileceği durumlara ilişkin olarak ifade edilmelidir ki HMK m.203 kapsamında düzenlenen, senetle ispat zorunluluğunun istisnaları gündeme gelecektir.<sup>321</sup> Ayrıca muvazaalı işlemin tarafları açısından senetle ispat zorunluluğunun olduğu hallerde HMK m.202 kapsamında düzenlenen delil başlangıcı hususu mevcutsa o halde taraflar tanık dinleterek ispat faaliyetini gerçekleştirebileceklerdir. Muvazaa davası, iptal davasına göre daha kolay yürütülme ve takip edilme şansına sahipse de muvazaalı işlemin ispatı bakımından da zorluklar bulunmaktadır. Bu kapsamda davacı üçüncü kişide senet ya da yazılı delil bulunmuyorsa, resmi şekil şartı ile gerçekleştirilen muvazaalı işlemin ispatı için senetle ispat kuralına uymak zorunda değildir.<sup>322</sup>

---

<sup>320</sup>Yargıtay 1.HD. T. 06.10.2015 E.2015/8573- K.2015/11345 “Hal böyle olunca, taraf muvazaasına dayalı eldeki davada davacılar tarafından resmi taksim senedinin aksini kanıtlar yazılı belge sunulmadığı ve başkaca kesin delil de sunulmadığı gözetilerek, davanın reddine karar verilmesi gerekirken yanlıgılı değerdendirme ve gerekçeyle 381 parsel sayılı taşınmaz yönünden davanın kabulüne karar verilmesi doğru değildir.” ([www.legalbank.net](http://www.legalbank.net)) (E.T. 28/10/2023)

<sup>321</sup>ATAMULU, s.207.

<sup>322</sup>ESENER, s.109.

## BÖLÜM 3

### 3. MUVAZAA NEDENİNE DAYALI İPTAL DAVASINA İLİŞKİN GÖRÜŞLER, UYGULANİŞ BİÇİMİ VE SORUNLAR

#### 3.1. Muvazaalı İşlemlerin İptal Davasına Konu Edilip Edilemeyeceği Tartışması

TBK m.19 kapsamında düzenlenen hükümlere dair açılan muvazaa davası ile İİK m.277 vd. yer alan düzenlemelerin gerekçe gösterildiği iptal davasının amacı benzerdir. Buna göre her iki davanın özü, borçlunun alacaklısından mal kaçırma amacıyla gerçekleştirdiği ve muvazaalı işlemle borçlunun amacını bilen kişilerle yapılan işlemlerin geçersizliğinin tespitinin ardından alacağın tahsil edilmesi olacaktır.<sup>323</sup> Muvazaalı işlemlerin iptal davasına konu edilip edilemeyeceği hususu hem doktrin içerisinde hem de yüksek mahkeme kararlarında tartışma konusu yapılmış ve bu tartışmalardan ötürü, söz konusu davanın şartlarında, yargılama usullerinde, sonuçlarında pek çok sorun dile getirilmiştir. Bu sorunların çıkışı da muvazaa kavramının TBK içinde yer alması ve iptal davasının İİK kapsamında olmasına karşın, her iki kavramın beraber uygulanabilirliği açısından doğrudan bir kanuni düzenlemenin yer almaması ve doktrin ile yüksek mahkeme kararlarının birleşmemesinden ötürüdür.

#### 3.1.1. Muvazaalı İşlemlerin İptal Davasına Konu Edilemeyeceği Yönündeki Görüşler

Konu ile alakalı öğretide içerisinde mevcut olan görüşlerden ilki gerçekleştirilen muvazaalı işlemlere yönelik olarak tasarrufun iptali davası açılmaması gerektiği yönündedir.<sup>324</sup> Bu görüşe göre gerçekleştirilen bir tasarruf işlemi içerisinde muvazaa bulunması durumunda, yapılan tasarrufla ilgili malvarlığı değeri, borçlunun malvarlığı

<sup>323</sup>EROĞLU Orhan, Muvazaa Davalarında İİK m.283/1'in Kıyasen Uygulanması, Terazi Hukuk Dergisi, C.13, S.137, s.27. (İİK m.283/1)

<sup>324</sup>KURU, El Kitabı, s.1400; PEKCANİTEZ/ ATALAY/ SUNGURTEKİN/ ÖZKAN, s.553; AKŞENER, s.117; GÜNEREN, s.1023; MUŞUL, s.94; UMAR, İptal Davası, s.17; ERDÖNMEZ, s.34; KURU /ARSLAN/ YILMAZ, İcra ve İflas Hukuku, s.28; ÜSTÜNDAĞ, İflas-Konkordato İptal Davası, s.286.

içerisinden çıkmamış olacağından ötürü, malvarlığından çıkmamış bir tasarrufun iptale konu edilmesinden ve bu kapsamda haciz ve satış yetkisi istenilmesinden de söz edilemeyecektir.<sup>325</sup> Yine bu kapsamda muvazaa sebebiyle hükümsüz olarak değerlendirilen, başka bir deyişle hukuki açıdan herhangi bir hüküm ve sonuç doğurmayan bir tasarruf işleminin İİK kapsamında iptal davasına konu yapılabilmesi söz konusu olmayacaktır. Maddi hukuk bakımından bir anlam ifade etmeyen tasarrufun iptalinin talep edilmesi iptal davasının amacıyla çeliştiğinden zaten geçersiz olan işlemin, geçerli olduğu kabul edilerek iptalini talep etmek anlamında olacaktır.<sup>326</sup>

Yukarıda ifade edilen hususlar doğrultusunda alacaklı muvazaayı gerekçe gösterip alacağını tahsil edebilme amacıyla iptal davası açmayı düşünürse iptal davası yerine İİK m.97 ve m.99 kapsamında düzenlenen istihkak davasını açmalıdır.<sup>327</sup> İlk olarak İİK m.97 kapsamında üçüncü kişinin açtığı davadan bahsederek davalı alacaklı ve borçlu ile davacı üçüncü kişinin taraf olduğu işlemin muvazaalı olduğu iddiasında bulunulabilecektir. Ancak dava reddedilirse üçüncü kişi alacağını haciz konusu yapılmış bedelin satılması sonrası elde edilen bedelden alacaktır. Eğer üçüncü kişinin elinde bulunan bir malın haczedilmesi durumunda ise alacaklı tarafından İİK m.99 uyarınca istihkak davası açılabilir. Bu davada alacaklı söz konusu malın üçüncü kişiye muvazaalı yolla geçtiğini ve bu nedenle de malın hala borçluya ait olduğunu ispat edecektir. Davanın kabul edilmesiyle de alacaklı hacze konu malın satışı sonrası elde edecektir.<sup>328</sup> Bu davanın açılmasıyla borçlu ve üçüncü kişi arasında gerçekleşen tasarrufun hükümsüz olduğu iddia edilebilecek ve alacaklılara zarar verme kastıyla hareket eden borçlunun muvazaalı işlem gerçekleştirdiği iddiası istihkak davası ile dinlenebilecektir.<sup>329</sup>

Öğretide muvazaa nedenine dayalı iptal davası açılmamasının sebeplerinden birisi de mevzuat içerisinde, davacının hiçbir surette icra takibi başlatmamış olması durumunda dava sonucunda verilecek olan haciz kararının, başkaca hacizlere nasıl

---

<sup>325</sup>GÜNEREN, s.1024; UMAR, İptal Davası, s.17; MUŞUL, İptal Davaları, s.169; ERDÖNMEZ, s.34; ÖZER, s.24; PEKCANITEZ/ ATALAY/ SUNGURTEKİN/ ÖZKAN, s.553; SERTKAYA DANIŞ, s.341; KARSLI, s.552.

<sup>326</sup>PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZEKES/ SUNGURTEKİN ÖZKAN, s.553; ERDÖNMEZ,s.29.

<sup>327</sup>KURU/ARSLAN/ YILMAZ, İcra ve İflas Hukuku,s.615; ERDÖNMEZ,s.17; KURU, El Kitabı, s.1400.

<sup>328</sup> KURU, El Kitabı, s.1400; KURU/ARSLAN /YILMAZ, İcra ve İflas, s.615 .

<sup>329</sup>KURU/ARSLAN /YILMAZ, İcra ve İflas, s.615 ÇETİNEL, s.128; KURU, El Kitabı, s.1400; ÇETİNEL, s.128.

iştirak edeceği veya bu hacze bağlı olarak sıra cetvelinin hangi kurala göre düzenleneceği hususlarının yer almamasıdır.<sup>330</sup>

### 3.1.2. Muvazaalı İşlemlerin İptal Davasına Konu Edilebileceği Görüşü

Öğretide muvazaalı işlemlerin iptal davasına konu edilebilmesi hakkında mevcut olan bir diğer görüşe göre muvazaalı işlemler TBK m.19 uyarınca açılmış davada ispatı daha zor olacağından iptal davasına konu edilebilecektir.<sup>331</sup> İlgili görüşü savunan yazarların bu kabulünde maddi bir zorunluluk mevcuttur.<sup>332</sup> Çünkü iptal davasının yalnızca hukuken geçerli olan işlemlere yönelik olarak açılabilmesi ve bu açıdan muvazaalı işlemlerin iptal davasına konu edilemeyeceğini öne sürmek alacaklıları, borçlular tarafından gerçekleştirilen muvazaalı işlemler sebebiyle zarara uğratacaktır.<sup>333</sup> Sözünü etmiş olduğumuz bu görüşe sahip yazarlara göre muvazaalı işlemlere ilişkin olarak tasarrufun iptali davasının açılmayacağı hali kabul edilirse kötü niyetli hareket eden borçlular korunmuş olacaklardır.<sup>334</sup>

Muvazaalı işlemlere yönelik olarak istihkak davasının açılması durumu yalnızca sicile kayıtlı olan mallar açısından bir fayda getirecektir. Çünkü alacaklı normal şartlarda borçluya ait olmayıp üçüncü bir kişiye ait olan taşınmazların ve sicile kayıtlı olmayan malların haczini gerçekleştiremeyecektir.<sup>335</sup> Yine muvazaalı işlemlere ilişkin iptal davası açılabilmesini savunan bir diğer görüşe göre iptal davasına konu yapılacak işlemin maddi hukuk açısından geçerli ya da geçersiz olmasının herhangi bir etkisi olmayacaktır.<sup>336</sup> Eğer tasarruf yapılmışsa ve tasarrufun yapılmasıyla İİK m.278-280 kapsamında yer alan iptal sebepleri gerçekleştiyse ilgili tasarruf iptal davasına konu edilebilecektir.

<sup>330</sup>ERDÖNMEZ, Zarar Verme Kastı, s.33

<sup>331</sup>UYAR, İptal Davaları, s.97; YILDIRIM, İptal Davaları, s.142; AKKAYA Tolga, Alacaklıdan Mal Kaçırmaya Yönelik Muvazaalı Tasarrufların İcra ve İflâs Kanunu'nda Düzenlenen İptal Davasına Konu Olup Olamayacağı Sorunu, Legal Medeni Usul ve İcra İflas Hukuku Dergisi, S.3,2016, s.674; KAPLAN, s.31,32; GÜNEREN, Tasarruf, s.7; ÖZER, s.26; YILDIRIM, İptal Davaları, s.142; KILIÇOĞLU, s.183; ESENER, s.108; UYAR, İptal Davaları, s.38.

<sup>332</sup>YILDIRIM, İptal Davaları, s.142-143.

<sup>333</sup>UYAR/UYAR/UYAR, s.38; UYAR, İptal Davaları, s.38; YILDIRIM, İptal Davaları, s.142.

<sup>334</sup>UYAR, İptal Davaları, s.98; YILDIRIM, İptal Davaları, s.142; ESENER, s.108; KAPLAN Hasan Ali, 4949 Sayılı Kanun'la Yapılan Değişiklik Işığında İcra İflâs Hukukunda Tasarrufun İptali Davaları, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Hukuk Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2006,s.39.

<sup>335</sup>AKKAYA, s.671; UYAR, İptal Davaları, s.99; YAVUZ, Muvazaa, s.128; ESENER, s.108.

<sup>336</sup>AKKAYA, s.676; KOSTAKOĞLU, s.11.

Özetle muvazaa davasının iptal davasını bertaraf ettiği kabul görürse, iptal davasının pratik değerinin bir önemi kalmayacaktır. Bu yorum biçimi borçlu ve mal kaçıran üçüncü kişileri koruyacağından hukuk mantığına uygun değildir.<sup>337</sup> Bu sebeple borçlunun muvazaalı işlemlerinin engellenebilmesi alacaklıya muvazaalı işlemlere yönelik hem muvazaa davası hem de muvazaa nedenine dayalı iptal davası açması hususu gündeme gelmelidir.<sup>338</sup>

### 3.1.3. Yargıtay'ın Konuya Dair Uygulaması

Yargıtayca konu hakkında verilmiş olan kararlardan bahsedecek olursak muvazaa sebebine dayalı ilgili işlemin hükümsüzlüğünün tespiti yerine muvazaalı işleme konu olan mal üzerinde İİK m.283/1-2 fıkraları uyarınca cebri icra ve satış yetkisinin verilmesini talep ederek tasarrufun iptali davası açılabilceğinden söz edildiği görülecektir.<sup>339</sup> Verilen bu kararlar içerisinde alacaklı, borçlu ile gerçekleştirdiği tasarruf işlemi sebebiyle zarar görmekte ve bu durumun sonucunda muvazaalı işlemlerin olması durumunda bu işlemlere dayanarak muvazaa davası ya da muvazaa nedeninden ötürü iptal davası açılabilceği açıklanmıştır.<sup>340</sup> Yargıtay'ın yine muvazaa nedeninden ötürü açılmış iptal davasını, vermiş olduğu kararlarda küçük değişikliklerle açıkça ifade ettiği ve borçlunun alacaklıya zarar verme kastıyla

<sup>337</sup>UYAR Talih / UYAR Cüneyt, Borçlunun, Borçlanma Tarihinden Önce Yapmış Olduğu Mal Kaçırma Amacına Yönelik Tasarrufları Hakkında Alacaklıları Tarafından "Genel Muvazaa Davası" Açılabilir Mi?, İstanbul Barosu Dergisi, C. 94, S.4, Temmuz 2020,s.45.

<sup>338</sup>AKKAYA, s.681.

<sup>339</sup>Yargıtay 17. HD. T. 14.10.2020 E. 2019/937 K. 2020/5567 "... İİK 277 ve izleyen maddelerinde iptal davasına konu tasarruflar özünde geçerli olmasına rağmen kanunun icra hukuku yönünden iptaline imkan verdiği tasarruflardır. Muvazaaya dayalı iptal davasında ise davacı muvazaalı işlemle kendisinin zararlandırıldığını ileri sürmektedir. İİK 277 ve izleyen maddelerinde düzenlenen iptal davası açma hakkı davacının genel hükümlere, muvazaaya dayanarak dava açmasına engel değildir. Davacının iddiasını kanıtlaması halinde ise iddianın taşınmazın aynına ilişkin olmadığı, alacağın tahsiline yönelik bulunduğu da gözetilerek İİK 283/1,2 maddesi kıyasen uygulanarak iptal ve tescile gerek olmaksızın davacının taşınmazların haciz ve satışını isteyebilmesi yönünden hüküm kurulması gerekecektir..." ([www.legalbank.net](http://www.legalbank.net)) (E.T. 04.08.2025)

<sup>340</sup>Yargıtay 4. HD. T. 26.03.2025 E. 2022/7866 K.2025/5002"...Yüzeysel bakıldığında iptal davaları ile muvazaa davaları arasında bir benzerlik görülmekte ise de bu benzerlik her iki davanın güttüğü amaçtan öte gitmemektedir. 3. kişinin danışıklı işlem ile hakkının zarar gördüğünün benimsenebilmesi için onun danışıklı işlemde bulunandan bir alacağının var olması ve bu alacağın ödenmesinin önlemek amacıyla danışıklı bir işlem yapılması gerekir. Davacının bu davadaki amacı alacağını tahsil edebilmek için muvazaa nedeniyle temelde geçersiz olan işlemin hükümsüzlüğünü sağlamaktır. Muvazaaya dayalı davalarda davacının icra takibine geçmesi ve aciz belgesi almasına gerek yoktur. Çünkü yukarıda açıklandığı gibi İİK'nın 277 ve izleyen maddelerinde iptal davasına konu tasarruflar özünde geçerli olmasına rağmen kanunun icra hukuku yönünden iptaline imkan verdiği tasarruflardır. Muvazaaya dayalı iptal davasında ise davacı muvazaalı işlemle kendisinin zararlandırıldığını ileri sürmektedir..." ([www.legalbank.net](http://www.legalbank.net)) (E.T. 01/08/2025)

gerçekleştirdiği muvazaalı tasarruf işlemlerinin iptal edilmesi amacıyla açılmış olan davaları, muvazaa sebepli olarak açılan iptal davası olarak açıkladığı görülecektir.<sup>341</sup> Ancak Yargıtay tasarrufun iptali davasının yalnızca geçerli işlemlere ilişkin olarak açılabileceği yönünde kararlar da vermiştir.<sup>342</sup>

Yargıtay'ın muvazaa sebebine dayanılarak açılmış olan iptal davası ile ilgili özel dava şartlarının varlığının gerekmediği fikrindedir. Bu kapsamda davacının bu davayı açabilmesi için aciz belgesine ihtiyacı olmayacaktır.<sup>343</sup> İlâveten muvazaa sebebine dayanılarak açılmış olan dava bakımından herhangi bir zamanaşımı ile hak düşürücü sürenin varlığından söz edilemeyecektir.<sup>344</sup> Özel dava şartlarından olan gerçek bir alacağın varlığı muvazaa nedenine dayalı iptal davasında özel dava şartı olarak aranmayacaktır. Ancak gerçek bir alacağın varlığı davacının dava açılışında hukuki yararının bulunduğunu ispat etmeye fayda sağlayacaktır.<sup>345</sup> İptal davasının özel

---

<sup>341</sup>Yargıtay HGK. T. 19.02.2025 E. 2023/1157 K. 2025/72 “...İİK'nın 280/1 maddesi kapsamında borçlunun durumunu ve amacını bilebilecek kişilerdendir. Dolayısıyla 01.07.2015 tarihinde kooperatif hissesi devrine ilişkin tasarruf tarihi itibarıyla taşınmazın değeri belirlenerek bu miktarla ve davacının alacak ve ferileriyle sınırlı olmak üzere davanın kabulü ile tasarrufun iptaline karar verilmesi gerekmektedir.” ([www.kazanci.com.tr](http://www.kazanci.com.tr)) (E.T. 01/08/2025)

<sup>342</sup>Yargıtay HGK. T. 17.01.2019 E. 2017/2051- K. 2019/19 “Kural olarak iptal davasına konu edilen tasarruflar, muvazaalı akitlerden farklı olarak hukuken geçerlidir. Başka bir ifade ile muvazaalı akitlerde, görülen akit değil tarafların gerçek iradelerine uygun bulunan akit tarafları bağlayıcı olduğu hâlde, İcra ve İflas Kanunu'nun 277. ve bunu izleyen maddelerinde düzenlenen tasarruflar özel hukuk ilişkisi açısından geçerliliğini korumaktadır. Bu nedenle, alacaklının gerçek alacak ve ayrıntılarına yetecek miktardaki tasarrufun iptaline, bunun dışında kalan kısmı geçerliliğini koruyacağından, olduğu gibi bırakılmasına karar verilmesi gerekmektedir. Kanun koyucu bu özelliği gözeterek “iptal davasının sübutu hâlinde davaya konu teşkil eden mal üzerinde icra kovuşturması yapılabileceğini, davanın konusu taşınmaz mal olduğu takdirde ise, üçüncü şahıs üzerindeki kaydın düzeltilmeksizin taşınmazın haciz ve satışının istenebileceğini...” ([www.legalbank.net](http://www.legalbank.net)) (E.T. 18/10/2023)

<sup>343</sup>Yargıtay 4. HD. T. 26.03.2025 E. 2022/7866 K.2025/5002 “...Somut olayda İlk Derece Mahkemesince; dava İİK'nın 277 ve devamı maddelerine dayalı olarak açılan tasarrufun iptali davası olarak değerlendirilerek, bu davanın görülebilmesi için gerekli aciz belgesi istenilmiş ve ibraz edilememesi üzerine dava usulden reddedilmiş ise de varılan sonuç dosya kapsamı ve mevcut delil durumuna uygun düşmemektedir. Davacı vekili dava dilekçesinde açıkça muvazaalı işlemin iptalini istemiş ve hakim ön inceleme oturumunda davayı muvazaalı işlemin iptali olarak değerlendirmiş olduğuna göre, mahkemece işin esasına girilerek ve BK'nın 19. maddesindeki muvazaa olgusunun araştırılarak, bu olgunun ispatı halinde davanın kabulüne, aksi halde davanın reddine karar verilmesi gerekirken hatalı değerlendirme ile yazılı şekilde karar verilmesi usul ve yasaya aykırı olmuştur.” ([www.legalbank.net](http://www.legalbank.net)) (E.T. 01.08.2025).

<sup>344</sup>Yargıtay 1.HD. T. 14.05.2025 E. 2024/1767 K. 2025/2567 “...muris muvazaası iddialarına dayalı davaların terekeye karşı yapılan haksız fiil niteliğini taşıdığından herhangi bir zamanaşımı veya hak düşürücü süreye tabi olmaksızın her zaman açılabilirliğini, muvazaalı işlemlerin hiçbir hüküm doğurmayacağını ve muvazaa nedeninin ortadan kalkması ya da bir zaman geçmesi ile görünürdeki batıl işlemin geçerli hale gelmeyeceğini davanın muris muvazaası nedeniyle tapu iptal ve tescil davası olduğu göz önünde bulundurulduğunda herhangi bir zamanaşımı veya hak düşürücü süreye bağlı olmaksızın açılabilirliğini...” ([www.legalbank.net](http://www.legalbank.net)) (E.T. 01/08/2025)

<sup>345</sup>Yargıtay 17. HD. 21.02.2018 E. 2015/19079 K. 2018/1206 “... Dava BK'nın 19.maddesine dayalı olarak açılan muvazaalı işlemin iptaline ilişkindir.Dosya içerisindeki bilgi ve belgelerden, davacı ile davalı ... arasında ... Aile Mahkemesi'nin 20013/242 Esas 2017/856 Karar sayılı dosyası ile boşanmaya

şartlarından birisi olan alacağın tasarrufun gerçekleştiği tarihten önce ortaya çıkması hususu Yargıtay tarafından muvazaa nedenine dayalı olarak açılan iptal davalarında sıklıkla uygulamaktaydı<sup>346</sup>. Ancak Yargıtay 17. HD ile 4. HD'nin birleşmesinin ardından Yargıtay 4. HD, İsviçre ve Alman öğretisinde de kabul gören bu konuda içtihat değişikliğine gitmiştir.<sup>347</sup> Buna göre verilen kararda ilk derece mahkemesinin, davaya konu yapılan tasarrufun borcun doğumu olan işlemin gerçekleştiği tarihten evvel olması sebebiyle iptal edilemeyeceği ve davanın ön koşul sebebiyle reddine dair verdiği karar bozulmuştur.<sup>348</sup> Verilen bu kararda muvazaaya dayanan taleplerin, ilgili işlemin hükümsüzlüğünü doğuracağı ve bu sebeple herhangi bir süreye tabi olmayacağı hususu ifade edilmiştir. Fakat Yargıtay'ın karar içerisinde hükümsüzlük neticesinden söz etmesine rağmen, dava içim muvazaaya dayalı iptal davası ibaresini kullanması doğru bir yaklaşım olmamıştır.<sup>349</sup>

---

*karar verildiği ve bu dosyadan davacı lehine mali haklara hükmedildiği anlaşılmaktadır. Muhtemelen hükmedilecek alacaklar için davacının bu davayı açmakta hukuki yararı bulunmaktadır. Öncelikle bu tespit yapılmalıdır. BK'nun 19.maddesine göre dava açılabilmesi için davacının İİK'nun 277 ve devamı maddelerine dayalı olarak açılan tasarrufun iptali davasından farklı olarak davacının kesinleşmiş bir takibin varlığı ön koşul değildir. Ancak davacının bir alacağının olması da bir dava şartıdır.”* ([www.lexpera.com.tr](http://www.lexpera.com.tr)) (E.T 04.08.2025)

<sup>346</sup>Yargıtay 17.HD. T. 22.11.2016 E.2014/20575-K.2016/10740 “Davacının bu seçimlik haklarından BK.m.19. maddeye dayalı iptal yolunu seçtiği dava dilekçesinde özellikle vurgulanmaktadır. Bu durumda davacının talebi doğrultusunda inceleme ve araştırma yapılması ve bu davanın görülebilmesi için de muvazaalı işlemin borcun doğumundan sonra yapılması gerektiği göz önünde bulundurulup, ... karar verilmesi gerekirken...” ([www.legalbank.net](http://www.legalbank.net)) (E.T. 19/10/2023)

<sup>347</sup>ERDÖNMEZ, s.92; YILDIRIM, İptal Davaları, s.288; UYAR/UYAR/UYAR, s.799.

<sup>348</sup>Yargıtay 4. HD. T. 22.03.2021 E. 2020/1254 K. 2021/1330 “... Muvazaa iddiasına dayalı tasarrufun iptali davaları her zaman açılabilir olup, muvazaa iddialarında hak düşürücü süre ya da zamanaşımı süresi söz konusu olmaz. Bu, hükümsüzlüğün doğal bir sonucudur. Tasarrufun iptali davasında tasarrufun, borcun doğum tarihinden sonra yapılması dava açılabilmesinin sebeplerinden biriyken, muvazaa davalarında işlemin ne zaman yapıldığının bir önemi yoktur. Nitekim, kesin hükümsüz sayılan bir işlemin ne zaman yapıldığının bir önemi de bulunmamaktadır. Zira işlem, yapıldığı andan itibaren geçersiz sayılır. Davaya konu edilen muvazaalı işlem, borcun doğumundan önce veya sonra yapılmış olsa da butlan yaptırımına tabidir. Temlik eden kişinin yaptığı bir bağış ya da ivazsız tasarruf ancak gerçek iradeye uygun değilse iptal edilebilir. Şu halde mahkemece, muvazaanın varlığı kabul edilmek suretiyle davanın kabulüne karar verilmesi gerekirken, açıklanan yönler gözetilmeyerek, yerinde olmayan gerekçe ile istemin ön koşul yokluğundan reddedilmiş olması usul ve yasaya uygun düşmediğinden, kararın bozulması gerekmiştir.” ([www.kazanci.com.tr](http://www.kazanci.com.tr)) (E.T 04.08.2025)

<sup>349</sup>Justitia Hukuk Akademisi, “Muvazaa Nedeniyle Tasarrufun İptali Davalarına İlişkin Meydana Gelen İçtihat Değişikliği”, Erişim Tarihi: 04.08.2025 (<https://gunayerdogan.com.tr/muvazaa-nedeniyle-tasarrufun-iptali-davalarina-iliskin-meydana-gelen-ictihat-degisikligi/>)

### 3.1.4. Muvazaa Nedenine Dayalı İptal Davasında Tartışmaya Konu Edilen Usuller

#### 3.1.4.1. Süre Yönünden

İlk olarak süre konusunda açıklamalarda bulunmak gerekirse daha önceki bölümlerde iptal davasının zamanaşımına tabi olduğunu ve 5 senelik hak düşürücü süre içerisinde açılması gerektiğinden söz etmiştik. Söz konusu süre sınırlamasının sebebi iptal davasının yalnızca şahsi nitelikte olması ve davacıya dair bir karar verilmesinden ötürüdür. TBK m.19 muvazaa davasında da herhangi bir zamanaşımı ya da hak düşürücü süre sınırlaması bulunmamaktadır. Bu kapsamda açılacak olan muvazaa nedenine dayalı bir iptal davasında muvazaa gerekçe gösterileceğinden ortada aynı bir hak olan mülkiyet hakkına istinaden görülecek bir dava olacağından bu hakkı hak düşürücü süre ile kısıtlamak doğru bir yaklaşım olmayacaktır. Ayrıca muvazaanın niteliğinden kaynaklı geçerli olmayan bir işlemi de süre ile kısıtlamak hukuka uygun değildir.<sup>350</sup>

Tüm bu görüşlere dayanılarak eğer dava konusu tasarrufa dair 5 senelik hak düşürücü süre aşılmışsa ve muvazaanın varlığına bağlı olarak bir alacak mevcutsa hem TBK m.19 kapsamında muvazaa davası hem de muvazaa nedenine dayalı iptal davası açılabilir.<sup>351</sup> Bu kapsamda yine önceden de ifade ettiğimiz üzere Yargıtay’ında verdiği kararlarda muvazaa nedenine dayalı iptal davasının herhangi bir zamanaşımı ya da hak düşürücü süre sınırlaması olmaksızın açılabilirliği ifade edilmiştir. Kaldı ki Yargıtay’ın bir önceki bölümde detaylandırmış olduğumuz üzere muvazaa nedenine dayalı iptal davasının açılması için dava konusu tasarrufun borcun doğumundan sonra gerçekleşmesi yönündeki şartı içtihat değişikliğine uğrayarak muvazaanın niteliği gereği ilgili tasarrufun borcun doğumundan önce ya da sonra gerçekleşmiş olmasının herhangi bir önemi kalmamıştır. Söz konusu bu değişiklikte muvazaa nedenine dayalı iptal davasının süre bakımından herhangi bir zamanaşımı ve hak düşürücü süreye bağlı olmamasını destekler niteliktedir.

---

<sup>350</sup>ÖZER, s.113.

<sup>351</sup>Yargıtay 17. HD. T. 11.03.2025 E. 2012/6461 K. 2013/3144 ‘ ‘ ...Davacının kendisinin alacağını akim bırakan bir işleme karşı, takip yapılmamış olması halinde ve İİK. 284. maddedeki hak düşürücü sürenin geçmiş olması gibi durumlarda BK 18.(6098 sayılı T.B.K 19.) maddeye dayalı olarak bir dava açabileceği gibi aynı işlem için koşulların varlığı halinde İİK. 277 vd maddelerine göre bir tasarrufun iptali davası açması da mümkündür. ’ ’ ([www.legalbank.net](http://www.legalbank.net)) ( E.T 07.08.202)

### 3.1.4.2. Davanın Terditli Açılıp Açılmaması Hususu

Muvazaa nedenine dayalı iptal davasının açılıp açılmayacağı yönündeki görüş farklılığına göre davaların terditli açılıp açılmaması durumu da değişiklik göstermektedir. Bu kapsamda ilk olarak muvazaa nedenine dayalı iptal davasının açılmayacağına dair olan görüşe göre davanın terditli olarak açılıp açılmayacağı hususunu ele alırsak TBK m.19 uyarınca ilgili işlemin muvazaalı olup hükümsüzlüğünün tespiti ile İİK uyarınca ilgili tasarruf işleminin maddi hukuk açısından geçerliliğinin dayanağı ile birbiriyle uyuşmayan taleplere neden olacağından ötürü davaların terditli açılmayacağı ifade edilmiştir.<sup>352</sup> Muvazaa nedenine dayalı iptal davası açılmayacağını savunan ancak muvazaa iddiası ile tasarrufun iptali taleplerinin terditli olarak açılabilirliğini savunan görüşler de mevcuttur. Bu görüşlere göre muvazaanın ispatı ilgili tasarrufun iptaline göre daha zor olacak olup talep hakkının kısıtlanmaması gerektiği ifade edilmiştir.<sup>353</sup>

Muvazaa nedenine dayalı iptal davasının açılabilirliği görüşüne göre terditli dava açılabilmesi durumunu değerlendirecek olursak muvazaa davası ile iptal davasındaki ayrı talepler birleştirilmek suretiyle bu davaların terditli bir şekilde açılabilirliği ifade edilmiştir. Zira söz konusu davaların terditli şekilde açılmış olması da usul ekonomisi yönünden de fayda sağlayacaktır.<sup>354</sup> Ayrıca yine bu görüş uyarınca alacaklılar muvazaalı işlemlere karşı bu taleplerden yalnızca birisini öne sürebileceği gibi her iki talebi de terditli olarak ileri sürebileceği de kabul görmüştür.<sup>355</sup> Bu kısmı biraz daha detaylandırırsak ortada borçlunun yaptığı muvazaalı işlemde zarar görmüş bir alacaklı varsa bu alacaklı isteğe bağlı olarak özel hükümlere tabi iptal davasını açabileceği gibi genel hükümlere tabi muvazaa davasını açabilecektir. Yani İİK kapsamındaki özel hükümlerce düzenlenen iptal davası genel hükümler uyarınca düzenlenen muvazaa davasının açılmasını engellemez. Alacaklı bu konuda mahkemede terditli dava açabilecektir. Alacaklı önce ilgili işlemin muvazaalı olduğunu yani hükümsüzlüğünün tespitini talep edecek bu iddiası kabul görmez ise ilgili tasarrufun İİK m.277 vd uyarınca iptalini talep edebilecektir. Ya da ilk olarak ilgili tasarrufun İİK m.277 uyarınca iptalini bu talebin reddedilmesi halinde ise ilgili

<sup>352</sup>MUŞUL, İptal Davaları, s.257.

<sup>353</sup>EROĞLU, s.132; YILDIRIM, İptal Davaları, s.142-143.

<sup>354</sup>AKKAYA, s.682.

<sup>355</sup>AKKAYA, s.682.

işlemin muvazaa nedeniyle hükümsüzlüğünü talep edebilecektir. Davacı taraf ilk durumda ispat yükünü gerçekleştiremeyecek olma olasılığına dikkat ederken ikinci durumda ise iptal sebeplerine ilişkin koşulların gerçekleşmeme olasılığına karşılık terditli talepte bulunmaktadır.<sup>356</sup> İlâveten öğreti içerisinde her iki davanın farklı olması sebebiyle aynı anda ayrı ayrı olacak şekilde görülebileceği ve bu halde herhangi bir derdestlik itirazında bulunulamayacağı ifade edilmiştir. Çünkü her iki davaya dair mahkemeye yöneltilen usulî talep farklıdır. İlâveten birinden verilen kararın diğeri için kesin hüküm niteliğinde olmayacağı fakat muvazaa davasına ilişkin karar kesinleştiğinde iptal davasının konusuz kalacağı ifade edilmiştir.<sup>357</sup>

Yargıtay'ın da konu hakkındaki görüşü ise alacaklı terditli talepte bulunmak suretiyle TBK m.19 uyarınca muvazaa hukuksal nedenine dayalı açtığı davada İİK m.283/1-2'nin kıyasen uygulanmasını, bu talebin reddi durumunda İİK m.277 vd. uyarınca tasarrufun iptaline karar verilmesi istenebilecektir.<sup>358</sup> Zira davacı yargılamanın başında ilgili işlemin muvazaalı olup olmadığı konusu tam olarak bilemeyecektir. Bu nedenle ilk olarak muvazaanın tespiti talep edilebilecektir. Eğer işlemin muvazaalı olduğu tespit edilemez ve işlemin geçerli olduğu anlaşılırsa o halde hukuk dünyasında geçerli olarak kabul edilen bu tasarrufun davaya özgü şartları barındırması durumunda iptali istenebilecektir.<sup>359</sup> Yine aynı biçimde iptal davası olarak açılan yargılama esnasında gerekli özel şartları barındırmadığı tespit edilirse davanın muvazaa nedenine dayalı biçimde devam ettirilecektir.<sup>360</sup> Tam tersi durumda iptal davasının reddinin ardından yeni genel hükümler kapsamında muvazaa davası veya muvazaa nedenine dayalı iptal davasının açılması hususunda herhangi bir sınırlama olmadığından ötürü davaların sadece terditli açılmayacağı sebebiyle reddedilmesi usul ekonomisine aykırı olacaktır<sup>361</sup>

<sup>356</sup>BELGESAY, İcra İflas Hukuku Şerhi, s.264; AKKAYA, s.677 vd.

<sup>357</sup>ÖZKAYA, s.249.

<sup>358</sup>Yargıtay 17. HD. T. 30.01.2017 E. 2014/24358 K. 2017/742 ‘... Dava, terditli olarak açılan, İİK'nun 277 ve devamı maddelerine göre tasarrufun iptali olmadığı takdirde BK'nun 19.maddesine dayalı muvazaalı işlemlerin iptali isteğine ilişkindir...’ ([www.legalbank.net](http://www.legalbank.net)) (E.T 07.08.2025)

<sup>359</sup>ERDÖNMEZ, s.35.

<sup>360</sup>Yargıtay 17. HD. T. 27.03.2018 E. 2015/15608 K. 2018/330 ‘... Mahkemenin, İİK'nun 277.maddesine göre davanın görülebilmesi için gerekli olan kesinleşmiş ve varlığını devam ettiren bir takip olmadığından bahisle, bu hukuki sebebe dayalı davanın reddi kararı yerinde olmakla birlikte terditli olarak talep edilen BK'nun 19.maddesi gereğince de davanın reddine karar verilmesi isabetli bulunmamıştır.... BK'nun 19.maddesine göre işin esasına girilerek, oluşacak sonuca göre karar verilmesi gerekirken hatalı değerlendirme ile yazılı şekilde karar verilmesi usul ve yasaya aykırıdır.’’ ([www.legalbank.net](http://www.legalbank.net)) (E.T 07.08.2025)

<sup>361</sup>ÖZER, s.115.

### 3.1.4.3. Yargılama Usulü Yönünden

Çalışmanın önceki bölümlerinde de ifade edildiği üzere İİK m.281/1 kapsamınca iptal davaları, HMK m.316-322 arasında düzenlenen basit yargılama usulüne göre görülecektir. Muvazaa davasında ise yargılama usulüne dair herhangi özel bir düzenleme yer almadığından ötürü yazılı yargılama usulüne bağlı kalınacaktır.

Bir önceki konu başlığında detaylı bir şekilde, iptal davasının, muvazaa davasının ve muvazaa nedenine dayalı açılan iptal davasının terditli olarak açılıp açılmaması hususu ele alınmıştı. Bu kapsamda davaların terditli açılıp açılmamasına göre görülecek yargılama usullerinde farklılıklar mevcuttur.

Bunlardan ilki görev hususuna ilişkindir. İptal davasının ve muvazaaya dayalı açılmış davalarda terditli olarak açılması durumunda HMK içerisinde davanın terditli açılması halinde görevli mahkemenin belirlenmesine dair herhangi bir açıklama bulunmamaktadır. İlgili görüşlerden birisi uyarınca terditli davanın görülmesi için mahkemenin bütün talepler için görevli olmasına ihtiyaç vardır.<sup>362</sup> Farklı bir görüş ise görevli mahkemenin asli talep uyarınca belirleneceğini ifade etmektedir.<sup>363</sup> Yargıtay ise konu hakkında asli talep açısından görevsiz olan mahkemenin tefrik kararı vermek suretiyle, görevli olduğu fer'i talebe dair olan davada asli talebe ilişkin davanın bekletici mesele olduğu yönünde hüküm vereceğini ve asli talep açısından görevli mahkemenin bu talep açısından red hükmü vermeden fer'i talep açısından görev hususunu ele alamayacağını ifade etmiştir.<sup>364</sup> Bu kapsamda ilgili taleplerden hangisinin asli talep olarak belirlenmesinin herhangi bir önemi olmaksızın iptal davalarında ve muvazaa nedenli açılan davalarda ortak görevli mahkeme asliye hukuk mahkemesi olacaktır.<sup>365</sup>

<sup>362</sup>PEKCANITEZ/ ATALAY/ ÖZEKES, s.216-217; ATALI/ ERMENEK/ ERDOĞAN, Medeni Usul Hukuku, s.357.

<sup>363</sup>TOPALOĞLU A., Terditli Davalar Açısından HMK'nın Görev Hükümlerinin Değerlendirilmesi, İzmir Barosu Dergisi, S.1, 2017, s.64-100.

<sup>364</sup>Yargıtay 8. HD. T. 22.11.2016 E. 2016/18397 K. 2016/15934 ([www.lexpera.com.tr](http://www.lexpera.com.tr)) (E.T 19.08.2025)

<sup>365</sup>UYAR, Muvazaa, s.116.

İkinci olarak yetki hususuna değinilecektir. Bu kapsamda olan görüşlerden birisi yetkili mahkemenin belirlenmesinde asli talep esas alınacaktır.<sup>366</sup> İkinci görüş uyarınca ise kesin yetkinin varlığında, bu yalnızca fer'i talep açısından gündeme gelse de terditli davanın kesin yetkili mahkemenin olduğu yerde yargılamaının yapılması gerekmektedir.<sup>367</sup> Muvazaaya ilişkin açılan davalar taşınmazın aynından kaynaklı olduğundan ötürü taşınmazın bulunduğu yer mahkemesi yetkiliyken iptal davası taşınmazın aynından kaynaklı bir dava olmadığından ötürü yetkiye dair HMK m.12/1 hükmü uygulanamayacaktır. Bu doğrultuda Yargıtay alacaklının muvazaa nedenine dayanarak açmış olduğu iptal davasını taşınmazın aynına yönelik olmadığı yönünde görüş bildirdiğinden ötürü her iki dava içinde kesin yetkili bir mahkemenin olmadığı çıkarımında bulunulabilecektir.<sup>368</sup>

Davacı olan alacaklılar TBK m.19 kapsamındaki muvazaa ile İİK m.277 vd. kapsamındaki iptal davası hükümlerine aynı davada aslilik- fer'ilik kurmadan dayanmaktadırlar. Bu durum HMK m.111 hükmü kapsamında düzenlenen terditli davaya uymamaktadır. İlgili talepler yönünden mahkeme HMK m.31 kapsamında davacıdan asli ve fer'i talepler konusunda davayı aydınlatma ödevi kapsamında açıklama yapmasını talep edecektir. Eğer dava TBK m.19 uyarınca açıldıysa muvazaa davasında yazılı yargılama usulü görüleceğinden taraflar ikinci dilekçelerini sunabileceklerdir. Anlaşılmaktadır ki davanın hangi kanuna dayanılarak açıldığının tam anlamıyla belirlenmeden ilerlenmesi yargılama usulü açısından sorunlar yaratacaktır.<sup>369</sup> Zira İİK m.277 nedenli iptal davası basit yargılama usulüne göre görülürken TBK m.19 nedenine dayalı muvazaa davası ve iptal davası ise yazılı yargılama usulüne göre görülecektir. Sözü edilen davaların terditli olacak şekilde açılması durumunda farklı yazılı yargılama usullerinin bir arada görülüp görülmeyeceği konusu sözü edilen sorunların başında olup hem öğreti içerisinde hem de Yargıtay içtihatlarında tartışmalara konu olmuştur. Bu kapsamda öğreti ve Yargıtay içtihatları içerisinde yargılama usulü farklı olan İİK m.277 nedenine dayalı iptal davası

---

<sup>366</sup>ALBAYRAK Hakan, Taşınmaz Satış Vaadi Sözleşmesi ve Taşınmaz Satış Vaadi Sözleşmesinde Görev ve Yetkiye İlişkin Sorunlar, Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, S.10, 2017, s.87.( Görev ve Yetki)

<sup>367</sup>TEKÇE BARUT Fatma Nur, Medeni Usul Hukukunda Terditli Talep Yığılması, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Hukuk Anabilim Dalı, Yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul, 2022, s.132-133.

<sup>368</sup>UYAR, Muvazaa, s.117.

<sup>369</sup>UYAR, Muvazaa, s.118.

ile TBK m.19 nedenine dayalı muvazaa ve iptal davalarının terditli olarak açılabilceği ifade edilirken<sup>370</sup> Yargıtay'ın bu konuda mevcut olan içtihatlarının sayısı karşı görüşteki içtihadına göre daha çoktur.<sup>371</sup> Bu görüşe karşıt görüş olarak ise hem öğreti hem de Yargıtay nezdinde, İİK m.277 ve devamı hükümlerine dayalı iptal davası ile TBK m.19'da yer alan muvazaanın gerekçe gösterilerek açıldığı muvazaa ve iptal davasının terditli olacak şekilde açılması durumunda yargılama usulleri açısından; farklı yargılama usullerinin birlikte görülmesinin uygun olmadığı, bu durumda birleşen ve birlikte görülen dosyaların tefrik edilerek görülmesi gerektiği yönünde görüş ve kararlar da mevcuttur.<sup>372</sup>

İptal sebepleri ile alakalı açıklamada bulunmak gerekirse daha önceki bölümlerde de bahsedildiği üzere iptal davalarında mahkemeler, davacı tarafın öne sürmüş olduğu iptal sebebiyle bağlı kalmayacağı gibi İİK m.281 uyarınca uyumsuzluğun hal ve şartlarına göre serbestçe takdir edip değerlendirebilecektir. Ancak mahkemenin İİK m.281 uyarınca sahip olduğu serbestlik ve araştırma ödevi, davacı alacaklının dava konusu vakianın ispatından muaf olduğu anlamında değildir. Davacının bu kapsamda dava dilekçesinde iptalini isteyeceği borçlunun

---

<sup>370</sup>Yargıtay HGK. T. 22.03.2023 E. 2021/369 K. 2023/258 ‘...İcra ve İflas Kanunu’nun 277 ve devamı maddeleri gereği açılan tasarrufun iptali davaları, aynı Kanun’un 281/1 inci maddesi gereğince basit yargılama usulüne tâbidir. Buna göre, anılan maddelere göre açılan tasarrufun iptali davasının, yazılı yargılama usulüne tâbi olan örneğin tapu iptali ve tescil veya menfi tespit davası ile birlikte görülmesi, farklı yargılama usulü ve farklı inceleme merciilerine tâbi olduğundan kural olarak mümkün değildir. Ancak somut olayda üçüncü kişinin işletmeyi devraldığı iddiasıyla sorumluluğu ve İİK 280/III üncü maddesi uyarınca ticari işletmenin devri nedeniyle vakia olarak tasarrufun iptali birlikte ileri sürülmüş ise de dava terditli dava olarak açılmıştır. Mahkemece yazılı yargılama usulü uygulanmış ve asıl talep olan alacak davası hakkında kabul kararı verilmiştir. Esasen biri hakkında verilecek karar diğerini doğrudan ilgilendiren uyumsuzlukta yer alan talepler arasında hukuki ve ekonomik anlamda bağlantı bulunduğu kuşkusuz olduğundan ve birden fazla asli talep bulunmadığından mahkemece tefrik kararı verilmesine yer olmadığına dair karar yerindedir.’’ ( [www.legalbank.net](http://www.legalbank.net)) (E.T 14.09.2025); ATALI/ERMENEK/ ERDOĞAN, s.739; TUNCER KAZANCI, s.261; BAKIRCI, s.153-158.

<sup>371</sup>UYAR, Muvazaa, s.117.

<sup>372</sup>Yargıtay 4.HD. T. 21.09.2022 E. 2021/19277 K. 2022/10757 E ‘...Tasarrufun iptali davaları basit yargılama usulüne; muvazaaya dayalı tasarrufun iptali ve tescil davaları ise yazılı yargılama usulüne tabidir. Birleşen davalar yönünden davacı vekili özellikle temyiz dilekçelerinde ileri sürdükleri beyanlara göre birleşen davanın TBK m.19 dayalı olarak açıldığı anlaşılmaktadır. Farklı yargılama usullerine tabi davaların birlikte görülmesi caiz değildir. Buna göre birleşen dosyanın tefrik edilerek birleşen davanın TBK m.19 koşulları kapsamında değerlendirilmesi ve sonucuna göre karar verilmesi gerekirken yargılama usulleri farklı olan davaların bir arada görülerek karar verilmesi usul ve yasaya aykırıdır.’’ ( [www.legalbank.net](http://www.legalbank.net)) (E.T 14.09.2025) ; Yargıtay 17 HD. T. 03.03.2020 E. 2018/5949 K. 2020/2455 ( [www.lexpera.com.tr](http://www.lexpera.com.tr)) (E.T 14.09.2025); MUŞUL, İptal Davaları, s.163 vd.; PEKCANİTEZ Hakan/ATALAY Oğuz/ÖZEKES Muhammet; İcra ve İflas Hukuku Temel Bilgiler, 16. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul,2019, s.584 vd.

gerçekleştirdiği tasarrufu, konusunu anlaşılır bir şekilde açıklamalıdır. Bu husus adil yargılanma hakkı ve silahların eşitliği ilkelerinin bir gereğidir. Eğer bu husus davacı tarafından yerine getirilmezse mahkemece davacının hazırladığı dava dilekçesine müdahale edilip borçlunun hangi tasarrufunun iptalinin istediğini açıklaması istenecektir.<sup>373</sup> Bu bilgiler kapsamında mahkeme iptal davası esnasında dava dilekçesinde yer alan ibareler ve tarafların beyanlarını da dikkate almak suretiyle, açılan davayı muvazaa nedenine dayalı iptal davası olarak değerlendirip bu yönde hüküm verebilir. Özetle hukuki nitelendirme ve değerlendirmenin hakime ait olması nedeniyle dava dilekçesi içerisinde olaya dair kanun maddelerinin yer almamasının, farklı kanun maddelerinin gerekçe olarak gösterilmesinin ya da davacı uyarınca davanın İİK kapsamında iptal davası açtığını beyan etmesinin, hakim nezdinde davanın muvazaa sebepli iptal davası olarak kabul edilmesine ve bu yönde karar vermesine herhangi bir etkisi olmayacaktır.<sup>374</sup> Fakat mahkemenin talepler ve olaya ilişkin bir değerlendirme yapmaksızın dava yönünden hem İİK m.277 vd. uyarınca tasarrufun iptaline hem de TBK m.19 uyarınca muvazaanın tespit edilmesi yönünde bir karar verme şansı yoktur. Zira mahkeme hem kanunda yer almamasına hem de Yargıtay nezdinde bu yönde bir içtihat oluşturulmamasına rağmen, yargılama usulleri ve hukuki nitelikleri farklılıklar barındıran bu iki davayı aynı dava içerisinde birleştirip karar veremeyecektir.<sup>375</sup>

<sup>373</sup>Yargıtay HGK. T. 28.09.2021 2021/17-4 K. 2021/1092 ([www.legalbank.net](http://www.legalbank.net)) (E.T 19.08.2025)

<sup>374</sup>Yargıtay 17. HD. T. 26.01.2025 E. 2014/15569, K. 2015/897 ‘...İİK’nin 277 ve devamı maddeleri uyarınca açılan tasarrufun iptali davalarında davacı alacaklı tarafından kesin veya geçici aciz belgesinin ibraz edilmesi gerekir. Somut olayda davacı tarafından dosyaya kesin aciz belgesi ibraz edilmemiştir. Mahkemece, aciz belgesinin ibraz edilmediği gerekçesi ile davanın Reddine karar verilmiş ise de varılan sonuç dosya kapsamına uygun düşmemektedir. Takip dosyasında 02/04/2008 ve 24/05/2008 haciz işlemlerinin yapıldığı, borçlunun işlemler sırasında hazır bulunduğu, verilen kefalet ve taahhütlerin borcun ödenmesi için bir netice vermediği gibi yazılan tapu müdürlüklerinden ve trafik tescil şubelerinden gelen cevaplara göre de borçlunun borcu karşılar nitelikte mallarının olmadığı anlaşılmıştır. Hal böyle olunca borçlunun aciz halinin gerçekleştiği kabul edilmelidir. Borçlunun aciz ya da iflasından önce yaptığı iptale tabi tasarrufları üç grup altında ve İİK’nin 278, 279 ve 280. maddelerinde düzenlendiği, ancak bu maddelerde iptal edilebilecek bütün tasarruflar sınırlı olarak sayılmış değildir. Kanun’un, iptale tabi bazı tasarruflar için genel bir tanımlama yaparak hangi tasarrufların iptale tabi olduğu hususunun tayinini hakimnin takdirine bıraktığı (İİK. m. 281 ) anılan nedenle de davacı tarafından İİK’nin 278, 279 ve 280. maddelerden birine dayanılmış olsa dahi mahkemenin bununla bağlı olmayıp diğer maddelerden birine göre de iptal kararı verebileceği ( Y...K. 25.11.1987 Tarih, 1987/15-380 Esas ve 1987/872 Karar sayılı ilamı ) gözden uzak tutulmadan bir karar verilmesi yerine yazılı şekilde davanın reddi doğru değildir...’ ([www.legalbank.net](http://www.legalbank.net)) (E.T. 20.08.2025)

<sup>375</sup>Yargıtay 17. HD. T. 14.10.2020 E. 2019/937 K. 2020/5567 ‘...Somut olayda; davacı, davalı ...’den alacaklı olduğunu, davalı aleyhine ... İcra Müdürlüğü’nün 2013/7882 sayılı dosyaları ile takip yapıldığını beyan etmiştir. Mahkemece davanın hukuki nitelendirmesinin İİK 277 ve devamı maddelerine dayalı tasarrufun iptali olarak nitelendirmesi durumunda; mahkemece İİK 277 ve devamı maddelerine uygun olarak tasarrufun iptali dava şartlarının olup olmadığı irdelemeksizin (takibe konu

#### 3.1.4.4. Dava Şartları Yönünden Açıklamalar

Muvazaa nedenine dayalı iptal davasının açılabilmesi için önceki bölümlerde de kısaca değinildiği üzere davacı alacaklının davayı açmakta hukuki yararının olduğunun kabul edilebilmesi için alacaklının borçludan gerçek bir alacağının olması ve borçlu tarafından alacağın tahsilini engelleyebilmek maksadı ile muvazaalı işlemin olması şartı sağlanmalıdır. Özetle söz konusu alacağa dair olan işlemin muvazaalı olduğunun ispat edilmesi gereklidir.

Bu kapsamda hem İİK m.277 kapsamındaki iptal davası ile hem de muvazaa nedenine dayanılarak açılmış olan iptal davasında dava şartlarında bir eksiklik bulunması halinde mahkemece eğer o eksiklik giderilebilir nitelikteyse o eksikliğin giderilmesi için makul bir süre verilecektir. Bu süre içerisinde eksiklik giderilmez ise açılan dava, dava şartı eksikliğinden ötürü reddedilecektir. Ancak ilgili görüşe göre dava İİK m.277 vd. kapsamındaki iptal davası olacak şekilde açıldıysa ve yargılama esnasında dava şartı eksikliğinin anlaşılmasından evvelki aşamada tarafların sunmuş olduğu tüm iddia ve deliller uyarınca muvazaanın varlığının ispatı durumunda, dava şartının eksik olması daha sonrasında anlaşılrsa bile dava şartı eksikliğinden davanın reddedilmemesi gerekir.<sup>376</sup> Ayrıca yine muvazaa nedenine dayalı iptal davasında muvazaa iddiasının ispatlanamadığı durumda açılan davanın ıslah ile TBK m.19 kapsamında genel nitelikteki muvazaa davasına çevrilmesi durumunda dava eğer taşınmazın aynına ilişkin değilse dava şartı eksikliğinden bahsedilemeyecektir.<sup>377</sup>

#### 3.1.4.5. Davanın Belirsiz Alacak Davası Şeklinde Açılıp Açılmaması Hususu

Tasarrufun iptali için açılacak davanın değerinin söz konusu icra takibine ilişkin düzenlenen aciz vesikasının miktarı ile veyahut dava konusu edilen malın parasal olarak miktarı arasında hangisinin değeri daha az ise onun üzerinden belirlenebileceğinden çalışmanın önceki bölümlerinde bahsedilmiştir. Buradan da

---

... İcra Müdürlüğü'nün 2013/7882 sayılı dosyalardan aciz vesikası alınıp alınmadığı, diğer dava şartlarının olup olmadığı vs) BK 19 a dayalı olarak nitelendirmesi halinde ise yukarıda belirtilen BK 19 a dayalı davalarda olması gereken şartların olup olmadığı değerlendirilmeksizin yargılama usulleri farklı olan bir davayı hem İİK 277 ve devamı md. göre hemde BK 19. md. dayalı olarak değerlendirilerek davanın kabulüne karar verilmesi doğru görülmemiştir.''(www.legalbank.net) (E.T 20.08.2025)

<sup>376</sup>ÖZER, s.121.

<sup>377</sup>UYAR, İptal Davaları, s.23.

anlaşılacağı üzere dava değeri kesin nitelikte belirlenemeyecektir. Bu doğrultuda iptal davasının belirsiz alacak davası şeklinde açılıp açılmayacağı hususunda dava sonucunda alınacak harç ve vekalet ücretinin hangi niteliklere göre hesaplanacağı hususu yönünden düşüldüğünde,<sup>378</sup> iptal davasında alınacak harçlar ve vekalet ücretleri de dava konusu edilen değer üzerinden hesaplanacaktır.<sup>379</sup>

Bu noktada davacının iptal davası açarak TBK m.19 kapsamında muvazaayı gerekçe göstermesi ve terditli olacak şekilde İİK m.283/2 hükmü uyarınca 3.kişinin sattığı dava konusu şeyin bedelince tazminat talep etmesi halinde sadece mevcut aciz vesikasında yer alan miktarın direkt dava bedeli olarak kabul görmesi uygun değildir. Zira davacının dava konusu yaptığı tasarrufun değerinin aciz belgesinde yer alan miktardan veya icra takibine konu edilen alacak miktarından çok ya da az olma olasılığı bulunmaktadır. Çalışmamızın ileride yer alacak olan başlıklarından olan *Muvazaa Davasının Sonucunun İİK m.283/1'e Kıyasen Uygulanması* içerisinde detaylıca değinilmiş olduğu üzere Yargıtay, davacı alacaklı bütün davalılar açısından muvazaa iddiasını ve davalıların kötü niyetini ispatlayamaması durumunda muvazaa davası tasarrufun iptali davasında olduğu gibi bedele dönüşmeyeceği ve İİK m.283/2 hükmünün kıyasen uygulanamayacağına dair kararlar oluşturmuştur. Ancak bu hususta kanun maddesi içerisinde herhangi bir düzenleme mevcut bulunmadığından dolayı muvazaa nedenine dayalı iptal davası için de belirsiz alacak davası açılabilecektir.<sup>380</sup>

#### 3.1.4.6. Delillerin Takdir Edilmesi

Muvazaa gerekçe gösterilerek açılan iptal davalarında davacı taraf, dava konusu tasarrufun hukuken geçerli bir işlem olmadığının tespitini, genel ispat kuralları ve delil serbestisi uyarınca tanık delili de olacak şekilde bütün delillerle ispatını gerçekleştirebilecektir.<sup>381</sup> Söz konusu tasarrufun geçersizliğinin tespiti için icra takibinin varlığına ya da aciz vesikasının varlığına gerek olmadığı gibi sadece

<sup>378</sup>ÖZER, s.116.

<sup>379</sup>UYAR/ UYAR/ UYAR, s.427; UYAR, İptal Davaları, s.182.

<sup>380</sup>ÖZER, s.117.

<sup>381</sup>Yargıtay HGK. T. 26.02.2025 E. 2023/396 K. 2025/88 ‘‘...Dava açan mirasçılar, miras bırakan ile davalı arasındaki sözleşmenin dışında olduklarından üçüncü kişi konumundadırlar. Bu nedenle iddialarını tanık dâhil olmak üzere her türlü delille kanıtlamaları mümkündür. Kanunen kendilerine intikal etmesi gereken miras haklarına, miras bırakan tarafından muvazaalı olarak yapılan sözleşme ile engel olduğundan bu sözleşmenin muvazaalı olduğunu ileri sürerek iptalini istemekte hukuki yararlarının bulunduğu açıktır. ’’(www.legalbank.net) (E.T 20.08.2025)

alacaklının, borçlu nazarında var olan alacağını tüm hukuki delillere dayanmak suretiyle genel ispat koşulları uyarınca muvazaanın varlığı ispatlaması gerekmektedir. Bu ispatın sağlanması durumunda ise dava konusu edilen tasarrufun bir taşınmaza ilişkin gerçekleşmesi durumunda davacının talebi doğrultusunda İİK m.283/1 hükmü kıyasen uygulanıp söz konusu taşınmaza ilişkin tapu iptal ve tescil işlemi yapılması gerekmeksizin, dava konusu tasarrufun haciz ve satışı için mahkemece karar verilecektir.<sup>382</sup>

Genel anlamda borçlu tarafından, alacaklının alacağının gerçek olmadığına dair bir iddiada bulunulduysa bu konuda menfi tespit davası açılıp alacağın gerçek olmadığı ispat edebilecektir. İlgili menfi tespit davasında ispat faaliyeti genel ispat kuralları uyarınca gerçekleştirileceğinden, iptal davasına ilişkin yargılama süreci esnasında alacağın gerçek olmadığı iddia edilirse, ispat faaliyeti yine menfi tespit davalarında geçerli olan genel hükümler uyarınca gerçekleştirilecektir.<sup>383</sup> Özetle bu hususa örnek olarak dava konusu işlem bir senede dayanıyor ise senetle ispat kuralı gereğince alacaklının alacağının gerçek olmadığı hususunun borçlu tarafından yazılı bir belgeyle ispat edilmesi gerektiğinden, borçlu tarafından tanık deliline dayanılamayacaktır.<sup>384</sup>

### 3.2. Muvazaa Davasının Sonucunun İİK m.283/1' e Kıyasen Uygulanması

İİK m.283/1'te iptal davasının kabul olması durumunda davacının, yargılamaya konu edilmiş mal hakkında cebri icra vasıtasıyla hakkını elde edebileceği ve bunu yaparken, yargılama konusu malın taşınmaz olması durumunda malın sahibi olan davalı üçüncü kişinin tapu kaydı değişmeksizin, dava konusu taşınmazın, haczedilmesinin ardından satışa çıkabileceği düzenlenmiştir. Yargıtay'da, TBK m.19 uyarınca alacaklı tarafından, muvazaa sebepli iptal davası açılması durumunda İİK m.283/1 ve 2 'de yer alan sonuçlardan faydalanmak talep edildiğinde açılan davayı, muvazaa hukuksal nedenine dayalı iptal davası olarak adlandırmaktadır.<sup>385</sup> İİK

<sup>382</sup>Detay için *Muvazaa Davasının Sonucunun İİK m.283/1' e Kıyasen Uygulanması* başlığına bkz.

<sup>383</sup>ALBAYRAK, Dava Şartları, s.957-958.

<sup>384</sup>UYAR, Muvazaa, s.119.

<sup>385</sup>Yargıtay HGK. 16.04.2025 E.2023/618- K. 2025/231 'Davacının bu davadaki amacı alacağını tahsil edebilmek için muvazaa nedeniyle temelde geçersiz olan işlemin hükümsüzlüğünü sağlamaktır. Muvazaaya dayalı davalarda davacının icra takibine geçmesi ve aciz belgesi almasına gerek yoktur. Çünkü yukarıda açıklandığı gibi İİK 277 ve izleyen maddelerinde iptal davasına konu

m.283'ün kıyasen uygulanması öne sürülerek muvazaa sebepli iptal davası uyarınca zamanaşımı ya da beş senelik hak düşürücü sürenin uygulanabileceğinden kati suretle söz edilemeyecektir.<sup>386</sup>

Yargıtay'ın yine konu ile alakalı verdiği kararlardan birinden bahsedecek olursak muvazaa nedenine dayalı açılmış iptal davasında yargılama konusu edilen taşınmazın üçüncü şahısça dördüncü kişiye devriyle beraber, davacı tarafından dördüncü kişiye de husumet yöneltilip muvazaanın dördüncü kişi açısından ispat edilmesi gerektiği fikrindedir.<sup>387</sup> Yani alacaklı muvazaa nedenine dayalı iptal davası ile dava konusu işlemin borçlu, üçüncü kişi ve dördüncü kişi açısından muvazaalı olduğunu ispat etmeli ardından verilecek karar ile alacaklıya dava konusu mal bakımından haciz ve satış yetkisi tanınmalıdır. Fakat davacı alacaklı bütün davalılar açısından muvazaa iddiasını ve davalıların kötü niyetini ispatlayamaması durumunda muvazaa davası tasarrufun iptali davasında olduğu gibi bedele dönüşmeyecek yani İİK m.283/2 hükmü kıyasen uygulanmayıp davanın reddine karar verilecektir.<sup>388</sup>

---

*tasarruflar özünde geçerli olmasına rağmen kanunun icra hukuku yönünden iptaline imkân verdiği tasarruflardır. Muvazaaya dayalı iptal davasında ise davacı muvazaalı işlemle kendisinin zararlandırıldığını ileri sürmektedir. İİK 277 ve izleyen maddelerinde düzenlenen iptal davası açma hakkı davacının genel hükümlere, muvazaaya dayanarak dava açmasına engel değildir. Davacının iddiasını kanıtlaması halinde iddianın taşınmazın aynına ilişkin olmadığı, alacağın tahsiline yönelik bulunduğu da gözetilerek İİK 283/1,2 maddesi kıyasen uygulanarak iptal ve tescile gerek olmaksızın davacının taşınmazların haciz ve satışını isteyebilmesi yönünden hüküm kurulması gerekecektir.” (www.legalbank.com) (E.T 03.08.2025)*

<sup>386</sup>Yargıtay 17. HD. T. 17.12.2018 E. 2015/19086- K. 2018/12264 “...davalarında aranılan aciz belgesi muvazaaya dayanan iptal davalarında aranmaz. Davacı vekili dava dilekçesinde açıkça muvazaa hukuksal nedenine dayandığından ve hak düşürücü süre eldeki davada uygulanmayacağından, davanın TBK'nin 19.maddesi gereğince değerlendirilmesi ve sonucuna göre karar verilmesi gerekirken davanın tasarrufun iptali davası olarak nitelendirilerek hak düşürücü süre nedeniyle davanın reddedilmesi isabetli görülmemiştir.” (www.legalbank.net) (E.T 28.10.2023)

<sup>387</sup>Yargıtay 17.HD T. 08.03.2016 E. 2014/11329- K. 2016/2882 “...BK'nın 19.maddesine dayalı davalarda işlemin iptali için sadece üçüncü kişinin değil aynı zamanda dördüncü kişi var ise ona yapılan işlemin muvazaalı olduğunun ispatlanması gereklidir. Somut olayda davalı ve... arasındaki ilişkinin muvazaalı olduğu sabit olmakla birlikte alacağı temlik alan davalı ...'in kötü niyetli olduğu ispat edilmiş değildir. İİK m.277 vd. maddelerine göre açılan tasarrufun iptali davasından farklı olarak bu davaların bedele dönüşmesi söz konusu değildir.” (www.legalbank.net) (E.T 28.10.2023)

<sup>388</sup>Yargıtay 4.HD. T. 02.06.2021 E. 2021/1984 K. 2021/2275 “...Davacının talebi TBK'nun 19.maddesi gereğince açılmış muvazaa hukuksal nedenine dayalı iptal davası olduğuna göre muvazaalı işlemin diğer tarafı olan yani borçlu tarafından ilk satış yapılan şahıs ve varsa diğer satış yapılan şahıslarında davaya dahil edilip taraf teşkilinin sağlanması gerekmektedir. HMK'nun 124/3.fikrasına göre "maddi hatadan kaynaklanan veya dürüstlük kuralına aykırı olmayan taraf değişikliği talebi, karşı tarafın rızası aranmaksızın hakim tarafından kabul edilebilir." Yine anılan maddenin 4.fikrası da "dava dilekçesinde tarafın yanlış veya eksik gösterilmesi kabul edilebilir bir yanlışlığa dayanıyorsa, hakim karşı tarafın rızasını aramaksızın taraf değişikliği talebini kabul edebileceğini" hüküm altına almıştır. Mahkemece dava konusu aracı satın alanların son malike kadar isimleri belirlenmiş olarak, dahili dava sağlanması için süre verilmesi ve taraf teşkili sağlandıktan sonra tüm kayıt malikleri yönünden TBK'nun 19.maddesindeki muvazaa olgusunun araştırılarak var olduğunun saptanması halinde davanın

Yargıtay'ın sahip olduğu bu görüş doktrinde eleştiriye tabi tutulmuştur. Bu kapsamda Yargıtay'ın konu ile alakalı verdiği kararlar içerisinde İİK m.283/1 yanında 283/2'ye atıfta bulunulmasının doğru olmadığı, zira muvazaa nedenine dayalı iptal davasında İİK m.283/2'nin uygulanamayacağına yani davanın bedele dönüşmeyeceğine dair kanunda herhangi bir düzenlemenin yer almaması gerekçe gösterilmiştir.<sup>389</sup>

TBK m.19 kapsamında açılmış olan muvazaa davası sonucunda ise karar verildikten sonra dava konusu işlem, gerçekleştiği ilk zamandan itibaren geçersiz olarak kabul edilecektir. Ancak İİK m.283/1'in kıyasen uygulanacağı davalarda yargılama konusu edilen işlemin TBK m.19'ca hükümsüzlüğünün tespiti ve iptali yerine, işleme konu mal bakımından alacaklıya 283/1,2 gereğince cebri icra yetkisi verilecek ve bu durum taleple bağıllık ilkesine bir zarar vermeyecektir.<sup>390</sup>

Eğer alacaklı alacağını tahsil edemediyse, bunun sebebi de borçlunun muvazaalı tasarruf işlemleriyle muvazaa davası açabilecektir. Ayrıca alacaklı bir aciz vesikasını elinde bulunduruyorsa ya da hak düşürücü süreleri kaçırmadıysa iptal davası açabilme fırsatına da sahiptir. Yani iptal davası açmak için gereken şartları taşımasına rağmen TBK m.19'a ilişkin muvazaa davası açılabilir. Buradan anlaşılmaktadır ki alacaklının her iki davayı, açmakta hukuki yararı olmalıdır.<sup>391</sup>

Yargıtay her ne kadar İİK m.283/1'in muvazaa davasının sonuçlarına kıyasen uygulanmasına yönelik kararlar vermiş olsa da verdiği kararların içerisinde, kararın uygulanış biçimiyle ilgili herhangi bir açıklamada bulunmamıştır. Bu sebeple de kararın uygulanması hakkında çeşitli sorunlar yaşanmaktadır. Bu sorunlara örnekler vermek gerekirse bilindiği üzere iptal davası açılabilmesinin şartlarından birisi alacaklının kesin ya da geçici aciz belgesine sahip olmasıdır. Muvazaa davasında böyle

---

*kabulüne tümü yönünden muvazaanın varlığının ispatlanmaması halinde dava bedele dönüşmeyeceğinden reddine karar verilmesi gerekmektedir.*'' ([www.legalbank.net](http://www.legalbank.net)) (E.T 05.08.2025)

<sup>389</sup>UYAR Talih, Muvazaa (TBK.m. 19) Nedenine Dayalı Tasarrufun İptali Davaları ile İİK.m. 277 vd. Dayalı Tasarrufun İptali Davaları'nın Karşılıklı Özellikleri ve Sonuçları Hakkında Bilgi Notu, Terazi Hukuk Dergisi, C.17, S.188, Nisan 2022, s.220-221.

<sup>390</sup>Yargıtay HGK. T.25.02.2020 E. 2017/17-1505 K. 2020/204: '...'Eldeki davada, davacıyı alacağından yoksun bırakmak için yapıldığı iddia edilen muvazaalı satış işleminin iptali ve hiç yapılmamış sayılmasının tespiti istenmektedir. Bu davada davacı muvazaalı işlemle kendisinin zararlandırıldığını ileri sürmüştür. Davacının, amacı tapunun iptali olmayıp, alacağına kavuşmaktır. Yukarıda açıklandığı üzere davanın açılma amacı, dilekçenin sonuç kısmı ve davacının istemi gözetildiğinde muvazaa iddiasının araştırılarak sonucuna göre karar verilmesi durumunda taleple bağıllık ilkesinin zedeleneyeceğinden bahsetmeye de olanak yoktur.'''([www.legalbank.net](http://www.legalbank.net)) (E.T 28.10.2023)

<sup>391</sup>AKKAYA, s.677

bir şart aranmamakta, borçlunun malvarlığından alacağını elde edebilecek alacaklılara dava açma imkânı tanınmaktadır. İşte bu durumda iyi niyetli olmayan alacaklı borçluyu kenara sıkıştırmak amacıyla bu dava yoluna başvurabilecektir. Bir diğer örnek ise iptal davalarında yatırılacak harç takip miktarı veya dava konusu edilen malın dava açıldığı andaki değeri üzerinden hesaplanmaktadır. Bu iki seçenekten hangisi daha düşükse davacı ona göre harcı yatıracaktır. Muvazaa davasında da muvazaa konusu olan şeyin dava tarihi itibarı ile değeri üzerinden harç yatırılacaktır. Yani İİK m.283/1'in kıyasen uygulanması durumunda davacının muvazaa davası açması durumunda takip miktarının dava konusu yapılan şeye göre daha az değerde olması durumunda takip miktarına göre harç yatırılması gibi bir durum söz konusu olmayacaktır. İlgili harcın dava konusu edilen malın dava tarihi anındaki bedeli üzerinden yatırılmasıyla dava açılacaktır.

Yargıtay'ın İİK m.283/1 kapsamında muvazaa davasının sonuçlarının kıyasen uygulanması ile alakalı dava konusu yapılan işlemin, alacaklının alacağı ve fer'ileri ile sınırlı kalacak şekilde iptaline karar verdiğinden bahsetmiştik. Fakat söz konusu bu alacağın sadece takip konusu alacaklarla mı sınırlı olduğu yoksa takip konusu yapılmamış alacakları da içerip içermediğine ilişkin bir açıklama yapılmamıştır. Genel olarak verilen kararlara göre alacak konusunda bir sınırlama olmadığı ve alacaklının birden fazla takip dosyası var ise de verilen karar ile bu icra dosyalarından satış işleminin yapılabileceğinden bahsedilebilecektir. Bu husus usul ekonomisi açısından yararlı olsa da ihtilaflı alacaklar bakımından problem yaşatmaktadır. Örnek verilecek olursa iptal davası veya menfi tespit davasına konu edilen alacağın durumunun nasıl olacağı netleşmemiştir. Yine konu ile alakalı belirtilmelidir ki muvazaa davasının yargılama süreci esnasında alacaklı bakımından takibi yapılan icra dosyasının itfa ya da zamanaşımı nedeniyle işlemiden kalkması ya da zamanaşımı sebebiyle işlemiden kaldırılması veya alacağın zamanaşımına uğraması gündeme gelebilecektir. İşte bu durumda İİK m.283/1'in kıyasen uygulanacağına açıklanan hükmün içerisinde "*alacak ve fer'ileriyle*" ibaresinde yer aldığı düşünüldüğünde, uygulanması söz konusu değildir. Zira ilgili alacak ortadan kalkmış açılan muvazaa davası ile de zamanaşımı da kesilmemiştir.

### 3.3. Bölüm Hakkında Genel Değerlendirme

Bu bölümde muvazaa nedenine dayalı iptal davasının açılıp açılmaması konusunda mevcut olan görüşlerin, tartışmalara konu edildiği noktalara değinilmeye çalışılarak kavramların birbirleri ile olan ilişkisi açıklanacaktır.

Daha evvelden de değinilmiş olduğu üzere muvazaa davası ile muvazaalı işlemlerin geçersizliğinin tespiti istenebilecektir. Bu kapsamda açılacak olan dava bütün muvazaalı işlemlere ve sözleşmelere karşı yöneltilebilecektir. İptal davası ise İİK m.278,279,280 kapsamında yer alan sebepler uyarınca ve hukuken geçerli olan işlemlere yöneltilebilecektir. Buradan da anlaşılmalıdır ki muvazaa davası iptal davasına göre daha geniş kapsamlıdır.<sup>392</sup> Her iki davanın da amaçları benzer olarak alacaklının alacağını elde etmesiye, bu davalar nitelikler, şartlar, ortaya çıkan sonuçlar açısından farklılık içermektedir.<sup>393</sup>

İşte bu kapsamda muvazaa nedenine dayalı iptal davası açılmayacağına dair olan görüşü savunanlara göre muvazaa davası hukuken geçerli olmayan işlemlere karşı yöneltile ve mahkemece söz konusu işlemin yapılış anından itibaren hükümsüz olduğunun tespitinin istendiği dava çeşididir. İptal davaları da yapılış anından itibaren geçerli olarak kabul edilen hukuki işlemlere yöneltildiğinden ötürü, gerçekleşme anından itibaren geçersiz sayılan muvazaalı işlemin iptal davasına konu edilemeyeceği fikri ön plana çıkmıştır.<sup>394</sup> Ayrıca yine bu fikri destekleyici bir unsur olarak iptal davaları için kanun içerisinde zamanaşımı ve hak düşürücü sürelerin yer aldığı, hak düşürücü süreye bağlı olmadan muvazaa nedenine dayalı iptal davasının açılmayacağı, ayrıca iptal davası için İİK m.278-280 arasında düzenlenen sebeplerin ispatı ile beraber İİK m.283 bünyesinde yer alan neticelerin gerçekleşeceği göz önünde bulundurulduğunda muvazaa nedenine dayalı iptal davası açılmayacağı ifade edilmiştir. İlâveten belirtmelidir ki bu görüşe göre muvazaa nedenine dayalı iptal davasının açılması halinde doktrin genelinde kesin hükümsüz olarak kabul edilen işleme dair hukuki neticeler pratikte oluşmayacaktır. Çünkü muvazaalı bir işleme dair hükümsüz olduğuna dair tespitte bulunulursa o işlem başından itibaren geçersiz olacağı gibi sonuçları bakımından da aynı nitelikte bir işlem olması sebebiyle sadece

<sup>392</sup>YAVUZ, s.223.

<sup>393</sup>UYAR, İptal Davaları, s.97.

<sup>394</sup>PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZEKES/ SUNGURTEKİN ÖZKAN, s.553; ERDÖNMEZ,s.29.

davayı açanı değil bütün herkesi etkiler. O halde davacıya muvazaa nedenine dayalı iptal davasının açılması için hak verilmesi durumunda, maddi hukuk uyarınca geçerli olma şansı olmayan muvazaalı işlemler, takip hukukuna dayanan iptal davasının sonuçları uyarınca alacaklı açısından geçerli kabul edilmiş olacaktır.

Muvazaa nedenine dayalı iptal davasının açılabilceği görüşünü savunanlara göre eğer alacaklıya, gerçekleşen muvazaalı işleme yönelik iptal davası açma imkanı verilmemesi her ne kadar teorik esaslar ile çelişmiyor olsa da, muvazaa davalarında muvazaanın ispatlanması konusunda güçlükler yaşanmasının önüne geçemeyecektir. Muvazaanın 3.kişiler tarafından ispat edilmesinde yazılı delil şart olmadığı gibi bu hususta tanık dinlenebilse de alacaklı muvazaa iddiasını ispat ederken tanık delilinden faydalanmıyor olabilir. Fakat iptal davasında davacı borçlunun muvazaalı işlemini tanık dinletmeden, dava konusu yapılan işlemin ilgili kişi ve süreler kapsamında gerçekleştiğini İİK m.278,279,280 uyarınca ispatlayarak, dava konusu işlemin iptali yönünde mahkemenin hüküm kurmasını sağlayabilecektir.<sup>395</sup> Yani bu görüşe göre dava konusu edilen işlemin, muvazaalı olduğu gerekçesiyle başından sonuna geçersiz olduğu ve herhangi bir hukuki netice ortaya çıkarmayacağı iddiasıyla, muvazaa nedenine dayalı iptal davası açılmayacağından söz etmek borçluların kötü niyetli bir şekilde gerçekleştirdikleri muvazaalı işlemleri kabul anlamına gelecektir. Bu noktada alacaklıya muvazaalı işleme dair iptal davası açma imkânı verilirse alacaklı İİK m.278,279,280 içerisinde yer alan özel koşulları ispatlarsa örneğin İİK m.278 içerisinde borçlunun kayın hısmıyla bu tasarrufu gerçekleştirdiğini kanıtladığında, muvazaalı tasarruf iptal edilecek ve alacaklıya kendisine koruma imkânı tanınmış olacaktır. İlâveten karşıt görüş olarak çalışmanın önceki bölümlerinde bahsedildiği üzere muvazaalı işleme karşı alacaklının alacağını elde edebilmesi yani haciz ve satış işlemleri için istihkak davası yoluna başvurulabileceğinden söz etmiştik. Bu noktada muvazaa nedenine dayalı iptal davası açılabilceğini savunanlara göre alacaklıların muvazaa nedenine dayanarak iptal davası açmalarına müsaade vermemek teorik bakımdan her ne kadar uygun olsa da uygulama içerisinde taşınmazlar ve sicile kayıtlı taşınırlara dair yapılan muvazaalı işlemlerin sebep olduğu bütün problemleri ortadan kaldırmamaktadır.

---

<sup>395</sup>FEYZİOĞLU, s.210; ESENER, s.109.

Muvazaa davasının sonucunun İİK m.283/1-2'ye kıyasen uygulanması hakkında da kısa açıklamalarda bulunulacak olursa muvazaa nedenine dayalı iptal davasının açılmayacağını savunanlara göre muvazaa davasının 3. ve 4. kişiler açısından bedele dönüşemiyor olmasına ilişkin mevcut çelişkiler, Yargıtay'ın muvazaa nedenine dayalı iptal davası açılabilmesine ilişkin olan içtihadının doğru olmadığını kanıtlar niteliktedir. Zira davacının muvazaa iddiasını dördüncü kişi açısından ispatlayamaması durumunda davanın üçüncü kişi açısından bedele dönüşebilmesi, muvazaa davası için böyle bir imkânın olmayışına bağlandıysa alacaklıya muvazaalı işleme dair haciz ve satış yetkisi tanınması içinde yine muvazaa davaları bakımından böyle bir uygunluğun olup olmamasına göre belirlenmelidir. Muvazaa nedenine dayalı iptal davasının açılabilmesini savunan görüşe göre İİK m.283/1-2'ye kıyasen uygulanması hakkında hâkim görüş, ortada muvazaalı bir işlem ile bir alacak var ise bazı hallerde İİK m.277 vd yer alan süre, borcun ortaya çıkışı, ve diğer özel şartların varlığının bulunmaması durumunda alacaklılar mağdur olacak kötü niyetli borçlular korunmuş olacaktır. Yargıtay da bu durumun önlenmesi maksadı ile muvazaa nedenine dayalı iptal davasının açılabilmesini ve dava sonucunda İİK m.283/1-2 hükümlerinin kıyasen uygulanabilmesine dair içtihat oluşturmuştur. Bu hükümlerin kıyasen uygulanmasındaki ana amaç ise hem usul ekonomisini sağlıklı bir şekilde gerçekleştirip koruyabilmek hem de alacaklıların alacağına daha kolay bir şekilde kavuşmasını sağlamak olacaktır.

Tüm bu anlatmış olduğumuz hususlar bir arada değerlendirildiğinde şahsi düşüncemize göre iptal davası ve muvazaa davası iki ayrı kanun kapsamında ayrı maddeler uyarınca düzenlenmiştir. Her iki davanın amaçları benzer olsa da nitelik olarak büyük farklılıklar barındırmaktadırlar. Bu farklılıklar arasında davaların açılış süreleri, açılması için olması gereken şartlar vb. hususlar bulunmaktadır. Kaldı ki davaların terditli açılması bölümünde de değinmiş olduğumuz üzere bu iki dava birbirlerinden ayrı ve bağımsız olacak şekilde açılacaktır. Yani ilgili işlemin iptalinin istenmesi, bu işlemin muvazaalı olduğu gerekçesiyle geçersiz oluşunun tespitinin talep edilmesini engellemeyecektir. Bu durumda davacının alacağını elde etmek amacıyla İİK m.277 vd. kapsamındaki iptal davasına ilişkin hükümlere mi dayanacağı yoksa TBK m.19 uyarınca muvazaaya ilişkin hükümlere dayanacağı hususunda seçim hakkı olmalıdır. Böylelikle de alacaklıya seçme imkanının tanınmasına rağmen muvazaa nedenine dayalı iptal davasının açılabilmesini kabul

etmek, muvazaa ve iptal davalarını birleştirip yeni bir dava türü türetme anlamına gelecektir. Genel özelliklere göre bakıldığında da muvazaa nedenine dayalı iptal davasının muvazaa davası ile nitelik olarak bağdaşmadığı birçok özellik olduğu söylenebilecektir. Yargıtay'ın  İK m.283/1-2 hükümlerinin kıyasen uygulanması konusundaki görüşü hakkında ise her ne kadar amaç alacaklıları korumak ve usul ekonomisini gözetmek olsa da söz konusu bu içtihat aynı zamanda alacaklıya borçlunun malvarlığına başvurmadan 3.kişinin mallarına karşı haciz ve satış uygulama yetkisi vermekte ve 3.kişileri cebri icra tehdidi altına sokmaktadır. Kaldı ki muvazaa nedenine dayalı iptal davası açılabileceği görüşünü savunan yazarlar bile Yargıtay'ın  İK m.283/1 yanında 283/2'ye atıfta bulunulmasını yani muvazaa davasında kötü niyeti ispat edilemeyen 3.ve 4.kişi açısından davanın bedele dönüşmemesi yönündeki görüşünü çelişkili bulmuşlardır. Hal böyle olunca alacaklı ve borçlu arasında silahların eşitliği ilkesi zedelenerek hukuk yollarına olan güven sarsılmaktadır.

## SONUÇ

Günümüz ekonomik koşullarının giderek kötüleşmesiyle borçlular, alacaklıların alacağını elde etmek için yapmış olduğu işlemlere karşılık çeşitli yollardan mal kaçırmayı tercih etmektedirler. Bu kapsamda borçlular duruma göre muvazaalı tasarruflarda bulunmaktadır. Borçluların bu işlemlerine karşı icra takibi başlatan alacaklılar, bu icra takipleri vasıtasıyla alacaklarını elde edemedikleri gibi tahsilat aşamasında da büyük sorunlar yaşamaktadırlar. İşte bu noktada alacaklıların alacaklarını elde edebilmeleri amacıyla hukuki düzenlemeler uyarınca güçlü bir şekilde korunması zorunluluk haline gelmiştir. Bu hukuki düzenlemelerden en önemlileri ise İİK m.277 vd. hükümler kapsamında düzenlenen iptal davası, TBK m.19 içerisinde yer alan muvazaa kavramına dayanılarak açılan genel hükümler kapsamındaki muvazaa davası ile Yargıtay tarafından, iptal davası ve muvazaa kavramı arasındaki ilişkiye dayanılarak şekillendirilen özel bir dava türü olan muvazaa nedenine dayalı açılan iptal davasıdır.

Bu yollardan ilki olan iptal davası, hem İİK m.277 vd. hükümler uyarınca yer alan hem de Yargıtay tarafından belirlenen özel dava şartlarına dayalı olarak düzenlenmiştir. İlgili dava şahsi nitelikte olup yargılama usulü ve nitelikleri açısından özgün bir dava çeşididir. Bu davanın açılabilmesi için icra takibinin kesinleştirilmesi sonrası kesin veya geçici nitelikte aciz vesikası belgesinin alınması ve bu belgenin dava sonuna kadar mahkemeye sunulması gerekmektedir. Ayrıca uyulması gereken diğer şartlar ise dava konusu edilen tasarrufun borcun doğumu sonrasında gerçekleştirilmesiyle birlikte yine İİK m.284 içerisinde yer alan 5 senelik hak düşürücü süre içerisinde davanın açılmasıdır. İptal davasına konu edilebilecek olan tasarruflar İİK m.278-280 aralığında düzenlenmiştir. Ayrıca dava konusu edilen bu tasarruflar maddi hukuk açısından geçerli işlemler olarak kabul görmektedir. Açılan davanın sonucunda dava konusu edilen mala istinaden ilgili malın borçlunun mülkiyetine dönmesine gerek olmaksızın bu mala istinaden alacaklının alacağı ve fer'ileriyle sınırlı olmak kaydıyla alacaklıya haciz ve satış uygulama yetkisi verilerek alacağını elde etmesine imkan sağlanmaktadır. Dava sonucunda verilen karardan, başlangıçta da

ifade edildiği üzere davanın şahsi nitelikte olmasından kaynaklı sadece davayı açan alacaklı faydalanacaktır. Özetle iptal davası uyarınca, m.277 vd. yer alan uyulması gereken özel şartlar neticesinde davacının sınırlandığı ifade edilebilecektir. Fakat yine bu dava kapsamında düzenlenen özel karineler sayesinde davacı açısından dava sebeplerinin ispatının daha kolay bir şekilde gerçekleştirilmesi imkanı sağlanmıştır. Özetle davanın tarafları arasındaki denge korunmuştur.

Alacaklı iptal davası açmak istemezse ve dava konusu etmek istediği işlemin muvazaalı olduğunu ve kendisinden mal kaçırmak amacıyla gerçekleştirildiğini düşünüyorsa başvuracağı diğer yol herhangi bir zamanaşımı veya hak düşürücü süreye bağlı olmaksızın, genel hükümler kapsamında dava konusu işlemin muvazaalı olduğunun tespitini isteyeceği muvazaa davası olacaktır. Muvazaa, işlemin taraflarının üçüncü kişileri aldatma maksadıyla gerçek iradelerini temsil etmeyen kendi aralarında geçerlilik sağladığı konusunda anlaşmalarıdır. Bu kapsamda muvazaalı işlemin varlığından söz edilebilmesi için de tarafların gerçek iradelerinin görünürdeki işlemle uymaması, üçüncü kişileri aldatma maksadının ve muvazaa anlaşmasının varlığı gerekmektedir. Bu kapsamda açılan muvazaa davasıyla taraflar arasında yapılan işlemin geçersiz olduğunun tespiti istenir. Açılan davanın mahkemece kabul edilebilmesi için davacının dava konusu işlemin muvazaalı olduğunu ispat etmesi gerekecektir. Bu kapsamda muvazaa davasının ispatı iptal davasına göre daha zor olacağından alacaklıya tüm delillerle ispat hakkı tanınmıştır. Dava sürecinde açılan dava kabul edilirse muvazaa davasının aynı nitelikli bir dava olmasından kaynaklı olarak davanın sonuçları 3.kişiler açısından bağlayıcı olup sonuçtan hukuki yararı olan herkes faydalanabilecektir. Davanın kabulü sonrasında dava konusu işlemin muvazaalı olduğu ispat edildiğinden dolayı baştan itibaren geçersiz olduğu kabul edilecektir. Bu sebeple yapılan tasarrufa konu malvarlığı borçlunun mülkiyetine geri dönerek tekrar kendisi adına tespit edildikten sonra alacaklının borçlunun malvarlığında yaşanan artış sebebiyle alacaklının alacaklarını tahsil edebilmesinin önü açılacaktır.

Sözünü etmiş olduğumuz dava yollarından olan iptal davasının açılabilmesi için muvazaa davasında aranmayan özel dava şartları, dava sebeplerinin varlığı ve hak düşürücü sürenin ve zamanaşımının aşılmamış olması gibi çeşitli şartların gerçekleşmesi gerekmektedir. Ancak bazı hallerde alacaklı iptal davasının açılabilmesi için gereken şartlardan olan aciz vesikasına sahip olamayabilir, İİK m.277 vd. yer alan

hak düşürücü süreleri kaçırmış olabilir veya dava konusu edilecek olan tasarruf borcun doğumundan önce gerçekleşmiş olabilir. Bu hallerde alacaklı davaya istinaden gereken özel şartlar gerçekleşmediğinden iptal davası açamayacaktır. Ancak Yargıtay sözünü etmiş olduğumuz durumların gerçekleşme ihtimalini düşünerek kanunda bu konuda herhangi bir düzenleme olmamasına karşılık alacaklıya, herhangi bir hak düşürücü süre ya da zamanaşımına tabi tutulmaksızın muvazaa nedenine dayalı olarak iptal davası iptal davası açabilmesi yönünde içtihat oluşturmuştur. Ayrıca bu içtihatlarda açılan davanın sonucunda eğer talep edilmesi halinde İİK m.283 bünyesinde bulunan hükümlerin kıyasen uygulanabileceği de ifade edilmiştir. Bu dava İİK kapsamında iptal davası için düzenlenen özel dava şartları aranmaksızın açılabilir. Dava için ilk muvazaa gerekçesiyle işlemin iptali istenebilecekken bu isteğin kabul görmemesi durumunda klasik tasarrufun iptali istenebilecektir. Hem içtihatlarda hem de muvazaa nedenine dayalı iptal davasının açılabilirliğini savunanlara göre yine bu davada; muvazaa ve iptal davası terditli olacak şekilde mahkemeye sunulabileceği gibi terdit sırasına bağlı olunmadan yargılama esnasında ortaya çıkan yeni ve somut vakıalar kapsamında davalardan birisinin ispatı halinde dava kabul edilecektir. Muvazaa nedenine dayalı iptal davasının sonucunda İİK m.283 bünyesinde yer alan hükümler kıyasen uygulandığında dava sonunda dava konusu edilen mal muvazaa davasında olduğu gibi borçlunun mülkiyetine geri dönmekte, ilgili mal adına tescil edilen davalının zilyetliğinde kalmaya devam etmektedir. Dava öncesinde açılmış icra takibi uyarınca da alacaklının alacak ve fer'ileri doğrultusunda bu mala haciz ve satış işlemleri uygulanmakta, bu işlemler sonrası arta kalan bir bedel olması halinde de bedelin üçüncü kişiye iadesi sağlanmaktadır. Bu hükümlerin kıyasen uygulanması muvazaa davasının aynı nitelikte olmasını değiştirmedeği gibi dava sonucu ve yapılan işlemler 3.kişileri bağlamaktadır.

Konu başlıkları hakkındaki genel görüşümüzü kısaca özetlemek gerekirse çalışmanın çeşitli bölümlerinde de tekraren belirtildiği üzere iptal davası ve muvazaa davasının ortak amaçları alacaklının alacağını elde etmeye çalışmasına dayanmaktadır. Bu sebeple de ister istemez muvazaa kavramı ve iptal davasının yadsınamaz bir ilişkisi mevcuttur. Kaldı ki Yargıtay'da bu ilişkiyi gözetmek suretiyle birbirlerinden nitelik olarak, doğurdıkları sonuç olarak vb. diğer özellikleri çok farklı bu iki davayı birleştirmek suretiyle muvazaa nedenine dayalı iptal davasının açılabilirliği, bu davanın açılışında iptal davası açılması için gereken özel şartlara ihtiyaç duyulmadığı

ve davacının talebi halinde bu davanın sonuçlarının İİK m.283'te yer alan hükümlere kıyasen uygulanabileceği yönünde içtihat oluşturmuştur. Ancak Yargıtay'ın muvazaa nedenine dayalı iptal davası açılabilmesi ve buna bağlı olarak İİK m.283 hükümlerinin kıyasen uygulanabileceği görüşüne katılmıyoruz. Zira bu görüşün bir an için kabul gördüğü düşünüldüğünde muvazaalı işlemlerin maddi hukuk açısından bir geçerliliği olmamasına ve hukuki sonuç doğuramayacak olmasına karşılık, takip hukukuna bağlı iptal davasına konu edilerek kanuni bir düzenleme olmamasına rağmen geçerlilik kazandırılmaya çalışılması doğru değildir. Kaldı ki yine ilgili davanın açılmasıyla menfaati ihlal edilen üçüncü kişilerin açacakları muvazaa davasının sonucu da bertaraf edilecektir. Çünkü muvazaa nedenine dayalı iptal davasının sonuçları aynı nitelikte olacak şekilde kabul görmüştür. İspat açısından da her ne kadar muvazaa davasının ispatı daha zor nitelikte olsa da muvazaa nedenine dayalı iptal davasının açılmayacağını savunan görüş içerisinde de muvazaa iddiası ile tasarrufun iptali taleplerinin terditli olarak öne sürülebileceği zira talep hakkının kısıtlanmaması gerektiği ifade edilmiştir. Yine bu noktada muvazaa nedenine dayalı iptal davasının açılabilmesi görüşünü savunmak her iki dava çeşidinin yargılama usullerinin nasıl uygulanması gerektiği konusuna ve uygulamada yer alan problemlerin çözümü konusuna tam anlamıyla bir cevap oluşturmamaktadır. Kaldı ki söz konusu davanın açılması, iptal davasının kanunda kesin bir şekilde hak düşürücü süre ve zamanaşımına bağlı olacak şekilde açılması gerektiği düzenlenmesine rağmen, herhangi bir zamanaşımı ya da hak düşürücü süreye bağlı tutulmamıştır. Bu sebeple herhangi bir süre sınırlaması olmaksızın bu davanın açılabilmesi imkanının olması ve İİK m.283 hükümlerinin kıyasen uygulanması üçüncü kişiler açısından kesintisiz ve orantısız bir dava ve haciz tehdidi yaratmaktadır. Bu sebeple de yargılamanın taraflarından birisi olan üçüncü kişiler ve davalılar açısından silahların eşitliliği ilkesi ile beraber hukuki dinlenilme hakkına bağlı olarak hak arama özgürlüğüne zarar verilmektedir.

## KAYNAKÇA

**AKINCI** Şahin; Borçlar Hukuku Bilgisi Genel Hükümler, Sayram Yayınları, 11.Baskı, Konya, 2020 (Borçlar Genel)

**AKİL** Cenk; Yargıtay Kararları Işığında Tasarrufun İptali Davası Bağlamında Aciz Belgesi, Ankara Barosu Dergisi, S.3, 2014

**AKKAYA** Tolga; Alacaklıdan Mal Kaçırmaya Yönelik Muvazaalı Tasarrufların İcra ve İflâs Kanunu'nda Düzenlenen İptal Davasına Konu Olup Olamayacağı Sorunu, Legal Medeni Usul ve İcra İflas Hukuku Dergisi, S.3, 2016

**AKŞENER** Haşmet Sırrı; İcra İflas Hukukunda Tasarrufun İptali Davaları, Legal Yayıncılık, İstanbul, 2007

**AKŞENER** Haşmet Sırrı; Tasarrufun İptali Davalarında Aciz Belgesi, Legal Hukuk Dergisi, Ocak 2003 (Aciz Belgesi)

**ALBAYRAK** Hakan; Medeni Usul ve İcra İflas Hukukunda Yaklaşık İspat, Yetkin Yayınları, Ankara, 2013 (Yaklaşık İspat)

**ALBAYRAK** Hakan; Tasarrufun İptali Davalarında Yargıtay Tarafından Kabul Edilen Özel Dava Şartları, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.64 S.4, 2015 (Özel Dava Şartları)

**ALBAYRAK** Hakan; Taşınmaz Satış Vaadi Sözleşmesi ve Taşınmaz Satış Vaadi Sözleşmesinde Görev ve Yetkiye İlişkin Sorunlar, Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, S.10, 2017 ( Görev ve Yetki)

**ANSAY** Sabri Şakir; Hukuk ve İcra İflas Usulleri, 5.Baskı, İstiklal Matbaası, Ankara, 1960

**ANTALYA** Gökhan, 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'na Göre Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 2.Baskı, Beta Yayınevi, İstanbul, 2013

**ARSLAN** Mustafa; Kamu İcra Hukukunda Tasarrufun İptali Davaları, 1.Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2021 (Kamu İcra Hukuku)

**ASLAN** Mehmet; Tasarrufun İptali Davasında Özel Dava Şartları, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Adana, 2019

**ATALI** Murat/ **ERMENEK** İbrahim/ **ERDOĞAN** Ersin; İcra ve İflâs Hukuku, 2.Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2019

**ATALI** Murat/ **ERMENEK** İbrahim/ **ERDOĞAN** Ersin; Medenî Usul Hukuku, 2.Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2019 (Medeni Usul Hukuku)

**ATAMULU** İsmail; Türk Borçlar Hukukunda Muvazaa, Adalet Yayınevi, Ankara, 2017

**BAKIRCI** Halil Ahmet; Güncel Yargıtay Kararları Işığında Tasarrufun İptali ve Muvazaa Davaları, 2.Baskı Seçkin Yayınları, Ankara, 2023

**BELGESAY** Mustafa Reşit, İcra ve İflas Hukuku Şerhi, 2.Baskı, Şaka Matbaası, İstanbul, 1949 (İcra İflas Hukuku Şerhi)

**BERKİN** Necmettin Mümtaz; İflas Hukuku, 3.Baskı, Hamle Matbaası, İstanbul, 1970

**BERKİN** Necmettin Mümtaz; İflas Hukuku Dersleri, 1.Baskı, Hamle Matbaası, İstanbul, 1966 (İflas Hukuku Dersleri)

**BÖRÜ** Levent; İcra ve İflâs Hukukunda Zarar Verme Kastından Dolayı İptal Davası, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.58, S.3, 2009

**COŞKUN** Mahmut; Tasarrufun İptali ve İstihkak Davaları, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2022

**ÇETİNEL** Tunahan; Alacaklılara Zarar Verme Kastıyla Yapılan Tasarruflar Bağlamında Tasarrufun İptali ve Muvazaa Davaları, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Özel Hukuk Anabilim Dalı, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya, 2020

**DELİDUMAN** Seyithan; İflas ve İflasın Ertelenmesi Davalarında Yetkili Mahkeme ile Bunun Usul Kazanılmış Hak Teşkil Edip Etmeyeceği ve Yargıtay Uygulaması, EÜHFD, Y. 2007, S. 2007/1-2

**DURAL** Mustafa/ **SARI** Suat; Türk Özel Hukuku, Filiz Kitapevi, C.1, İstanbul, 2006

**EREN** Fikret; Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 22. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2017 (Borçlar Genel)

**ERENLER** Eren Mehmet; Muris Muvazaası, Antalya Bilim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Antalya, 2023

**ERDÖNMEZ** Güray; Alacaklılara Zarar Verme Kastıyla Yapılan Tasarrufların İptali, 2.Bası, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2017

**ERMENEK** İbrahim; Medeni Usul Hukukunda Davaların Birleştirilmesi ve Ayrılması, Yetkin Yayıncılık, Ankara, 2014

**EROĞLU** Orhan; Muvazaa Davalarında İİK m.283/1'in Kıyasen Uygulanması, Terazı Hukuk Dergisi, C.13, S.137 (İİK m.283/1)

**EROĞLU** Orhan; Tasarrufun İptali Davalarının Muvazaa Davaları ile Karşılaştırması, Çankaya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2013

**ERTAŞ** Şeref; Eşya Hukuku, 12. Baskı, Fakülteler Yayınevi, İzmir, 2015

**ERTEKİN** Erol/ **KARATAŞ** İzzet; İstihkak ve Tasarrufun İptali Davaları, Yetkin Yayınları, Ankara, 1995

**ERTEKİN** Erol/ **KARATAŞ** İzzet; Tasarrufun İptali Davaları, 2.Baskı, Yetkin Yayınevi, Ankara, 1998 (2.Baskı)

**ETİLİ** Tülin; Yasalar İçtihatlar ve Doktrin ile Birlikte Aciz Vesikasının İflâs Hukukundaki Yeri Hakkında Bir Araştırma, Adalet Dergisi, S.3, 1984

**GÜNAY** Meryem; Roma Hukukundan Günümüze Muvazaa Kavramı, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Ana Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara,2007 (Muvazaa Kavramı)

**GÜNEREN** Ali; İcra ve İflas Hukukunda İstihkak ve Tasarrufun İptali Davaları, Feryal Matbaacılık, Ankara, 2004

**GÜNEREN** Ali; İcra ve İflâs Hukukunda Tasarrufun İptali Davaları, Adalet Yayınevi, Ankara,2008 (Tasarruf)

**GÜRDOĞAN** Burhan; İcra ve İflas Takiplerinde Borçlunun Tamamen veya Kısmen Aczini Tespit Eden Vesikalar, BATIDER, S.2, 1963

**GÜRTÜRK** Damla; İvazsız Tasarruflardan Dolayı İptal Davası (İİK m.278), İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Ana Bilim Dalı, Basımlı Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2020

**HALMAN ÇETİN** Emine; Tasarrufun İptali Muvazaa İnançlı İşlem ve Nam-ı Müstear, 1.Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2016

**İNAN** Ali Naim; Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Ankara, 1979

**İPEKÇİ** Nizam; İcra ve İflas Kanunu Tatbikatı, Adli Yayınevi, Ankara, 2001

**KAÇAK** Nazif; İcra ve İflâs Kanununda Açıklamalı-İçtihatlı Tasarruf İptal Davaları, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2008

**KAPLAN** Hasan Ali; 4949 Sayılı Kanun'la Yapılan Değişiklik Işığında İcra İflâs Hukukunda Tasarrufun İptali Davaları, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Hukuk Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2006 (4949 Sayılı)

**KAPLAN** İbrahim; Borçlar Hukuku Dersleri (Genel Hükümler), İmaj Yayınevi, Ankara, 2012

**KALE** Serdar; Aciz Halindeki Borçlunun Bir veya Birkaç Alacaklısını Kayıran Hukuki Fiilleri Dolayısıyla İptal Davası (İİK m.279), Prof. Dr. Ergun Önen'e Armağan, İstanbul, 2003

**KARSLI** Abdürrahim; İcra ve İflâs Hukuku, 3.Baskı., Alternatif Yayıncılık, İstanbul, 2014

**KAYHAN** Fahrettin; Taşınmaz Mülkiyetinin Naklinde Muris Muvazaası, Ankara Barosu Dergisi, S.3, Ankara, 2000

**KİPER** Osman, Öğretide ve Uygulamada Muvazaa, Adil Yayınevi, Ankara, 1998

**KILIÇOĞLU** Ahmet; Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Turhan Kitapevi, Ankara, 2010 s.43

**KOCAYUSUFPAŞAOĞLU** Necip/ **HATEMİ** Hüseyin/ **SEROZAN** Rona/ **ARPACI** Abdulkadir; Borçlar Hukuku Genel Bölüm, 7. Bası Filiz Kitapevi, İstanbul, 2017

**KOCAYUSUFPAŞAOĞLU** Necip; Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 7. Baskı, Filiz Kitapevi, C.1, İstanbul, 2017

**KOSTAKOĞLU** Cengiz, Takip Hukukunda İptal Davaları, Adalet Dergisi, S.6, 1989 (İptal Davaları)

**KURU** Baki; İcra ve İflas Hukuku, 3.Baskı, C.4, Alfa Basım Yayınevi, İstanbul, 1997(İcra ve İflas)

**KURU** Baki; İcra ve İflâs Hukuku El Kitabı, 2. Baskı, Adalet Yayınevi, İstanbul, 2013(El Kitabı)

**KURU** Baki; Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı (istinaf sistemine göre yazılmış), 3. Baskı, Yetkin Yayıncılık, Ankara, 2019 (Ders Kitabı)

**KURU** Baki/ **ARSLAN** Ramazan/ **YILMAZ** Ejder; İcra ve İflas Hukuku, 28. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2014 (İcra ve İflas)

**KURU** Baki/ **ARSLAN** Ramazan/**YILMAZ** Ejder; Medeni Usul Hukuku, Yetkin Yayınları, Ankara, 2004 (Medeni Usul)

**KURU** Baki/ **AYDIN** Burak; İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı, 4. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2020

**MUŞUL** Timuçin, İcra ve İflas Hukuku, 2.Baskı, Legal Yayıncılık, İstanbul, 2005 (İcra ve İflas Hukuku)

**MUŞUL** Timuçin; İcra ve İflas Hukukunda Tasarrufun İptali Davaları, 2.Baskı, Adalet Yayınları, İstanbul, 2017(İptal Davaları)

**OĞUZMAN** M. Kemal/**BARLAS** Nami; Medeni Hukuk, Medeni Hukuk, 15.Bası, Vedat Yayıncılık, İstanbul, 2008

**OĞUZMAN** Kemal/ **ÖZ** Turgut; Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Filiz Kitapevi, İstanbul,1995 (Borçlar Genel)

**OLGAÇ** Senai; Yargıtay İçtihatlarının Işığı Altında İcra ve İflas Hukukunda İptal Davaları, Dr. A. Recai Seçkin'e Armağan, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi

**ÖZER** Ömür; Muvazaa Nedenine Dayalı Tasarrufun İptali Davası, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Adana, 2022

**ÖZTEK** Selçuk; İcra ve İflas Hukukunda Borç Ödemeden Aciz Vesikası, Alfa Basım Yayınevi, İstanbul, 1994

**PEHLİVANLI** M. Gündüz; Açıklamalı İcra ve İflas Hukuku, Turhan Kitapevi, Ankara, 1998

**PEKCANITEZ** Hakan/**ATALAY** Oğuz/**ÖZEKES** Muhammet /**SUNGURTEKİN** **ÖZKAN** Meral; İcra ve İflas Hukuku, 6.Bası, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul,2019 (İcra ve İflas Hukuku)

**PEKCANITEZ** Hakan/**ATALAY** Oğuz/**ÖZEKES** Muhammet; İcra ve İflas Hukuku Temel Bilgiler, 16. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul,2019

**PEKCANITEZ Hakan/ ÖZEKES Muhammet/ ATALAY Oğuz/ SUNGURTEKİN ÖZKAN Meral;** Medeni Usul Hukuku C.2,15.Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2017

**PEKCANITEZ Hakan/ ATALAY Oğuz/ ÖZEKES Muhammet;** Medenî Usul Hukuku, 5.Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2017 (Medeni Usul)

**SARIGÖLLÜ Ersin;** Muvazaa, ABD, S.4, Ankara, 1989

**SARISÖZEN Serhat;** Tasarrufun İptali Davasının İpotek Alacaklısı ve Dördüncü Kişiyi Etkisi, TBB Dergisi, Y. 29, S. 125, Temmuz-Ağustos 2016

**SERT SÜTÇÜ Selin,** Miras Bırakanın Muvazaalı Hukuki İşlemleri ve Sonuçları, 2.Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2019

**SERTKAYA A. Şahabettin/ KUL Süleyman;** Tasarrufun İptali Davaları, 1.Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2016

**SERTKAYA DANIŞ Rahşan;** Tasarrufun İptali Davası, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Hukuk Anabilim Dalı, Yayımlanmış Doktora Tezi, İstanbul, 2022

**TANRIVER Süha;** Dava Şartı Arabuluculuk Üzerine Bazı Düşünceler, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, C.32, S.147, Mart 2020

**TANRIVER Süha;** Medeni Usul Hukuku, C.1, Yetkin Yayınevi, Ankara, 2016

**TAZE Mehmet;** Tasarrufun İptali Davası, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2007

**TEKÇE BARUT Fatma Nur;** Medeni Usul Hukukunda Terditli Talep Yığılması, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Hukuk Anabilim Dalı, Yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul, 2022

**TEKDOĞAN Aydın;** Muris Muvazaası Nedeniyle Açılan Tapu İptal ve Tescil Davaları, 5.Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2022

**TEKİNAY S. Sulhi,** Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C.1, Fakülteler Matbaası, İstanbul,1988

**TERCIER** Pierre/ **PICHONNAZ** Pascal/ **DEVELİOĞLU** H. Murat; Borçlar Hukuku Genel Hükümler, On İki Levha Yayınları, İstanbul, 2016

**TOPUZ** Murat, Yargıtay Kararları Işığında Muris Muvazaasının Varlığını Gösteren Emareler, İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.15, S.2, Prof. Dr. M. İlhan Ulasan’a Armağan (Özel Sayı), Cilt II., İstanbul, Temmuz 2016

**TOPALOĞLU** A.; Terditli Davalar Açısından HMK’nın Görev Hükümlerinin Değerlendirilmesi, İzmir Barosu Dergisi, S.1, 2017

**TUNCER KAZANCI** İdil; Tasarrufun İptali Davalarında İspat, 1.Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2015

**UMAR** Bilge; Türk İcra-İflas Hukukunda İptal Davası, İstanbul, 1963 (İptal Davası)

**UYAR** Cüneyt; Muvazaa Sebebiyle Tasarrufun İptali Davası, İzmir Ekonomi Üniversitesi Özel Hukuk Anabilim Dalı, İzmir, 2024 (Muvazaa)

**UYAR** Talih / **UYAR** Cüneyt; Borçlunun, Borçlanma Tarihinden Önce Yapmış Olduğu Mal Kaçırma Amacına Yönelik Tasarrufları Hakkında Alacaklıları Tarafından ‘‘Genel Muvazaa Davası’’ Açılabilir Mi?, İstanbul Barosu Dergisi, C. 94, S.4, Temmuz 2020

**UYAR** Talih/ **UYAR** Alper/ **UYAR** Cüneyt; İcra ve İflâs Hukukunda Tasarrufun İptali Davaları, 5. Baskı, Bilge Yayınevi, Ankara, 2018

**UYAR** Talih; Muvazaa (TBK.m. 19) Nedenine Dayalı Tasarrufun İptali Davaları ile İİK.m. 277 vd. Dayalı Tasarrufun İptali Davaları’nın Karşılıklı Özellikleri ve Sonuçları Hakkında Bilgi Notu, Terazi Hukuk Dergisi, C.17, S.188, Nisan 2022

**UYAR** Talih; İcra ve İflas Hukukuna İlişkin Hukuki Mütalaalar, Bilge Yayınevi, Ankara, 2014

**UYAR** Talih; Tasarrufun İptali Davaları İİK m.277-284, Ankara Barosu, Ankara, 2017 (İptal Davaları)

**UYAR** Talih; Tasarrufun İptali Davalarında Davacının Borçluda Gerçek Bir Alacağı Bulunması Koşulunun Uygulamada Yaratdığı Sorunlar, İstanbul Barosu Dergisi, C. 89, S.2, 2015

**UYAR** Talih; Tasarrufun İptali Davalarının Tarafları, DEÜHFD, Prof. Dr. Hakan Pekcanitez'e Armağan, C. 16, Özel S. 2014 (Taraf)

**UYGUR** Turgut; 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu Şerhi, Seçkin Kitapevi, C.1, Ankara, 2010

**ÜSTÜNDAĞ** Saim; İcra İflas Kanununun Dünü Bugünü, Evrim Yayıncılık, İstanbul, 1990

**ÜSTÜNDAĞ** Saim; İflas Hukuku (İflas-Konkordato-İptal Davası), 6.Baskı, Fakülteler Matbaası, İstanbul, 2002 (İflas-Konkordato-İptal Davası)

**ÜSTÜNDAĞ** Saim; Medeni Yargılama Hukuku, 7.Baskı, Filiz Kitapevi, İstanbul, 2000

**YAVUZ** Cevdet; Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler, 5.Baskı, Beta Yayınları, İstanbul, 1997 (Borçlar Özel)

**YAVUZ** Nihat; Alacaklılardan Mal Kaçırmaya Yönelik İşlemlerin Hukuken Nitelendirilmesi Sorunu ve Bu Amaçla Yapılan Muvazaalı İşlemler Hakkındaki Yargıtay Uygulamasından Örnekler, Yargıtay Dergisi, C.25, S.21, 1999/3

**YAVUZ** Nihat; Uygulamada ve Öğretide Muvazaa İnançlı İşlem Namı Müstear ve Kanuna Karşı Hile Davaları, Adalet Yayınları, Ankara, 2014 (Kısaltma: Muvazaa)

**YILDIRIM** M. Kâmil; İcra ve İflâs Hukukunda İptal Davaları, Alfa Yayınevi, İstanbul ,1995 (İptal Davaları)

**YILDIRIM** M. Kâmil; İcra ve İflas Kanununda 4949 s.y. ile Yapılan Değişiklikler Sempozyumu, Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi C. I S.II, İstanbul, 2004 (İİK 4949)

**YILDIRIM** M. Kâmil; Tasarrufun İptali Davasının İşlevi Bakımından Aciz Vesikası ile İlişkisi Hakkında Düşünceler, C.2, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Bilge Umar'a Armağan, İzmir, 2010

**YILMAZ** Ejder; Hukuk Sözlüğü, Yetkin Yayınları, Yenilenmiş 4. Baskı, Ankara,2012, s.524.

**YILMAZ** Ejder; İstinaf, Yetkin Yayınları, Ankara, 2006

**ZAPATA** Tan Tahsin, Borçlar Hukuku, 16. Baskı, Savaş Yayınevi, Ankara, 2016

### İNTERNET KAYNAKLARI

[www.tez.yok.gov.tr](http://www.tez.yok.gov.tr)

[www.lexpera.com.tr](http://www.lexpera.com.tr)

[www.jurix.com.tr](http://www.jurix.com.tr)

[www.kazanci.com.tr](http://www.kazanci.com.tr)

[www.karararama.yargitay.gov.tr](http://www.karararama.yargitay.gov.tr)

[www.gunayerdogan.com.tr](http://www.gunayerdogan.com.tr)